Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.238 vol.4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.238 vol.4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.238 vol.4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.238 vol.4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.7.238 vol.4

N° 305 A I
1.7.238

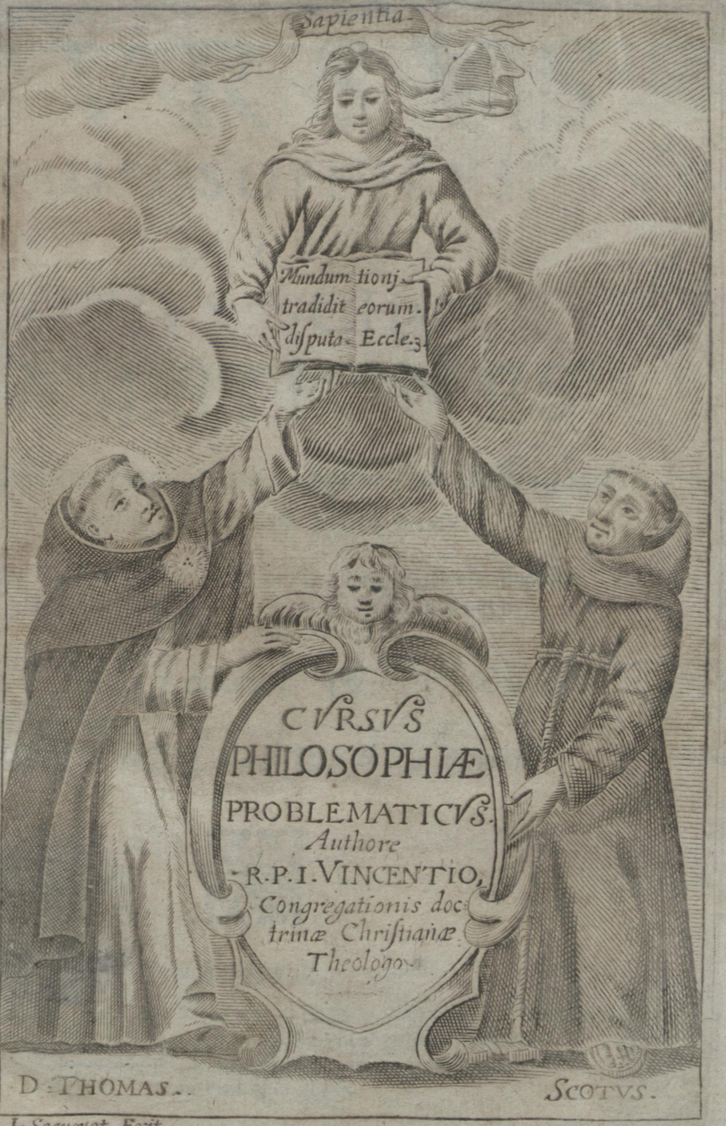

I. Seguenot. Fecit.

XII
VINC

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

CVRSVS
PHILOSOPHICVS,
IN QVO
TOTIVS SCHOLÆ QVÆSTIONES

Ferè omnes, æquâ perspicuitate, ac doctrinâ, in vtrámque partem propugnantur.

Authore R. P. I. VINCENTIO, Congregationis Doctrinæ Christianæ, Tolosæ in Collegio SQVILLANO publico Philosophiæ Professore.

TOMVS IV.

Complectens Libros de Anima.

TOLOSÆ,
Excudebat IOANNES BOVDE, Regis, Comitiorum Linguæ Occitanæ, & Academiæ Tolosanæ Typographus. 1666.

Cum Priuilegio Regis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

III

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO
ECCLESIÆ PRINCIPI,
DOM. DOM. IOANNI
DE
MONTPEZAT
DE CARBON,
PATRIARCHÆ, ARCHIEPISCOPO
BITVRICENSI,
AQVITANIARVM PRIMATI,
REGI AB INTIMIS CONSILIIS,
Nec-non Abbati B. Mariæ de Humblerijs,
& ſanctorum Stephani, & Ferreolis
Manſi Azilis, &c.

P*OST Tua tam multa in noſtram Congregationem promerita, hanc qualemcumque gratiam rependo,* PATRIARCHA ILLVSTRISSIME. *Accipe placidis,*

ut cœtera soles, oculis, non indignum fortassis Amplitudinis Tuæ munus, Tractatum istum de Anima, *quâ nihil est in Philosophia iucundius, in homine sublimius, in mundo ipso maius, aut melius.*

Quorsum enim dialecticas argutias obtulissem Heroï tam cordato? Quæ Tibi sacrorum Præfecto cum rebus ad profanam naturam spectantibus necessitudo? Nec Cœlum profecto ipsum, aut sidera, quæ plerique corrumpi, ac labefactari putant, æternæ, & numquam intermorituræ Tuæ famæ satis digna visa sunt. Tibi porrò debebatur Animus, *cuius gratiâ cuncta illa condidit Deus; illa diuinæ auræ particula, quæ si minùs in chartis meis expressa fuerit, in Te certè viget, & diuinis virtutum omnium radijs explendescit.*

Flectat ergo lector identidem à meo codice in Te oculos, à Philosopho ad sapientem, ab Animo, *penicillo meo qualitercunque adumbrato, ad Tuum illum, cui ad viuum repræsentando frustrà mortales omnes incumberent. Hic poterit intueri, quanta sit ingenij vis, dignitas, maiestas, & inde vel momento discet philosophari. Ni-*

mirum magister erit ille Tuus animus, dum regit populos, dum Principem promeretur, dum rem sacram administrat, & numquam spirare desinit ingentes illos HEROAS, *maiores tuos; eos, inquam, quos non solùm cum splendidissimis quibusque huius Regni familijs, verum etiam cum multis principibus communes habes, quosue solus mortalium superas.*

Neque verò memoro veterem illum Carbonem, Pompeij Magni in bello Vasconico Comitem, & Legatum, quem obnitente famâ, & reclamantibus antiquitatis gnaris, clarissimæ Gentis Tuæ dedignaris auctorē. Fabulam putas id, cuius non satis certus auctor extat: nec vanis, vti vocas, rumoribus conuelli pateris inconcussam fidem Annalium, vbi toties Prouincias obtinent Tui, toties eorum ductu, exercitus nostri triumphant, & ea parant Familiæ tuæ decora, quæ tantus Nepos non asperneris.

Hìc legimus, hìc miramur omnes, AVI *Tui, optimi bello viri, pulcherrimæ vitæ parem interitum. Præerat ille Caleto, durißimis nostris temporibus, cùm obsidente Hispano, collapsisque vi tormentorum mæ-*

nibus, periculo corpus obiecit, suámque Troiam fortißimus Hector defendit; nec vnius telo, vt ille priscus, opprimitur, vniuersæ legionis manibus tantus Imperator cadere debuit.

Talibus exemplis erectum animum, ad altiora quæque PATER *Tuus, vir maximus appulit, ac in Aula primum obtinuit perhonesta officia, tantâ quidem gratiâ pollens, vt neminem Rex potiorem esse putauerit, qui, quod sibi cœperat esse carißimum,* ANNAM *coniugem suam, exactâ nuptiali pompâ, honoris causâ deduceret, equitum, peditumque turmis præfectus, & inter ipsas nuptias, vt fortem virum decet, armatus, ac eodem ferè habitu, quo non multò post ad Montalbanum pro altaribus dimicantem, cœlum terris inuidit. Erat in castris Meduanæ ducis, Imperatoris, propinqui sui, cùm audito ruentium mœnium fragore, in medium discrimen, fidei miles, mox diuus futurus irrumpit. Nemo meliùs sub ipsa muri labe, Deo, Regique pugnat; nemo ferociùs hostibus instat, aut cuneis impijs magis salutem dubiam facit, cùm nimbo telorum oppressus, corpore, non ani-*

mo, cadit. Tum verò Archipræsul Illustrissime, expirantis strenuissimi martyris prærogatiuâ, & prorumpentis sanguinis suffragio designatus es Patriarcha.

Ignosce velim: nec eam vtique gloriam inuidebis Parenti tuo, quæ in Te refunditur. Illi debes, quòd in Ecclesiæ fastigio positus es; Tibi, quòd nemo dignior inuentus sit qui poneretur. Quamobrem fortasse geminatis infulis auctus es, quia duo, Filius & Pater merebamini. Vtcunque sit, sub priorum auspicijs fœliciter res nostra creuit cùm, Te auctore, noua Gentis nostræ colonia Castronouarium deducta est, quo tempore, eodem nexu, Doctrinæ Christianæ Congregatio, Familiæ Tuæ deuincta est, quo iam olim notissimus Ordo Cisterciensis, qui ante quingentos annos vobis debet in Aquitania opimam illam, vt ipsi vocant, Bonifontis Abbatiam. Hîc mortui sub muto marmore quiescitis; in nostris verò ædibus, quas musis, & sapientiæ excitasti, Te vocalia litterarum monumenta ab interitu vindicabunt.

Obscuriora commemoro. Clariora sunt illa tua in vno alteróque Cleri Gallicani

conuentu, tum Ecclesiæ, tum Principi vtilissima, gratißimaque consilia: & quæ præterea sub oculis Occitaniæ in eius Comitijs tantâ cum laude præstitisti, cùm duas disiunctißimas res in Te conciliares, summam Principis gratiam, & incredibilem Ciuium omnium fauorem. Difficillimum est, præsertim vbi de censu, & vectigalibus agitur, non offendere Principem, dum priuatorum commodis faues: ac rursus vulgi declinare inuidiam, dum fiscum auges. Tu tamen citrà offensionem, & odium, vtrumque perfecisti: quod partim benignissimo Regi debetur, cuius tanta est in patriam caritas, vt non amare non possit qui in suos optimè affectus sit; partim Tibi, qui quod rectum est, non quoquo modo subire cogis, sed pro summa ingenij tui dexteritate, amare etiam facis. Hinc ortum est præclarum illud certamen, Regis ad sublimiora Te vocantis, & Comitiorum Occitaniæ studiosissimè retinentium. Tam piis studijs fauit optimus Rex, dum Fratrem tuum, dum alterum Te (quid enim maius dicam?) tibi iussit succedere.

Intereà, Princeps Ecclesiæ Illustrissime,

honorem

honorem inis, quo maiorem Ecclesia Gallicana non habet, vti nemo est, qui Tecum genere, ingenio, popularitate, alijsque virtutibus Principe dignis certare possit. Age ergo, & inter salutantium plausus gratulationem meam non aspernare. Est aliquid inter fausta precantes, humique affusos, Philosophum intueri. Sumus enim hominum genus tetricum, & morosum, & quod ipsi Reges non satis habent morigerum, quoties à regnandi fortuna mores eorum discrepant. Erit quoque omen optimum his, quibus sub imperio tuo viuendum erit, in sinum tuum recepta Philosophia, quam comitem, atque etiam magistram oportet esse imperantium. Vale.

Illustrissimæ Amplitudinis Tuæ.

Humillimus, & obsequentissimus seruus,

I. VINCENTIVS.

Congregationis Doctrinæ Christianæ.

INDEX QVÆSTIONVM & Sectionum quæ in hoc quarto Tomo continentur.

PROOEMIVM. pag. 1

LIBER PRIMVS, *De Anima in communi.*

QVÆSTIO PRIMA. *De essentia & quidditate animæ.* pag. 7

Sect. 1. *Quid sit anima, seu de prima animæ definitione.* pag. 7

Sectio 2. *De secunda animæ definitione.* p. 16

Sectio 3. *Quomodo vna per alteram demonstretur.* p. 19

Sectio 4. *Vtrum in viuente sint formæ partiales.* p. 26

QVAESTIO SECVNDA. *Quæ partes corporis sint animatæ, & vtrum substantialiter differant.*

Sectio 1. *An anima sit in toto corpore.* pag. 35

Sectio 2. *Vtrum sanguis sit animatus.* pag. 41

Sectio 3. *Vtrum dentes, vngues & capilli sint animati.* p. 55

Sectio 4. *Vtrum partes animatæ differant inter se substantialiter.* pag. 64

QVAESTIO TERTIA. *De diuisione animæ modorumque viuendi, & potentiarum vitalium.*

Sectio 1. *Quotuplex sit animæ genus.* p. 71

Sectio 2. *Vtrum diuisio in triplicem animam sit adæquata & vniuoca.* p. 78

Sectio 3. *Quot sint gradus viuentium, & quot potentiarum vitalium genera.* p. 81

Sectio 4. *Quomodo anima imperfectior contineatur in perfectiori.* p. 86

Sectio 5. *Vtrum anima vegetatiua animalis differat essentialiter à vegetatiua plantæ.* p. 92

QVAESTIO QVARTA. *De diuisibilitate animæ.*

Sectio 1. *Animam rationalem esse indiuisibilem.* p. 99

Sectio 2. *Vtrum omne spirituale sit indiuisibile, & quid sit corpus quid spiritus, &c.* p. 105

Sectio 3. *Omnes animas, rationali excepta, esse diuisibiles.* pag. 123

Sect. 4. *Animas perfectorum animalium esse indiuisibiles.* p. 131

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

VII

QVAESTIO QVINTA.
De potentiis animæ in communi.
Sectio 1. *Quomodo potentiæ animæ ab ea distinguantur.* p. 137
Sectio 2. *A quo speciem, & vnitatem sumant* p. 154
Sectio 3. *A quo producantur.* pag. 175
Sectio 4. *De earum subiecto.* pag. 181
QVAESTIO SEXTA.
De operatione animæ, seu de actu vitali.
Sectio 1. *De natura actus vitalis.* p. 190
Sectio 2. *Vtrum per quemlibet actum vitalem producatur aliquis terminus.* p. 208
Sectio 3. *Vtrum actus vitalis possit à solo Deo produci.* p. 228
Sectio 4 *De lumine gloriæ.* p. 241

LIBER SECVNDVS
De anima vegetatiua.

PROOEMIVM. p. 244

QVAESTIO PRIMA.
De potentia nutritiua.
Sectio 1. *Quid sit vita, & quid viuere.* p 247
Sectio 2. *De quidditate potentiæ nutritiuæ.* p. 256
Sectio 3. *De obiecto remoto potentiæ nutritiuæ.* p. 265
Sectio 4. *De obiecto illius proximo.* p. 270
Sectio 5. *De termino ad quem nutritionis.* p. 275
Sectio 6. *De facultatibus administris potent. nutritiuæ.* p. 282
Sectio 7. *Quomodo perficiatur nutritio.* pag. 286
Sectio 8. *Soluuntur argumenta medicorum de venarum origine.* p. 291
Sectio 9. *Vtrum substantia alimenti vertatur in substantiam viuentis per identitatem.* p. 296
QVAESTIO SECVNDA.
De quibusdam ad facultatem nutritiuam spectantibus.
Sectio 1. *De spiritu vitali.* pag. 305.
Sectio 2. *De causis iacturæ partium viuentis.* p. 310
Sectio 3. *Vtrum talis iactura possit ex æquo reparari.* p. 314
Sectio 4. *Quomodo maneat idem numero viuens.* p. 321
Sectio 5. *De fame & siti.* p. 327
QVAESTIO TERTIA.
De potentia accrescendi.
Sectio 1. *Quid sit, & quæ eius propria operatio.* p. 332
Sectio 2. *Vtrum distinguatur à nutritiua.* p. 339
Sectio 3. *Quomodò fiat accretio, & an solis viuentibus competat.* p. 344
Sectio 4. *Vtrum fiat toto vitæ tempore.* p. 347
Sectio 5. *Vtrum sit motus continuus & successiuus.* p. 353
QVAESTIO QVARTA.
De rarefactione & condensatione.
Sectio 1. *De definitionibus rari & densi.* p. 364
Sectio 2. *De natura raritatis & densitatis.* p. 366
Sectio 3. *Vtrum in rarefactione & condensatione noua quantitas acquiratur, & antiqua*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

pereat. p. 372
Sectio 4. *Soluuntur argumenta opposita.* p. 376
Sectio 5. *De rarefactione per introductionem corpusculorum.* pag. 380
Sectio 6. *Vtrum corpus possit fieri maius absque rarefactione, aut additione quantitatis.* p. 385

QVAESTIO QVINTA.
De potentia generatiua.

Sectio 1. *De generatione viuentium.* p. 389
Sectio 2. *De quidditate & subiecto potentiæ generatiuæ.* p. 394
Sectio 3. *De virtute formatrice, & ordine formationis.* p. 403
Sectio 4. *De assimilatione fœtus ad parentes.* 408

LIBER TERTIVS.
De anima sensitiua.

QVAESTIO PRIMA.
De sensu in communi.

Sectio 1. *Quid sit sensatio.* p. 413
Sectio 2. *De principio sensationis, & spiritibus animalibus* pag. 417
Sectio 3. *Vtrum sensus sit tantum potentia passiua.* p. 422
Sectio 4. *Vtrum sensibile coniunctum sensui possit ab ipso sentiri.* p. 428
Sectio 5. *Quomodò vehemens sensibile lædat sensum.* p. 438
Sectio 6. *De conditionibus obiecti sensus.* p. 449
Vtrum sensibile absens possit diuinitus ab externo sensu percipi pag. 454
Appendix. *Vtrum perceptio sensibilis absentis sit abstractiua, vel intuitiua.* p. 459

QVAESTIO SECVNDA.
De obiecto sensus.

Sectio 1. *Quid sit obiectum sensus in communi.* p. 462
Sectio 2. *Quotuplex sit sensibile in communi.* p. 470
Sectio 3. *Vtrum sensibile commune sentiatur per proprias species.* p. 478
Sectio 4 *Vtrum sensus erret circa suum obiectum* p. 497

QVAESTIO TERTIA.
De speciebus intentionalibus sensibilibus. p. 503

Sectio 1. *Dari species intentionales pro visu* p. 505
Sectio 2. *Dari etiam pro auditu.* pag. 510
Sectio 3. *Item pro olfactu.* p. 515
Sectio 4. *Eas etiam dari pro gustu, & tactu.* p. 518
Sectio 5. *Probantur vniuersaliter species sensibiles.* p. 527
Sectio 6. *De natura specierum sensibilium.* p. 530
Sectio 7. *Vtrum species sint indiuisibiles in repræsentando.* p. 536
Sectio 8. *Vtrum sint formales obiectorum similitudines.* p. 542
Vtrum imago videatur in speculo. pag. 556
Sectio 9. *Vtrum species sint idem cum obiecto, & potentia.* p. 564
Sectio 10. *Quomodo species concurrant ad cognitionem.* p. 574

QVAESTTIO QVARTA.
De sensibus externis in communi,

& de visu.

Sectio 1. *Quotuplex sit sensus externus.* p. 582

Sectio 2. *De organo visus.* p. 590.

Sectio 3. *In qua oculi parte resideat potentia visiua.* p. 593

Sectio 4. *Quædam de oculo, & visu quæsita explicantur.* p. 605

Sectio 5. *De luce.* p. 614

Sectio 6. *De colore.* p. 635

Sectio 7. *Vtrum medium debeat totum illuminari, vt obiectum videatur.* p. 949

Sectio 8. *Vtrum lux requiratur ex parte coloris.* p. 653

Sectio 9. *Vtrum color & lux æqualiter sint obiectum visus.* p. 662

Sectio 10. *Vtrum visio fiat per extramissionem.* p. 667

QVAESTIO QVINTA.

De auditu, eiusque obiecto.

Sectio 1. *De organo auditus.* p. 674

Sectio 2. *De obiecto auditus, nempe sono.* p. 679

Sectio 3. *De subiecto soni.* p. 685

Sectio 4. *De voce directa, & reflexa.* p. 701

Sectio 5. *Explicantur quædam problemata de sono, & auditu.* p. 714

QVAESTIO SEXTA.

De aliis sensibus externis, odoratu, &c.

Sectio 1. *De organo odoratus.* p. 724.

Sectio 2. *De obiecto olfactus, siue odore.* p. 732

Sectio 3. *Quædam problemata de odore, olfactu, & naso.* p. 737

Sectio 4. *De gustu.* p. 743

Sectio 5. *De sapore.* p. 747

Appendix quædam de gustu, & sapore problemata continens. p. 752

Sectio 6. *De tactu.* p. 754

Sectio 7. *Vtrum plures sint specie tactus.* p. 761

Sectio 8. *De distinctione gustus, & tactus.* p. 767

Appendix de problematis ad tactum pertinentibus. p. 772

QVAESTIO SEPTIMA.

De sensibus internis.

Sectio 1. *An sit, & quotuplex sit sensus internus.* p. 776

Sectio 2. *De organo sensus internis.* p. 793

Sectio 3. *De operatione sensus communis.* p. 800

Sectio 4. *De operatione phantasiæ seu imaginationis.* p. 806.

Sectio 5. *De operatione æstimatiua, seu cogitatiua.* p. 809

Sectio 6. *De operatione memoriæ & reminiscentia.* p. 813

QVAESTIO OCTAVA.

De affectionibus sensus interni, de appetitu, & vi motrice.

Sectio 1. *De somno & vigilia.* p. 818

Sectio 2. *De insomniis.* p. 824.

Sectio 3. *De appetitu sensitiuo.* p. 829.

Sectio 4. *De organo appetitus sensitiui, & vter sit perfectior, irascibilis, aut concupiscibilis.* p. 837

Sectio 5. *De potentia motrice animalium.* p. 842

Sectio 6. *De eius organo.* p. 847

LIBER QVARTVS.

De anima rationali.

QVAESTIO PRIMA.

De natura & productione animæ rationalis.

Sectio 1. *Vtrum anima rationalis sit spiritualis.* p. 856

Sectio 2. *animam rationalem esse immortalem ostenditur auctoritate sacrâ.* p. 868

Sectio 3. *Idem ostenditur ratione naturali.* p. 875

Sectio 4. *Vtrum anima rationalis sit forma informans.* p. 881

Sectio 5. *Vtrum vnica sit anima in quouis homine.* p. 889

Sectio 6. *De productione animæ rationalis.* p. 897

Sectio 7. *Vtrum eam præcedant in fœtu aliæ animæ.* p. 904

Sectio 8. *Vtrum omnes animæ rationales sint æqualis perfectionis substantialis.* p. 908

QVAESTIO SECVNDA.

De potentia intellectiua.

Sectio 1. *An sit, quid sit, & quotuplex intellectus animæ rationalis.* p. 920

Sectio 2. *Quomodo intellectus agens, & possibilis distinguantur.* p. 923.

Sectio 3. *De officiis intellectus agentis.* p. 930.

Sectio 4. *De speciebus intelligibilibus.* p. 943

Sectio 5. *De obiecto intellectus possibilis.* p. 949

Sectio 6. *Vtrum intellectus humanus cognoscat directè singularia materialia.* p. 959

Sectio 7. *De primo cognito intellectus humani.* p. 977

Sectio 8. *De dependentia intellectus humani à phantasmatis.* p. 989

Sectio 9 *Vtrum intellectus plura simul intelligere possit.* p. 997

QVAESTIO TERTIA.

De memoria & voluntate.

Sectio 1. *Vtrum detur memoria in parte intellectiua.* p. 1006

Sectio 2. *Vtrum memoria intellectiua sit ex parte rei ab intellectu distincta.* p. 1013

Sectio 3. *Quid sit voluntas, & vtrum ab intellectu re ipsâ distinguatur.* p. 1019

Sectio 4. *Vtrum voluntas sit altior potentia, quàm intellectus.* p. 1025.

QVAESTIO QVARTA.

De anima separata.

Sectio 1. *Vtrum status separationis sit illi naturalis* p. 1041

Sectio 2. *Vtrum anima separata habeat inclinationem naturalem ad reunionem.* p. 1051

Sectio 3. *Quæ potentiæ, habitus, species, &c. animam separatam comitentur.* p. 1059

Sectio 4. *De cognitione animæ separatæ, & eius obiectis.* p. 1066

Sectio 5. *Quibus speciebus vtatur in sua cognitione.* p. 1074

Sectio 6. *De vi motrice, & motu animæ separatæ* p. 1079

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

FACVLTAS

Reuerendi admodum Patris Generalis.

IOANNES ASTERIVS, Præpositus Generalis Congregationis Doctrinæ Christianæ, Cursus Philosophici R. P. Ioannis Vincentij nostræ Congregationis Theologi, à duobus aliis eiusdem Congregationis quartum Tomum recognitum typis mandari permittimus. In quorum fidem præsentes manu & sigillo nostris muniuimus, Tolosæ in cursu Visitationis die prima Iunij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto.

I. ASTERIVS, Præp. Generalis.

De mandato Reuerendi admodum Patris Generalis.

CORRENT, secret.

Approbationes Doctorum.

NOS infra scripti Theologiæ Doctores & Professores Regentes in Academia Tolosana, quartum hoc Volumen perlegimus, in quo pertractantur quæ ad animæ naturam, eiusque species, & perfectiones spectant acuratè disseritur, authore *R. admodum P. I. Vincentio Congregationis Doctrinæ Christianę* alumno Religiosissimo, & in eo nihil inuenimus quod fidei aut bonis moribus repugnet, imo iudicamus esse opus, & doctrinæ subtilitate & stili nitore, & rerum copiâ valde insigne, & ingeniosis summopere vtile quod & typis excudi & immortalitati debeat commendari. Datum Tolosæ die 22. Maij anno *1666.*

F. SIMPLICIANVS, Professor Regius & Decanus August.
F. LANDON, Regius Professor August.
F. I. BRVNET, Professor Regens August.
F. P. LABAT, Doctor Regens Ord. Prædicatorum.

VIcarij Generales Illustrissimi ac Reuerendissimi Domini CAROLI d'ANGLVRE DE BOVRLEMONT Archiepiscopi Tolosani, Visis Approbationibus Doctorum & Professorum Theologiæ in Academia Tolosana, permittimus, vt Tomus Quartus Cursus Philosophici à R. P. I. Vincentio Congregationis Doctrinæ Christianæ compositi typis publicis mandetur. Datum Tolosæ in Palatio Archiepiscopali die decima Iunij 1666.

S. LAVRENS, Vic. Gen.

In tres Aristotelis Libros

DE ANIMA.

PROOEMIVM.

1. QVAMVIS omnis scientia res vtilis sit, ac honorabilis, vt inquit Aristoteles primo huius operis capite: ea tamen, quæ de anima, seu de corpore animato disputat, cœteris, quæ ad physicum spectant, nobilitate præstat, atque vtilitate. Dignitate quidem, tum ob certitudinem: quia nihil certius quàm quòd anima viuificet, & quàm quòd quilibet in seipso animam habeat: tum ob rerum, de quibus agitur, præstantiam: quia anima constituit corpus animatum, quod est mixtorum omnium perfectissimum. Et deinde speciatim de anima rationali sermo est, quæ ob suam immaterialitatē, & immortalitatem ad præstantiam intelligentiarum proximè accedit.

2. Vtilitas verò huius doctrinæ ex eo patet, quòd cognitio animæ ad omnem veritatem, quam in aliis scientiis inquirimus, penetrandam, maximè prosit. Et de morali quidem satis constat. Nam quisquis prædictâ cognitione informatus, & institutus fuerit, facilè intelliget non esse in fluxis, & caducis rebus immorandum, sed sempiterna quærenda, vtpote qui animum gerat immortalem, & æternum, nulláque re, nisi infinitâ satiandum: vnde postmodum ad cognitionem vnius summi boni assurgat, & ad illud adipiscendum totâ mentis intentione contendat: *Præcipuum* quippe, *& principale speculum ad videndum Deum, est Animus rationalis intuens seipsum*, inquit Diuus Bernardus de interiore domo c. 13. & verò ad Dei imaginem factus dicitur homo Genes. 1.

De scientia verò naturali nullus est ambigendi locus, cùm anima sit principium omnis motus in rebus animatis, quæ magnam rerum naturalium partem conficiunt.

3. Verùm omisso super hac re longiori sermone, antequam institutum aggrediamur, duo nobis in hoc procemio quærenda sunt, & determinanda; primum est, vtrum ad physicum pertineat agere de anima, præsertim rationali: & an possit de illa haberi scientia. Secun-

dum est, quodnam sit huius operis obiectum, diuisio, & ordo.

Circa primum, nemini dubium est, quin anima vegetatiua, & sensitiua physicæ speculationi subiaceant. Sunt enim corruptibiles, & generabiles, deque materiæ potentia educuntur. Ad Physicum autem spectat de huiusmodi agere, cùm eius sit de materia disputare. Nam ex Aristotele 1. Phys. c. 2. textu 22. eiusdem est de materia, & forma contemplari.

Deinde tales animæ sunt principia veri motus physici, & sensibilis. Ad physicam autem spectat agere de natura, quæ est huiusmodi principium. Et hæc est expressa Aristotelis sententia lib. 1. de part. animal. c. 1. vbi ait physici esse tractare de anima, licet non de omni.

4. An verò anima rationalis à physico consideretur, negant aliqui, Simplicius nempe, & Themistius in prologo physic. eiusque contemplationem ad metaphysicam reiiciunt, aut ad aliquam scientiam mediam inter vtramque, sicut anima ipsa medium tenet locum inter res naturales, & transnaturales: vnde vocatur à Trismegisto in Asclepio, horison æternitatis, ac temporis, atque intelligibilis, corporeæque naturæ nexus, ac confinium.

5. Nihilominus tenenda est Aristotelis sententia, qui ferè totum librum tertium huius operis in illius contemplatione insumpsit. Et ratione confirmatur, quia eiusdem est agere de toto, & de eius partibus: neque enim potest cognosci totum aliquod, ignoratis eius partibus. At verò physicus agit de toto homine tanquam de ente physico, cuius pars præcipua est anima rationalis.

Tertiò: anima rationalis est forma informans, secundum suam substantiam incompleta, dicens per se ordinem ad materiam & corpus, per quod definiri debet. Est item propriè natura, vt perspicuè ostendimus in physicis lib. 1. q. 5. & consequenter est principium realis, & physici motus; imò etiam vt rationalis præcisè; quia quandiu est vnita corpori, non intelligit, saltem vt plurimum, nisi per conuersionem ad phantasmata, ideoque eius intellectiones, & cæteræ operationes pendent eo modo à materia: & ita prout cum ea coniunctionem habent, sub physicam considerationem cadunt: ergo & secundùm suam substantiam, differentiamque specificam & secundum suas operationes, tum communes, tum proprias consideratur à physico.

6. Ex his satis intelligitur quòd de anima rationali scientia naturalis haberi possit. Cùm enim variæ illius operationes, effectus, & proprietates in sensus nostros incurrant, nihil vetat nos iis mediantibus in certam eius cognitionem deduci. Et quamuis intellectio, & volitio animæ rationalis non subiaceant sensibus beneficio sermonis exterioris, & aliorum sensibilium signorum: tamen anima satis animaduertere posset velle se, & intelligere alia, reflexione factâ super suasmet operationes: & ita cognoscere se esse naturæ intellectiuæ, spiritalis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

& immaterialis, vtpote quæ vniuersalia percipiat, & à conditionibus materialibus & indiuiduantibus abstracta cognoscat. Ex qua cognitione reflexa producitur in anima eiusdem animæ similitudo, seu imago, quam deinde ipsa intuens, suam propriam naturam, & quidditatem directè contemplatur, déque seipsa scientiam acquirit.

7. Quando porro Aristoteles 1. de partibus animal. c. 1. videtur sentire animæ rationalis considerationem non esse physici negotii, dum ait Physicum non agere de omni anima: loquitur de anima rationali, vt separata à corpore, & secundùm talem separationis statum: quamuis Alexander, & alii dicant Aristotelem nomine Animæ ibi intelligere Angelos.

Dici etiam potest animam rationalem pertinere ad Metaphysicam, & non ad Physicam, quatenus consideratur in communi, vt quid immateriale, per se subsistens, & intellectiuum, prout in eo cum intelligentiis conuenit, non restringendo huiusmodi rationes communes ad tale esse specificum dicens ordinem ad materiam, & corpus.

Imò multi existimant ipsam habere operationem excellentissimam, quam contemplationem vocant, in qua non dependeat à sensibus, ac separatas substantias per se intelligat, licet imperfectè, absque ordine ad sensibilia. Ideóque Aristoteles loco citato de partibus ait, quòd si Physica tractaret de intellectu, tractaret de omni ente. Quæ consequentia nulla esset, si intellectus non intelligeret per se, nisi sensibilia & in ordine ad sensibilia. Secundùm hanc ergo considerationem, & operationem dici potest ad Physicum non pertinere.

8. Circa secundum, quod proposuimus, quodnam videlicet sit huius operis obiectum, duplex est opinio: prima sancti Thomæ lect. 1. huius operis sub principium, videlicet animam esse tale obiectum, non verò corpus animatum: Sic enim habet: *Aristoteles ergo volens tradere scientiam de ipsis rebus animatis, primò tradit scientiam de anima: postmodum verò determinat de propriis singulis animatis in sequentibus libris*. Eamdemque tenet Albertus magnus hic, Ægidius q. 3. & alii non pauci.

Illis fauet primò operis inscriptio, quæ est *de anima*. Secundò auctoritas Aristotelis, qui initio dicit velle se tradere historiam, seu scientiam de anima. Et capite 1. de sensu & sensato in principio ait se tractasse iam de anima secundùm seipsam.

Tertiò: illud est subiectum scientiæ, cuius traditur definitio in tali scientia, & cuius species, passiones, & proprietates in illa tractantur: hîc autem definitur anima: eius species, nempe vegetatiua, sensitiua, & rationalis, traduntur; & denique passiones, nempe potentiæ, explicantur.

Quartò: si corpus animatum esset obiectum huius scientiæ, non esset ipsa dignior, & præstantior aliis, puta scientiâ de animali-

bus: quia ageret tantum de corpore animato in genere: cognitio autem specierum perfectior est.

9. Hæ rationes aliquam probabilitatem præferunt, sed minimè persuadent. Non quidem prima: nam opus, quod de corpore simplici disputat, *de Cœlo* inscribitur: & tamen nec illi ipsi auctores censent, eius obiectum esse tantummodò Cœlum. Enim verò Aristoteles non semper solet libros suos ab obiecto nominare, sed à præcipua sæpè parte.

Neque item vrget secunda: quia Aristoteles in primo physicorum totus est in consideratione materiæ, & formæ; quæ tamen non sunt obiectum physicæ, sed corpus naturale, in ordine ad quod tractat de materia, & forma, quatenus sunt partes illius. Pari ergo ratione naturam animę contemplatur quatenus est pars constitutiua corporis animati, & principium operationum, & proprietatum illius.

10. Ex quo patet solutio ad tertiam, quia in octo libris physicorum explicantur proprietates materiæ, & formæ; in libris de Cœlo traduntur variæ species, si quæ sint, tum Cœli, tum ignis &c. Et tamen nullum horum est per se obiectum saltem totale, huiusmodi tractatuum.

Quarta denique non est magis efficax. Nam eodem modo si anima in communi esset obiectum huiusmodi scientiæ, ipsa non esset dignior aliis, sed quæ ageret de aliqua animæ specie, esset præstantior. Itaque sicut in hoc opere agitur de anima in communi, & de animæ speciebus, ita agitur de animato in communi, & de animati speciebus, nimirum vegetatiuo, sensitiuo, rationali: non enim potest intelligi anima vegetare, aut sentire, nisi quatenus toti coniuncto has proprietates tribuit.

11. Secundam sententiã amplectitur Paulus Venetus commento 3. multique recentiores, etiam Thomistæ, non animam, sed corpus animatum esse horum librorum subiectum. Et hanc videtur tradere Sanctus Thomas 1. Phys. lect. 1. satis post principium, vbi statuens pro obiecto horum lib. ens mobile, subiungit: *sequuntur autem ad hunc librum alii libri scientiæ naturalis, in quibus tractatur de speciebus mobilium, puta in libris de Cœlo de mobili secundùm motum localem ... de mobilibus vero mixtis inanimatis in libro de mineralibus: de animatis verò in libro de anima & consequentibus ad ipsum.*

12. Probatur autem primò, quia illud est cuiusque disciplinæ subiectum, cui primò, ac per se conueniunt affectiones, & proprietates, quæ in ea tractantur: at nutriri, moueri, sentire, velle, intelligere, & aliæ huiusmodi affectiones, de quibus in hoc opere disseritur, non animæ, sed corpori animato, partim in communi, partim per suas species, primò ac per se conueniunt, vt docet Aristoteles lib. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

cap. 4. textu 64 his verbis: *dicere autem irasci animam, vel timere, simile est atque si quis dicat animam texere, vel ædificare: melius enim est non dicere animam misereri, aut discere, aut ratiocinari, sed hominem animâ.*

Idem inculcat textu 66. sequenti hoc modo: *ratiocinari autem & amare, vel odisse non sunt illius passiones, sed eius, quod habet illud; quatenus illud habet. Itaque hoc corrupto nec meminit, nec amat; non enim illius erant, sed communis illius, quod interiit.*

13. Ad hanc rationem, quæ satis habet roboris, dici potest, prædictas passiones conuenire animæ primò, ac per se tamquam principio, ac fonti: toti verò animato tamquam principali subiecto, de quo prædicantur vt de subiecto *quod*. Et hoc tantùm velle Aristotelem, qui propterea illas passiones hîc considerat quatenus ortum habent ab anima; in libris verò paruorum naturalium, quatenus exercentur per corpus, & totius coniuncti communes sunt: nam in his agitur de organis, & de corpore vt tales passiones recipit: ideoque anima est subiectum horum librorum secundùm se: librorum verò, qui parua naturalia dicuntur, obiectum est corpus animatum. Vnde Aristoteles initio capitis primi de sensu, & sensili ait: *quoniam de anima secundum seipsam determinatum est, & de virtutum qualibet ex parte ipsius, consequens est de animalibus perscrutari, & de iis, quæ vitam habent omnibus, quæ sunt propria, & quæ communes operationes eorum.*

14. Secundò confirmatur eadem opinio: quia scientia de anima est pars, & species totius physicæ: ergo eius subiectum debet esse pars, & species subiecti totius physicæ: & consequenter subiectum physicę debet prædicari in recto de subiecto huius tractatus tamquam de specie, & parte sibi subiecta. Corpus autem, vel ens naturale, seu mobile, est subiectum totius physicæ, & non prędicatur in recto de anima, sed de corpore animato: ergo corpus animatum est subiectum horum librorum, non verò anima.

15. Responderi potest negando primam consequentiam: quia dantur multæ scientię particulares sub eodem genere, in quibus non agitur de speciebus obiecti scientiæ totalis, sed vel de principiis, vel de causis illius. Et hoc modo tractatur hîc de anima, quæ est principium corporis animati. Neque corpus naturale dicitur in recto de sensu, & sensili, vel de respiratione, & motu animalium: quæ tamen sunt materiæ particulares quorumdam librorum Aristotelis ad physicam spectantium. Nec oratio quæ totius logicæ obiectum ab aliquibus statuitur, dicitur de voce simplici, quæ est subiectum partiale.

16. Tertiò: idem suadetur ex eo quòd in nulla alia parte physicæ tractatur de corpore animato in communi: necessarium autem est de illo agere in communi priùs, quàm de animalibus, & plantis, ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

proinde in hoc opere, quod antecedit prædictos tractatus.

17. Ad hoc dicendum, vel quòd de corpore animato agitur in libris paruorum naturalium, vt tetigimus numero 12. vel, si anima sit istorum etiam subiectum, quòd sufficiens traditur cognitio in libris de anima, & paruorum naturalium, de his, quæ ad animatum spectant, applicando ea quæ de anima dicta sunt, ipsi animato, absque eo quòd specialis consideratio, vel tractatio de ipso habeatur.

18. Aliqui vtramque hanc opinionem conciliant, dicendo animam esse subiectum *quo*, id est, principium, ratione cuius passiones insunt corpori animato: ipsum verò animatum, esse subiectum *quod*, id est cui passiones insunt, & de quo prædicantur: seu corpus animatum esse subiectum quod consideratur ab ista scientia: animam verò esse id, *quo*, seu ratione cuius ab ista scientia consideratur.

19. Quod spectat ad diuisionem huius operis, hæc tribus libris continetur, in quorum primo agit Aristoteles de quidditate, & substantia animæ contra veterum Philosophorum placita. In 2. libro, duobus primis capitibus de eadem agit ex propria sententia. In reliquis disserit de potentiis animæ in communi, & in particulari de potentiis animæ vegetatiuæ, atque in fine eiusdem libri sensus externos animæ sensitiuæ explicat. In libro tertio, tribus primis capitibus agit de sensibus internis; & hinc ad caput nonum agit de intellectu. In reliquis disputat de motu, & quibusdam aliis affectionibus, quæ animalibus vniuersim competunt.

Nos totam hanc doctrinam quatuor libris complectemur: In primo agemus de anima in communi. In secundo de anima vegetatiua. In tertio de sensitiua. In quarto de rationali. Sit ergo.

LIBER PRIMVS, DE ANIMA IN COMMVNI.

QVÆSTIO PRIMA.

De eſſentia, & quidditate animæ.

Ariſtoteles, vt animæ naturam, & quidditatem declaret, duas eius definitiones tradit lib. 2. huius operis, alteram cap. 1. alteram c. 2 quas vbi explicuerimus, ſufficientem præſenti loco animæ notitiam habebimus. Tum verò examinabimus, an præter animam dentur in viuente plures formæ, quas partiales vocant: & tandem determinabimus quæ partes in viuente animatæ ſint, quæue animâ careant.

SECTIO I.

Quid ſit anima.

1. MVLTIPLICEM errorem Antiquorum circa naturam animæ recenſet Ariſtoteles lib. 1. cap. 2. Primus fuit Democriti, & Leucippi, qui crediderunt animam eſſe calorem vel ignem. Cùm enim animalia per animam moueri cernerent, putantes nihil poſſe mouere aliud, quin ipſummet moueretur, exiſtimarunt animam eſſe illud, quod ipſis maximè videbatur moueri, nempe ignem. Volebant autem ignem conſtare ex corporibus indiuiſibilibus, quæ vocabant atomos, eò quod atomi in continuo motu verſentur, præſertim quæ rotundæ ſunt, quia

non retardantur à motu per angulos, qui sunt in aliis figuris. Vnde respirationem volebant causam esse vitæ, quia per eam nouæ atomi corpus subeunt, & impediunt quò minùs eæ, quæ animalibus insunt, egrediantur.

2. Alij quidam apud eundem Aristotelem eodem capite, animam ex omnibus constare asserunt, præsertim rationalem. Dicunt enim simile cognosci à simili: vnde cùm anima vniuersa cognoscat, ex vniuersis rerum principiis ipsam constitui voluerunt. Et sic Empedocles poëticè philosophatus apud eumdem Aristotelem textu 25. ait.

Terrea vis terras, vis humida percipit vndas:
Aether ab ætherea sentitur; ab ignibus ignis:
Pax pacem monstrat: litem lis aspera sentit.

Quemadmodum autem variæ fuerunt apud Antiquos de rerum principiis opiniones, vt retulimus in 1. phys. ità quid anima sit, variè opinati sunt. Diogenes dixit eam esse aërem, vtpote substantiam subtilissimam, rerumque principium aërem esse putans. Heraclitus voluit eam esse exhalationem, seu vaporem. Hippo aquam. Critias sanguinem, eò quòd maximè proprium sit animæ sentire: quod ei propter naturam sanguinis competere credidit. Alii aliter sentiebant, de quibus videre potes Aristotelem dicto cap. 2.

3. Non omittemus tamen hic Platonem diuersimodè opinatum fuisse de anima. Nam in Timeo, vt ei tribuit Aristoteles textu 26. ait animam ex elementis constare. Ibidem eam vocat circulum, numerum, harmoniam, item numerum mouentem se. Quæ omnia coarguit Aristoteles, non quidem quò ad sensum Platonis, vt aduertit sanctus Thomas lectione 8. lib. 1. initio, sed quò ad primam verborum faciem: quia Plato non vtebatur legitimâ docendi methodo, omnia figuratè & per symbola docens, aliudque intendens, quàm verba sonent, ex quo apud vulgus Philosophorum, verborum cortici inhærens nasci poterant multiplices errores.

4. Sensum autem Platonis explicant Platonici, & Peripatetici nobiles, vt Philoponus in commentariis capitis 3. libri 1. de Anima. Macrobius cap. 15. & 16. in somnium Scipionis, alijque. Neque enim existimauit animam rationalem de qua præsertim loquebatur, esse numerum quantitatis; sed ideò eam sic appellauit, quia sicut numeri mathematici medium tenent inter Physicam, & Metaphysicam, seu naturalem, & transnaturalem Philosophiam; ita anima medium tenet inter formas materiæ immersas, & formas ab ea omninò liberas, nimirum intelligentias: vel quia rerum omnium numeros, eas intelligendo, in se comprehendit.

Vocauit prætereà animam circulum: quia sicut circulus in se recurrit, ac reflectitur: ità anima suprà seipsam cognitione reflexâ regreditur. Vocauit harmoniam propter ordinem, & consensum poten-

tiarum in ea existentium. Vocauit denique circulum mouentem se: quia dum vegetat, sentit, intelligit, mouere se dicitur, eò quòd est origo, & principium talium operationum, nec aliunde motum accipit.

5. Recentior adhuc error fuit circà naturam animæ, quem Diuus Thomas c.63 libri 2. contra Gentiles,& q. de anima, art. 1. tribuit Galeno in libro 3. de locis affectis c.6. & in libro *quòd animi mores, corporis temperamentum sequantur*, c.3.& 4. animam scilicet nihil esse aliud, quàm crasim, seu temperiem quatuor primarum qualitatum: quamuis lib.3. de vsu partium dicat ignorare se quid sit anima. Contrà hos omnes errores philosophandum est antequàm veram sententiam aperiamus: quapropter.

6. Dicendum est primò animam non esse atomos, aliudue corpus, vti constituebant auctores primæ, & secundę opinionis. Probatur primò: quia sequeretur numquam posse corpus animatum quiescere, quin amitteret animam, quandoquidem quies, vt illi asserebant, erat discessus atomorum, aut ignis, alteriusue corporis perpetuo motu agitati: vnde anima posset libere corpus ingredi, ex eóque liberè exire: quod est ridiculum.

Secundò: si anima esset ignis, aër, aut aqua, sequeretur animam eiusdem rationis esse in homine, equo, leone, &c. quod est plus quàm absurdum.

Tertiò: nemo dixerit aërem, aut aquam esse corpora viuentia, seu animata: & tamen secundùm hanc opinionem deberent viuere.

7. Quartò: falsum est, simile cognosci tantùm à simili, alioquin Deus esset eiusdem naturæ nobiscum & compositus ex natura lapidis, ligni, cœterarúmque rerum: quod est impium dicere. Et nihil melius cognosceret lapidem, quàm alter lapis, quia nihil illi similius est: vnde omnia haberent vim cognoscitiuam.

Quintò: anima penetrat intimè totum corpus, illudque totum subtilissimè permeat: ergo ipsa corpus non est, alioquin duo corpora viribus naturæ simul essent.

Denique si anima corpus esset, vel esset cœleste, & ità circulariter moueretur: vel elementare; & sic inferum vel superum locum peteret: quod falsum esse constat; nam videmus animalia motu progressiuo ad varias locorum differentias tendere.

8. Dices: Apud Augustinum lib. 22. de ciuitate Dei, c. 11. Aristoteles censet animam esse compositam ex materia, & forma: ergo Aristoteles non secùs ac antiqui philosophi, credidit animam esse corpus aliquod substantiale.

9. Respondeo, Sanctum Augustinum non hoc tribuisse Aristoteli, quasi in eius scriptis legisset; rara enim erant suo tempore, nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

nisi in Græcia ferè nota: sed in Cicerone lib. 1. qq. Tusculanarum, quædam super hac re verba viderat, ex quibus hoc intulit. Ait enim ibi Tullius: *Aristoteles longè omnibus, Platonem semper excipio, præstans & ingenio, & diligentiâ, cùm quatuor illa genera principiorum esset complexus, è quibus omnia orirentur, quintam quamdam naturam censet esse, è qua sit mens.*

Quia igitur Augustinus sciebat Aristotelem nominare Cœlum, quintam essentiam, seu naturam, & legerat in Cicerone animam apud eumdem Aristotelem non esse vnum è quatuor elementis, nec vllum ex his in se continere, sed esse quintam quamdam naturam, putauit animam, non minùs quàm Cœlum, ab eo fieri corpoream.

10. Dicendum est secundò, animam non esse temperamentum, & complexionem quatuor primarum qualitatum. Probatur primò, quia vt ostendimus in primo libro Physicorum, datur forma substantialis, tamquam pars essentialis compositi physici, complens potentiam materiæ: ergo cùm viuens sit substantia completa, in recta serie constituta, debet habere suam formam, & materiam substantialem, alioquin substantia constaret ex non substantiis: non habet autem aliam formam præter animam, quatenus est viuens, quia per eam accipit esse, & à cœteris distinguitur.

Probatur secundò: forma est nobilior materiâ, vt concors est Philosophorum assensus: at materia est substantia, & non accidens: ergo & anima, quæ forma est, substantia erit, & non crasis qualitatum.

11. Probatur tertiò: operationes animæ sunt nobiliores, & excedunt virtutem primarum qualitatum: ergo anima non potest esse complexio huiusmodi qualitatum: nam operatio non potest excedere vim suæ causæ productiuæ principalis. Antecedens constat primò ex Aristotele, qui 2. de anima, c. 4. textu 41. probat ignem non esse causam nutrititionis, & accretionis, sed ipsam animam, ad quam comparatur calor sicut instrumentum. Secundò: actus mouendi se, sentiendi, & intelligendi sunt altioris conditionis, quàm calefactio, & frigefactio, vt notum est: cùm igitur postremæ istæ operationes sint propriæ primarum qualitatum, priores nequeunt ab illis principaliter oriri: & ita anima non potest esse illarum complexio.

12. Probatur quartò: complexio qualitatum primarum non est causa motus localis animalis: ergo non est anima, à qua talis motus procedit. Patet antecedens: quia alioquin animal semper ferretur deorsum; nam sequeretur motum prædominantis elementi. Constat autem animam mouere animal in omnem loci differentiam.

Probatur quintò. Anima rationalis cohibet, & refrænat passiones,

motusque insurgentes in appetitu sensitiuo. Hoc autem præstare non possunt quatuor primæ qualitates, cùm potius ab iis oriantur huiusmodi affectus vt à causa disponente, & prouocante, adeo vt pro earum variatione, intensione, & remissione varientur. Nam cholerici, seu biliosi facilè irascuntur; melancholici verò facilè tristantur, & ità de aliis.

13. Ex quo patet deceptio Galeni, qui ex eo quòd experimur in nobis diuersas excitari passiones propter diuersas complexiones, credidit animam complexionem esse. Nam aliter complexioni, aliter animæ tribui debent huiusmodi affectus: complexioni scilicet tanquam disponenti, & quantum ad hoc, quod materiale est, vt est feruor sanguinis circà cor respectu iræ; animæ verò tanquam causæ principali, & quantū ad id, quod est formale, vt est appetitus vindictæ in eadem ira.

14. Probatur denique: nam sicut dum cernimus ordinem pulcherrimum, qui inter tam diuersas huius vniuersi naturas reperitur: tantam item concordiam, mutuamque consensionem inter contraria mundi elementa, & in omnibus admirabilem omninò rebus harmoniam, statim intelligimus vim quandam diuinam vbique diffusam, quæ omnia hæc suo regat imperio, ac nutu contineat, vt eleganter inculcat Gregorius Nyssenus in disputatione de anima: ita dum cernimus in viuentibus, præsertim in homine, diuersas adeò functiones tam mirabili ordine administrari; tot repugnantes organorum affectiones tam certis legibus contineri, contrarias denique qualitates summa consensione in eodem subiecto permanere, statuere debemus aliquam formam substantialem, & qualitatibus ipsis superiorem, quæ hæc omnia regat, atque administret.

15. Dicendum est tertiò animam sic rectè definiri ab Aristotele lib. 2. de anima c. 1. *Anima est actus primus substantialis corporis naturalis organici, potentiâ vitam habentis*, cuius singulas partes breuiter hîc explicare oportet. In græco, loco *actus* ponitur ἐντελέχεια: quod vocabulū dicitur ab Aristotele inuentū. Scribit autem Tullius lib. 1. quæst. Tusculanarum ἐνδελέχειαν, hoc est continuatam, & perennem motionem, sed malè: nam Aristoteles lib. 1. c. 3. alios Philosophos arguit, quod animam motionem appellauerint: de quo vide Ludouicum Viues apud D. Augustin. super caput 11. lib. 22. de ciuitate Dei. Præterea Aristoteles suum illud vocabulum vsurpat in definitione motus: esset autem ridiculum, definire motum per motum.

16. Ponitur ergo ἐντελέχεια: quod Hermolaüs vertit in paraphrasi Themistii perfecti habiam, seu habitum, seu habitionem; alii habitum perfectum. Sed hi non placent, quia malè vocasset Aristoteles motum, qui est ens imperfectum, ἐντελέχειαν. Dicendum igitur est ἐντελέχειαν significare actum, siue imperfectum siue perfe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

ctum, aut perfectiuum, vt vult Damascenus in sua Physica, capite de motu, & quiete: Item actum accidentalem, aut substantialem: hîc autem sumi pro actu perfecto substantiali actuante, & complente materiæ primæ potentiam, tamquam illius prima, atque substantiali perfectione: vnde adduntur sequentes particulæ, *primus substantialis*, vt reiiciantur actus secundi, seu operationes, itemque potentiæ, quæ respectu animæ sunt actus secundi, licet respectu suarum operationum vocentur primi; & ideò appositum sit, *substantialis*.

17. Sequitur *corporis naturalis organici*. Et quidem dicitur naturale, siue physicum ad differentiam corporis mathematici, quod est quantitas trinæ dimensionis, longa, lata, profunda: naturale verò est substantia, cui triplex illa dimensio competit, vt dictum est in principio lib. 1. Physicorum.

Per hoc autem quòd anima est actus corporis, distinguitur ab intelligentiis, quæ sunt actus completi per se subsistentes, nullum habentes ordinem ad materiam & corpus tamquam formæ informantes. Additur verò *organici*, ad differentiam corporum inanimatorum, quæ cùm non habeant magnam operationum diuersitatem, non egent partibus heterogeneis, & organicis sicut viuentia.

Verùm quid nomine corporis debeat hîc intelligi, magna satis controuersia est, quam fusè examinauimus eodem lib. q. 3. sect. 6. vnde breuiter hîc dicemus, quinque esse præcipuos circa hoc dicêdi modos.

18. Primus est Gregorij Ariminensis in 2. d. 16. q. 2. & aliorum quorumdam, nomine corporis intelligi materiam primam, connotando organa ad vitæ functiones obeundas necessaria, ac proinde opus non erit addere *organici*, nisi ad maiorem explicationem. Et quamuis organa sint accidentia, quæ non pertinent ad essentiam, aut substantialem compositionem viuentis: ponuntur tamen in definitione tamquam dispositiones necessariæ ad informationem materiæ ab anima faciendam.

Hic autem modus dicendi potest confirmari ex Aristotele 7. Metaphysicæ, textu 39. vbi ait: *manifestum est quòd anima quidem substantia prima; corpus verò materia; homo verò, vel animal, quod ex ambob. s.* Et idem opinatur D. Thomas 2. de anima, lectione 1. litterâ d. nisi quòd prædictam organorum connotationem non addit: vnde corpus organicum erit materia affecta organis, ad operationes vitæ exercendas idoneis.

19. Cæterùm hæc opinio valde probabilis est; per eam enim optimè intelligitur quomodo corpus in definitione positum sit subiectum animæ, & ex eo, atque anima fiat vnum per se, vt docet Aristoteles textu 4. & 8,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

Neque obstat quòd corpus, cuius anima est actus, dicatur potentiâ vitam habere, & ex Aristotele textu 10. *non est id potentiâ viuens, quod abiecit animam, eáque vacat, sed id quod ipsam habet.* Non obstat, inquam, quia licet corpus in definitione positum non importet animam, reuera tamen habet in se animam: & consequenter habet vitam potentiâ, vitam scilicet accidentalem, hoc est operationes vitales, quæ sunt nutritio, augmentatio, &c. pro quo.

20. Aduerte duplicem distingui vitam, substantialem nimirum, & accidentalem. Substantialis quæ morti opponitur, & per quam animata ab inanimatis essentialiter distinguntur, est prima radix, & primum principium actionum, & facultatum vitalium, forma nimirum substantialis, scilicet anima, per quam animata sunt formaliter, & substantialiter viuentia. Et de hac vita loquitur Aristoteles lib. 2. c. 4. textu 37. dum ait, *Viuere viuentibus est esse.*

Accidentalis vita est operatio procedens à vita substantiali vt à prima radice, à potentiis verò illius vt à principio proximo. De hac Arist. hîc textu 3. *Vitam autem dicimus nutritionem, accretionem, atque decretionem.* Et 10. Ethic. c. 4. *Vita quædam est operatio.* In eodemque sensu dicitur Ioannis 17. *Hac est vita æterna, vt cognosc ant te Deum verum,*

Itaque dum corpus organicum dicitur habere vitam potentiâ, debet intelligi de potentiâ proxima, vt ita excludatur forma Embryonis, & cadaueris, quæ licet sint actus corporis organici, illud corpus non est potentiâ proximâ viuens vitâ accidentali, quia non habet substantialem, nempe animam: & insuper talia organa non sunt apta ad vitæ functiones obeundas, quia eo instanti, quo apta sunt, introducitur anima, & forma Embryonis abscedit.

Adde, quòd si fiat resolutio vsque ad materiam primam, huiusmodi organa sunt tantùm organa initiatiuè, & dispositiuè: adueniente autem animâ constituuntur noua organa ab ipsa, quæ sunt perfectè, & completiuè organa, eò quòd ab ipsa oriuntur propriæ dispositiones & omnes vitales facultates, quæ vltimò complent partes organicas in esse organorum.

21. Secundus modus dicendi est Caietani 1. p. q. 76. a. 4 ad 1. & de ente & essentia, c. 3. litterâ suâ *f.* Ferrariensis 4. contra Gentiles, c. 64 aliquanto post principium, §. *considerandum tertiò*, eumque amplectuntur multi alij Thomistæ. Videlicet nomine corporis intelligi compositum ex materia prima, & anima, non secundùm omnes gradus, sed secundùm gradum corporeitatis, cum quo adhuc materia manet in potentia ad vlteriores, vt ad gradum vegetatiuum, sensitiuum, &c. Nam, licet hi gradus solâ ratione differant ex Thomistis; materia tamen intelligitur perfici priùs ab anima secundùm corporei-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

latem, tum secundùm vitam, deinde secundùm sensibilitatem. Et hunc modum expressè tradit Sanctus Thomas 3. p. q. 75. a. 6. ad 2. & in q. disputata de spiritualibus creaturis, a 3. ad 2. vbi ait: *ipsa materia secundùm quod intelligitur vt perfecta in esse corporeo susceptiuo vitæ, est proprium subiectum animæ.*

22. Hæc etiam opinio valde probabilis est. Solemus enim propter excellentiam animæ supra alias formas, præscindere gradum corporeitatis, quem dat composito, ab ipsa anima, quasi esset forma distincta: & ita dicimus viuens constare corpore, & animâ, non autem ignem, aut aliud inanimatum. Et licet talis distinctio non sit realis, & physica; compositio tamen quam facit anima secundùm illum gradum, physica est, quia, cùm secundum totam suam entitatem sit forma physica, totum esse quod tribuit composito, physicum est, eo quòd totum illud tribuit per communicationem formalem suæ propriæ entitatis: & ita secundum quoscunque gradus facit compositionem physicam cum materia. Atque hoc modo corpus organicum est de facto potentiâ proximâ viuens vitâ accidentali, vt explicatum est in prima opinione.

23. Verum nihilominus est hanc compositionem ita explicatam non esse ex corpore, & anima tanquam ex duabus rebus realiter distinctis: ac proinde viuens non componitur ex his tanquam ex duabus rebus res tertia: quod tamen asserit D. Thomas c. 3. de ente & essentia. Vnde vt vtrunque dictum eius verum sit, potest dici primò, quòd locutio ista intelligi debet per synecdochen, ita vt viuens componatur ex anima, & corpore non secundum se totum sumpto, sed ratione suæ partis, nempe materiæ.

Potest dici secundò viuens componi realiter ex corpore, & anima, sicut mixtum dicitur componi ex elementis, licet ipsa elementa in mixtione pereant, & tantùm virtute in ipso maneant; quia scilicet componitur ex anima, & corpore, priùs realiter distinctis, sed corpore præexistente corrupto in aduentu animæ, & remanente tantùm in suo simili, quatenus anima dat esse corporeum simile illi quod dabat forma præcedens, continetque virtualiter formam illam corpoream quoad illud esse. Vide Ferrariensem 2. contra Gentiles c. 65. & Caiet. c. 3. de ente & essentia lit. f.

24. Tertius modus est eiusdem diui Thomæ 1. p. q. 76. ar. 4. ad 1. nomine corporis intelligi ipsum compositum ex corpore & anima vt anima est. seu animatum. Aliquando enim in definitionibus formarum ponitur subiectum informe, vt cùm definitur motus *actus existentis in potentia*. Aliquando subiectum formatum, vt cúm dicitur motus *actus mobilis*: aut lumen *actus lucidi*. Quod rectè aduertit sanctus Doctor ibidem, & q. disputata de anima a. 1. ad 15.

Vnde anima hoc modo definitur non per seipsã, sed per suum effectũ formalem, qui est constituere compositum animatum. Et hic effectus nobis notior est ipsâ animâ, sicut quale notius est nobis ipsâ qualitate, quæ per illud definitur ab Aristotele, vt visum est in Logica. Vnde hæc definitio perfectior est, quàm si daretur per materiam organizatam, eo quòd ordo ad totum compositum nobilior est, quàm ordo ad solam materiam.

His non officit, quòd corpus in definitione positum, dicatur esse subiectum animæ textu 4. nam potest hoc intelligi de subiecto denominationis. Et hæc opinio est quoque valde probabilis, secundùm quam particulæ, *potentia vitam habentis* ponuntur tantùm ob maiorem expressionem: nam sufficienter continenter in corpore organico, per animam constituto vt ait Diuus Thomas lect. 1. littera g, ex Aristotele textu 7.

25. Quartus modus dicendi est Scoti, & Scotistarum communis, per corpus intelligi compositum ex materia, & forma corporeitatis, quæ etiam forma mixti vocatur: hoc est formâ quadam incompletâ & non vltimâ, per se ad animam ordinatâ, constituente compositum animatum in esse corporei: seu ratione cuius compositum animatum exigit suam extensionem, & molem corpoream, & materia ipsa redditur subiectum aptum ad recipiendam animam: ità vt ex ea per talem formam actuatâ, & ex anima ipsi superducta constituatur viuens tamquam ex duabus partibus realiter inter se distinctis, & vt ex duabus rebus res tertia: quo modo loquendi vtitur Diuus Thomas loco citato suprà, numero 23. Nec minùs probabilis est hæc opinio, quàm præcedentes, eamque explicatiùs, & fusiùs propugnatam inuenies. 1. lib. phys. q. 3. sectione 6.

26. Quintus denique modus dicendi est multorum recentiorum, nomine corporis organici intelligi materiam primam formis partialibus affectam & informatam, quæ formæ partiales diuersa, distinctaque organa constituant, ad diuersas operationes animæ exercendas idonea, cuiusmodi sunt ossa, nerui, caro, oculus, auris, cor &c.

Hic autem modus dicendi non differt à præcedenti de mente Scotistarum; quia volunt formam corporeitatis esse formam heterogeneam, constantem partibus dissimilaribus, & consequenter exigentem diuersa temperamenta, & organa in corpore viuente.

27. Si quis tamen vellet sustinere duos istos modos tanquam distinctos, & diuersos, posset dicere formã corporeitatis dare tantùm esse corporium, & ext ensum ipsi materiæ, & illud quidem homogeneum, & eiusdem rationis in toto corpore, seu materia: singulas verò formas partiales dare esse particulare, & distinctum singulis materiæ partibus, quibus insunt; atque exigere in illis diuersas complexiones, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

temperamenta; vnde conſurgant diuerſa organa, ſeu inſtrumenta, diuerſis animæ functionibus deſtinata; ideòque meritò in definitione poni non ſolùm *corporis*, ſed *corporis organici*, vt per primum ſignificetur forma corporeitatis, per ſecundum verò formæ partiales, organorum conſtitutiuæ. Vtrum verò tales formæ admittendæ ſint, ſectione 4. diſputabimus. Et ex his omnibus ſufficienter explicata manet ſuprà dicta animæ definitio.

SECTIO II.

De ſecunda animæ definitione.

28. ARiſtoteles ad ſuperiorem definitionem enucleatiùs explicandam, atque demonſtrandam, aliam eiuſdem animæ definitionem tradit eodem lib. 2. cap. 2. his verbis: *anima eſt id, quo primò viuimus, ſentimus, loco mouemur, & intelligimus*: ſeu quod in idem recidit, *eſt primum principium viuendi, ſentiendi loco mouendi, & intelligendi.*

Dicitur autem principium primum eo ſenſu, quo in priori definitione dicta eſt actus primus; quia ſcilicet eſt principium ſubſtantiale; & vita, ſeu operationes vitales ab alio priori non procedunt. Et debet intelligi de principio *quo* non *quod*, vt differat à toto compoſito animato, & viuente. Nam licet anima ſit vere principium, à quo effectiuè dimanant vitales operationes, tamen ipſi compoſito tribuuntur: non dicitur enim anima viuere, ſed animal. Quamuis negandum non ſit animam rationalem operari vt *quod* ſecundùm ſuam rationem ſpecialem: ſed niſi eſſet etiam principium *quo*, non eſſet actus corporis, & forma informans, nec proinde anima. Vnde prædicta definitio non conuenit Deo, quia non eſt principium intrinſecum, & *quo* noſtrarum operationum, ſed tantùm *quod*.

29. Particula, *viuimus*, non ſumitur pro gradu viuendi in communi, & abſtracto ab omnibus viuendi gradibus, quidquid in contrariũ dicat Caietanus hîc cũ aliis quibuſdam. Sic enim ſequẽtes particulæ non eſſent in definitione neceſſariæ, & maioris tantùm claritatis gratiâ ponerentur ad oſtendendum quæ ſint illa, in quibus ratio illa communis contracta reperitur, & ad explicandas operationes particulares, quæ confusè ſub particula *viuimus*, continentur. & hoc libenter fatetur Caietanus: ſed malè. Nam alioquin deberet addi particula *vegetamur*, ad ſpeciales vegetandi operationes deſignandas: quod tamen Ariſtoteles non fecit.

30. Sumitur

30 Sumitur ergo pro principio vitæ vegetatiuæ, & vt comprehendit operationes plantarum proprias, nimirum alitionem, seu nutritionem, accretionem, & decretionem. Cùm enim plures sint vitalium operationū species, seu genera, nutritio, sensatio, motus progressionis & intellectio, sufficit vt aliquid viuere dicatur, vnum vitæ opus, quale est in plantis, quæ se in omnem loci differentiam porrigunt, & mouent, dum crescunt, quod dicitur vegetari, & ab anima sola prouenire potest, non autem à natura, seu à quacunquè alia forma, eò quòd natura non mouet ad contraria loca. Et hoc expresè docet S. Thomas Lect. 4. libri 2. literâ *f*. his verbis: *Viuere refert ad principium vegetatium, quia superius dixerat quòd viuere propter hoc principium, inest omnibus viuentibus.*

Circà istam porro difinitionem duo sunt à nobis hic discutienda; primum, vtrum sit diuersa à prima, superiùs allatâ. Secundum, an sit vna, vel multiplex. Quò ad primum.

31 Dicendum est primò definitionem istam, quâ anima dicitur esse *id, quo primo viuimus, sentimus, loco mouemur, & intelligimus*, esse diuersam à prima, quâ dicitur *actus primus corporis organici, potentiâ vitam habentis.*

Probatur primò ex Aristotele hoc c. 2. textu 12. vbi expresè ait non solúm tradendam esse animæ definitionem, quæ sit vt conclusio, seu quæ declaret quòd res sit; sed etiam quæ causam contineat, & quæ declaret cur res sit. Vnde postea assignat definitionem istam, tamquam à prima diuersam, vt pote quæ sit medium, per quod altera tamquam conclusio demonstretur. Nam id quod est primum principium viuendi, est actus primus, & forma corporis viuentis: sed anima est primum principium viuendi; ergo est actus primus, seu forma corporis viuentis.

Probatur secundò; quia prima definitio traditur per ordinem ad totum, vel ad materiam, vt præcedenti sectione explicatum est: secunda verò per ordinem ad operationes vitales: sed iste ordo, & respectus est omninò diuersus à primo; ergo & difinitio diuersa erit.

Probatur denique; quia prima conuenit omni animæ secundùm omnes suas partes, collectiuè sumptas; non autem secunda; quia non omnis anima est principium sentiendi; nec omnis principium intelligendi, licet omnis sit actus primus corporis viuentis.

32 Dicendum est secundò Prædictam secundam definitionem esse vnam, animæque in communi conuenire.

Prima pars est contrà Ægidium ad textum 24. huius lib. 2. existimantem quatuor definitiones in prædictis verbis contineri, pro quadruplicis animæ numero in vnam conglobatas. Probatur tamen primò ex Aristotele qui dicto c. 2. satis ostendit velle se tradere, seu

inuestigare vnam aliquam definitionem animæ, quæ propter quid ipsa sit, declaret; docetque eiusdem esse hanc vtramque difinitionem: sed prior est animæ in communi; ergo & hæc posterior.

Secundò: falsum est quatuor esse animarum genera nam ostendemus quæstione sequenti tres tantùm esse animarum species in communi. Vnde non potest quadruplex definitio in prædictis verbis contineri.

33 Secunda pars est contrà Simplicium, asserentem hanc definitionem soli animæ rationali convenire, contrà quem probatur ex iam dictis ab Aristotele, asserente velle se tradere vtramque definitionem pro anima in communi, & declarare primam per secundam.

Vt tamen omni animæ conuenire possit ista secunda definitio, eius particulæ non debent sumi collectiuè tantùm, quia sic reuera soli animæ intellectiuæ competeret, eò quod hæc sola est principium omnium huiusmodi operationum, vegetationis, sensationis, motus progressiui, & intellectionis. Nec etiam debent sumi diuisiuè tantùm, quasi sensus sit, animam esse id, quo viuimus tantùm; vel quo sentimus tantùm; vel quo mouemur tantùm; nam hæc omnia simul præstat anima sensitiua, & insuper rationalis intelligit.

Debent ergo sumi partim coniunctim partim diuisim, ità vt distinctio fiat cum copulatione, & sensus sit: anima est id, quo primò viuimus, aut præter hoc etiam sentimus, aut etiam loco mouemur, aut insuper intelligimus.

34 Dices: si hæc definitio conuenit animæ in communi, vt asseruimus initio numeri præcedentis: debet conuenire cuilibet animæ in particulari Nam quod conuenit essentialiter rationi superiori, conuenit omni contento essentialiter sub tali ratione: vnde quæcunque anima erit principium viuendi, sentiendi, & intelligendi: quod falsum esse constat: ac proinde non vna, sed triplex saltem erit definitio.

35 Respondeo, definitio rationis superioris, data per genus, & differentiam constitutiuam illius, debet conuenire cuilibet essentialiter posito sub tali ratione communi; non verò definitio, quæ datur per differentias constitutiuas inferiorum, & diuisiuas huiusmodi rationis superioris. Vt cùm enunciatio definitur *oratio verum aut falsum significans*: aut, *in qua vnum de alio affirmatur, aut negatur.* Cuilibet enim enunciationi vna solùm pars definitionis competit. Et hoc modo se habet ista definitio animæ, quæ traditur per differentias animæ diuisiuas, & constitutiuas specierum, illi immediatè subiectarum.

36 Inde tamen inferre non licet, hanc non esse definitionem, sed nudam diuisionem animæ; quia in diuisione non explicatur quid

res sit, sed tantùm quæ habeat inferiora: seu in quas diuidatur species; vt cùm dicimus, *animal aliud est rationale, aliud irrationale* At in definitione traditur quid res sit in communi, & ponuntur differentiæ, per quas ad sua inferiora descendit. Nam cùm anima dicitur *primum principium viuendi, sentiendi, &c.* Simul ostenditur, quòd anima in communi talis naturæ sit, vt prædictæ operationes non possint nisi ab ipsa procedere; & quòd earum omnium principium sit, saltem in diuersis suis speciebus; quod valde naturam eius explicat, & declarat. Lege quæst. 2. lib. 5. Logicæ, à num. 32.

SECTIO III.

Quomodo altera ex his definitionibus per alteram demonstretur.

37. HVic quæstioni occasionem præbuit Aristoteles c. 2. huius libri, dum dixit priorem definitionem esse conclusionem: posteriorem verò medium, & causam. Vnde orta est controuersia, vtrum prima demonstretur per secundam demonstratione à priori, vel à posteriori: vt autem controuersia hæc clarius resoluatur, & res tota melius intelligatur.

Aduertendum est primò, operationes animę, quæ in secunda definitione enumerantur, dupliciter spectari posse, nimirum quatenus sunt eius effectus, & quatenus sunt eius finis. Vt enim docet Aristoteles 9. Metaph. c. 9. & lib. 2. de cœlo, c. 3. textu 17. quodlibet est gratiâ suæ operationis: hoc est, res quælibet à sua causa efficiente producitur, & producibilis est eo fine, vt suas operationes eliciat. Habemus enim visum vt videamus. Quare licet oparationes in actu existentiæ, & in executione sint posteriores suo principio productiuo: in intentione tamen agentis sunt priores; quia agens producit tale principium ad hoc vt operetur, & consequenter primariò fert suam intentionem in operationes ipsas: vnde fit vt operationes sint causa finalis respectu productionis, & producibilitatis principij earumdem opertionum. Ac proinde in executione sunt quid posterius tali principio, eiusque effectus: in intentione verò sunt quid prius, eiusque causa finalis.

38 Aduertendum est secundò, cùm anima dicitur principium, quo primò viuimus, sentimus &c. hoc posse dupliciter intelligi; primò de principio actuali huiusmodi operationum, quatenus actu elicit actum vegetandi, sentiendi &c. & hoc modo constat animam

esse prius actum corporis organici, quàm tale principium actuale. Secundò de principio radicali, & aptitudinali, quatenus anima est talis substantia, vt apta sit esse principium vegetandi, sentiendi, &c.

Et de principio sub hac ratione sumpto controuersia est, vtrum sit quid in anima naturaliter prius, quàm esse actum corporis organici. Nam Caietanus hîc ad textum 24. & 25. cum alijs quibusdam existimat amimam priùs natura esse principium operationum, quàm esse actum corporis: quia ex eo quòd nata est esse principium vegetandi, sentiendi, intelligendi, postulat esse actum corporis organici: vnde illud est causa huius, ac consequenter alipuid naturaliter prius. Nam sicut in moralibus, & practicis finis est regula, & causa formæ: ità & in physicis. Vnde, quia domus ordinatur ad repellendas temporis iniurias, ideò talem formam accipit. Et quia visus est datus ad videndum, ideò oculus debet sic componi: & denique ex eo quòd anima nata est multiplices elicere operationes vitales, quæ pluribus egent organis, ideò debet esse actus corporis organici.

39 Alij verò communiter censent, quòd prius sit nostro modo intelligendi animam esse actum corporis organici, quàm esse principium suarum operationum Hoc expressè videtur docere S. Tho. l. 3. litera c. hanc formans demonstrationem ex Philosopho: *illud quod est primum principium viu ndi, est viuentium corporum actus, & forma: sed ani a est primum principium viuendi his, quæ viuunt: ergo est corporis viuentis actus & forma. Manifestum est autem quòd hæc demonstratio est ex posteriori. Ex eo enim quòd anima est forma corporis viuentis, est principium operum vitæ, & non è conuerso.*

40. Prætereà sic ostenditur: quia sicut se habet esse ad operationem, ità se habet principium essendi ad principium operandi: nam eumdem ordinem seruant inter se principia actum, quem actus talium principiorum. Sed esse naturaliter præcedit operari: ergo & principium essendi præcedit naturâ principium operandi. Igitur cùm anima, quatenus est actus primus corporis, sit principium essendi, quandoquidem hoc modo constituit viuens in esse substantiali, & essentiali viuentis: quatenus verò est id, quo viuimus, sentimus, &c. sit principium operandi: consequenter esse tale principium, est quid posterius, quàm esse talem actum.

41 Tertiò: corporis non est ideò animatum, & in esse substantialis vitæ constitutum, quia est potens operari, sed ideò est potens operari, quia constitutum est in tali esse, & tali perfectione; ergo anima non dat corpori esse animatum, quia dat illi posse operari: sed è conuerso dat posse operari, quia dat illi tale esse substantiale, hoc est ipsum actuando, & informando: ac proinde esse actum corporis, est quid prius quàm esse principium operationis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

42 Denique, vt rectè ait Diuus Thomas suprà, propositio ista causalis est vera, quia anima est actus corporis organici, ideò est principium vegetandi, & aliorum operum vitæ, non è conuerso. Ex eo enim quòd res habet talem essentiam, & talem perfectionem, sequitur quòd habeat talem vim operandi: ac proinde esse tale principium est quid posterius, & veluti effectus, atque proprietas alterius: quia primus rei conceptus constituit eius quidditatem, & essentiam.

43. Nihilominus hæc omnia facile solui possunt, spectando animam duplici modo, primò absolutè in se, vt est talis natura, & talis essentia; secundo in ordine ad ipsum corpus, seu ad viuens, quod constituit in esse substantiali viuentis. Si spectetur hoc secundo modo, concedendum est animam esse actum corporis organici, esse aliquid prius, quam esse principium operum vitæ; quia viuens debet prius constitui in suo esse, quàm intelligatur posse operari: constituitur autem in suo esse per animam, inquantum est actus primus, & substantialis corporis organici, & ipsa anima debet intelligi prius apta vt sit talis actus, quàm vt sit principium sic operandi, in actu scilicet exercito, & in ordine executionis.

Si verò spectetur primo modo, hoc est in se vt habet talem essentiam, & perfectionem, negandum est ordinem eius ad constituendum, & actuandum corpus organicum esse priorem ordine eiusdem ad operandum, sed econuerso: quia vt diximus in fine numeri 38. ex eo quòd anima est principium radicale eliciendi varias operationes vitales, sequitur quòd debeat esse actus primus corporis organici. Nam si non esset tale principium, non exigeret multiplicia organa.

Et huic modo dicendi fauere videtur Diuus Thomas hoc 2. libro, Lect. 1. liiern *f.* in principio his verbis: *anima, cùm sit forma perfectißima inter formas rerum corporalium, est principium diuersarum operationum, & ideò requirit diuersitatem organorum in suo perfectibili: formæ verò rerum inanimatarum, propter sui imperfectionem sunt principia paucarum operationum: vnde non exigunt diuersitatem organorum in suis perfectibilibus.* His prænotatis.

44 Dicendum est primò, definitionem posse demonstrari per secundam à posteriori. Est communis opinio contrà Auerroem, qui putat nullam hîc interuenire demonstrationem, quia medium demonstrationis debet esse naturaliter notius conclusione: vtraque autem definitiò est naturaliter ignota, & ex probatione aliqua à posteriori dependet. Vnde quando Aristoteles primam appellat conclusionem, & secundam medium, dicit hoc ab Aristotele vsurpari per quamdam similitudinem tantùm, eo quòd prima sit velut effectus secundæ, & secunda veluti causa primæ. Verùm hæc Auerrois imaginatio vim infert textui Aristotelis, vt legenti patere potest. Quare.

45. Probatur coclusio primò authoritate S. Thomæ hîc lectione 3. literâ *a.* vbi ait: *in quibusdam verò non sunt eadem magis nota simpliciter, & quo ad nos, scilicet in naturalibus, inquibus plerumque effectus sensibiles sunt magis noti suis causis; & ideò in naturalibus vt in pluribus proceditur ab his, quæ sunt minùs nota secundùm naturam, & magis nota quò ad nos, vt dicitur in primo Phys. Et hoc modo demonstrationis intendit hîc vti.*

Quatenus ergo operationes vitales considerantur vt effectus animæ, suntque nobis notiores, quia sub sensus cadunt, discursu aliquo facto intelligimus ipsas ab anima proficisci: & ideò animam esse actum corporis organici, cùm tales operationes nequeant oriri ab alia forma.

Vnde fundamentum Auerrois nullum esse patet: quia tales operationes possunt esse medium cognitionis nostræ, per quod venimus in cognitionem animæ, & ità demonstrationem formemus: *id quod est principium vegetationis, sensationis, motus progressiui, & intellectionis, est actus primus corporis organici, potentiâ vitam habeatis, quia illæ operationes aliunde oriri non possunt: sed anima est tale principium, vt patet experientiâ sensibili, adiutâ discursu: ergo anima est actus primus corporis organici, potentiâ vitam habentis.*

46. Dicendum est secundò eandem primam definitionem demonstrari per secundam demonstratione à priori, quatenus operationes habent rationem finis. Est contrà Complutenses, aliosque multos. Hoc tamen probabile censet Bannez 1. p. quest. 75. art. 1. & tenent Albertus magnus, & Caietanus hîc cum alijs, licet ex alio fundamento tacto numero 38.

Probatur primò: quia si operationes habent rationem finis respectu producibilitatis animæ vt dictum est numero 37. cùm finis sit propria causa, imò omnium prima, negari non potest quin ista demonstratio sit legitima, & propter quid: *id cuius finis est vt sit principium vegetationis, sensationis, lationis & intellectionis, debet esse actus primus corporis organici, potentiâ vitam habentis: sed animæ finis est vt sit principium vegetationis, sensationis, &c. ergo anima debet esse actus primus corporis organici, potentiâ vitam habentis.*

47. Probatur secundò ex Aristotele, qui c. 2. textu 12. huius 2. libri expresè ait velle se inuestigare definitionem, quæ declaret cur res sit, hoc est, quæ causam rei comprehendat. Hoc autem non potest secundæ definitioni melius competere, quàm sumendo operationes, quæ in illa exprimuntur in ratione causæ finalis.

Confirmatur ex eo quòd Aristoteles ibidem affert demonstrationem à priori quadrationis quadranguli ad ostendendum demonstrationem prioris definitionis per secūdam. Non esset autem exemplum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

aptum, si prima non demonstraretur per secundam demonstratione propter quid, seu à priori, sed tantùm à posteriori.

48. Probatur tertiò ex prænotatis numero 38. quia animam esse principium radicale operationum vitalium, prius est quàm esse actum corporis organici: ergo prior definitio, quæ comprehendit rationem actus corporis organici, potest probari demonstratione à priori per secundam continentem veluti causam primæ: vnde hæc demonstratio erit legitima, & propter quid: *quod est primum principium vegetandi, sentiendi, loco mouendi, & intelligendi, est actus primus corporis organici: sed anima est tale principium: ergo*, &c.

Huiusmodi tamen demonstratio non est propriè Physica, sumendo terminos in hac vltima acceptione, quia non est per causam Physicam, sed per quasdam rationes Metaphysicas, & veluti per causam virtualem: nam esse principium operationum vitalium, & esse actum primum corporis organici, radicaliter sumpta non distinguntur ex parte rei, nec vnum est causa realis, & Physica propriè alterius. Et ideò Aristoteles non tradidit istam definitionem sub illa formalitate, sed per operationes vitæ, tamquam per finem, aut effectum; & D. Thomas in ratione tantùm effectus eas vsurpauit; ideóque demonstrationem dixit esse à posteriori, vt habes suprà numero 45.

49 Dices cum Thomistis: anima non potest per se primò ordinari ad opera vitæ: ergo non potest definiri per illa tamquam per causam finalem: & consequenter prima definitio non potest probari per secundam demonstratione à priori, sed à posteriori tantùm, & ab effectu.

Antecedens manifestatur: quia quod est per se primò ordinatum ad aliquid, pendet ab eo in sua ratione essentiali, ab eoque sumit specificationem suam; adeò vt non possit essentialiter definiri, nisi per ordinem ad ipsum. Absurdum autem est dicere substantiam dependere in sua ratione essentiali ab accidente, cùm sit ipso prior ratione, ex Aristotele 7. Metaph. c. 1. Igitur neque anima, neque vlla alia forma substantialis ordinata est ex primaria intentione naturæ ad producendum aliquod accidens, sed ad dandum esse substantiale, & ad constituendum compositum Physicum. Vnde tandem sequitur, quòd esse actum corporis organici, est quid prius in anima, quàm esse principium radicale operandi.

50. Respondeo negando antecedens. Ad eius probationem concedendum est animam, vt est radicale principium operandi, non posse definiri, nisi in ordine ad operationes; & ideò pendere ab ipsis in sua ratione essentiali, non tamquam ab actu intrinseco, & constituente, quia sic primò respicit ipsum esse substantiale, seu existentiam iuxtà Thomistarum opinionem, de qua lib. 2. Phys. q. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

numero 20. & 23. sed tamquam à termino, vel fine, ad quem per se ordinatur. Et licet substantia sit prior secundùm genus omni accidente in ordine executionis cùm illius causa sit: in intentione tamen naturæ seu auctoris illius, potest esse quid posterius, quia eam producit vt operetur.

50 Adde quòd ex Thomistis, vt fatentur Complutenses hîc num. 24. disput. 3. quando anima definitur in ratione naturæ, *principium motus, & quietis*, definitio est essentialis: ergo simili ratione, dum dicitur *principium primum Vegetandi, sentiendi, &c.* definitur per aliquid sibi essentiale, vnde manet integra difficultas, vtrum sub hoc respectu sit quid prius, quàm sub respectu actus corporis organici; & ratio facta numero 38. satis conuincit respectum ad operationes esse priorem.

51 Nihilominus Thomistarum opinionem sustinendo, ad rationes in contrarium allatas à numero 46. sic erit respondendum. Ad primam quidem negando operationes animæ habere rationem causæ, vel finis respectu illius, saltem primario; quia cùm ipsa sit substantia incompleta, debet per se primò respicere id à quo per se completur in proprio genere substantiæ: hoc est, proprium esse substantiale, seu existentiam substantialem. Vnde secundùm suam essentiam spectata intenditur per se primò à natura vt sit; quia ad perfectionem vniuersi spectat, vt in eo sint omnes gradus essendi: secundariò verò tontùm, vt operetur. Ac proinde principium operandi habet rationem proprietatis, & alicuius posterioris respectu principij essendi: est autem principium essendi quatenus est forma, & actus corporis organici: ergo talis ratio est prior ratione principij radicalis operandi.

Et quamuis auctor naturæ posset ordinare esse animæ ad esse principium radicale operandi: tamen esse, secundùm rationem suam intrinsecam, & ex parte rei operatæ non esset propter principium operandi, sed è conuerso. Vnde operationes non sunt finis animæ sed anima, vt perficitur suo modo per operationes, est finis illarum, vt loco citato Physicorum numero 26. explicuimus: & ità eas respicit tantùm secundariò; nec aliud vult Aristoteles. Ideóque definitio prædicta traditur per operationes, vt per effectus tantùm, aut vt per aliquid minùs principaliter, & secundariò intentum.

52. Ad secundam dicendum est, Aristotelem velle solummodo tradere definitionem continentem causam cognitionis rei definitæ, non verò causam ipsius rei. Sumendo autem operationes vitales in ratione effectus, habetur sufficienter talis causa, quia effectus sunt nobis notiores.

Neque huic obstat demonstratio quadrationis quadranguli data à priori:

priori : quia, vt ibi aduertit Diuus Thomas, *hoc exemplum est simile ei quod intenditur circà animam quantùm ad aliquid, scilicet quantùm ad hoc quòd demonstretur definitio animæ; non autem quantùm ad hoc quòd demonstretur demonstratione dicente propter quid.*

53. Ad tertiam negatur antecedens. Sufficienter enim ostensum est à numero 39. animam esse actum corporis organici, esse quid prius, quàm esse principium operandi, & istud habere se velut proprietatem, & quid minùs principaliter, seu secundariò intentum.

54. Dicendum est tertiò secundam definitionem posse demonstrari per primam demonstratione à priori, & à posteriori. Prima pars est communis, & patet ex dictis à numero 39. Nam effectus possunt demonstrari per causam suam à priori : sed prima definitio continet causam operationum animæ, quæ in secunda definitione ponuntur : ergo, &c.

Secundò : animam esse actum corporis organici prius est secundùm nostrum modum intelligendi, quàm esse principium suarum operationum, vt ibidem ostensum est; ergo prima definitio continet veluti causam posterioris; & ita secunda poterit per eam demonstrari demonstratione propter quid.

55 Secunda verò pars pendet ex dictis numero 37. & 46. Si enim operationes in secunda definitione contentæ sumantur vt finis animæ, tunc esse actum corporis organici, erit velut effectus dependens ab isto fine; & ità sumetur pro medio ad probandum animam esse principium talium operationum hoc modo : *quidquid est actus primus corporis organici, est principium vegetandi sentiendi, &c. sed anima est actus primus corporis organici : ergo.* Vnde patet quomodo ex his definitionibus fit conclusio, altera præmissa secundùm diuersas considerationes : & sub quo respectu quælibet dici possit esse quidditatiua, vel descriptiua.

56. Dices : ideò prima definitio demonstretur per secundam demonstratione à priori, quia secunda continet operationes animæ, quæ sumuntur vt finis illius, sed prima easdem operationes continet in illis particulis, *potentiâ vitam habentis* : ergò continet eamdem causam & itâ non potest per secundam demonstrari à priori.

57. Respondeo, operationes vitales alio modo contineri in prima definitione, & alio modo in secunda. In prima enim ponuntur vt quid pertinens ad definitionem viuentis : & in secunda tamquam finis vel effectus. Quare anima non definitur in priori definitione per ordinem ad operationes vitales, sed per ordinem ad viuens, quod per suam definitionem in ea exprimitur : nam definitio viuentis est *corpus organicum potentia vitam habens.* Sicut si Physica diceretur *scientia de composito ex materia, & forma*, non definiretur per materiam

& formam, ſed per compoſitum naturale, tamquam per ſuam primam differentiam. In ſecunda verò definitione definitur anima per ordinem ad operationes vitales, tamquam per differentiam, quâ principium veluti genus contrahitur, & determinatur.

SECTIO IV.

Vtrum in viuente admittendæ ſint formæ partiales.

58. ADuertendum eſt ex Ariſtotele 1. de hiſtoria animalium, capite primo, initio, & ex alijs auctoribus in quolibet viuente, præſertim in animali, duo eſſe genera partium. Aliæ partes dicuntur ſimilares; ſeu homogeneæ: hoc eſt, eiuſdem rationis, & conditionis; ita vt in ſe totis, & in ſuis quibuſque particulis eamdem denominationem habeant. Aliæ diſſimilares, ſeu heterogeneæ: hoc eſt, diuerſæ rationis; ſiue illa diuerſitas ſit eſſentialis, vel accidentalis tantùm.

Verbi gratiâ, omnes partes carnis ſunt inter ſe eiuſdem rationis, & homogeneæ, & qualibet dicitur caro. Item omnes partes oſſis, & omnes partes nerui: at oſſa, caro, nerui ſimul ſumpta; quatenus ſcilicet concurrunt ad conſtitutionem alicuius organi, *v.g.* capitis, oculi, digiti dicuntur partes heterogeneæ, eò quòd conſtituunt aliquid, quod ex diſſimilibus partibus coaleſcit. Quamuis enim omnes partes oſſis ſint ſimiles, item omnes partes nerui: tamen os, & neruus ſunt diuerſæ rationis: vnde communiter dicitur, ex Ariſtotele lib. 1. de hiſt. animal. c. 1. *omne heterogeneum conſtare ex homogeneis*: ideóque nulla pars earum ſeorſim ſumpta denominatur oculus, vel caput, &c.

59. Ratione autem huiuſmodi partium Heterogenearum, corpus, cuius anima dicitur actus, vocatur organicum. Nam, licet organum in communi ſignificet quodlibet inſtrumentum: hic tamen ſumitur pro inſtrumento heterogeneo, conflato ex varijs partibus, ſeu organis, ſecundùm ſuas partes homogeneis, quale organum eſt cor, oculus, auris n animalibus; radices, rami folia, fibræ in plantis. Quomodò anima differt à cœteris formis, quæ non petunt corpus organicum, ſed conſtans partibus ſimilaribus, vt lapis, aqua; &c.

60. Hic porro controuertitur, an huiuſmodi organa heterogenea habeant aliquam formam ſubſtantialem, præter animam, quæ illis tribuat talem diuerſitatem; adeò vt non tantùm differant accidentaliter ratione diuerſæ complexionis primarum, & ſecundarum qualitatum, figuræ, quantitatis, &c. ſed etiam ſubſtantialiter, ratione di-

uersarum formarum substantialium : adeò vt sit vna forma substantialis in oculo, diuersa à forma substantiali auris ; alia in corde, diuersa ab ea quæ est in hepate, & sic de cœteris organis ; ideóque hæ formæ partiales vocentur, quia quælibet non informat, nisi suum organum, cùm anima, tamquam forma totalis, partes omnes viuentis actuet.

61. Vnde si tales formæ admitti debeant, comparatæ ad materiam, erunt illius actus, & perfectio : comparatæ verò ad animam, habebunt rationem potentiæ ab ipsa anima perfectibilis, vt ex ratione simile asseruimus de forma corporeitatis lib. 1. Phys. quæst. 3. sect. 6. Et sicut tales formæ præcedunt animam, eò quòd ipsa non inducitur in materiam, quæ priùs non sit per eas disposita, & constituta in ratione proximi subiecti animæ ; ità abeunte animâ, remanent in corpore, nullâ formâ totali adueniente, saltem sæpè, & statim, vt diximus de forma corporeitatis ibidem, numero 80. & 82.

62. Aduertimus autem suprà, numero 26. & 27. formam corporeitatis, quam Scotistæ admittunt in omnibus viuentibus, non esse distinctam secundùm ipsos à formis partialibus, sed esse compositam ex partibus heterogeneis, diuersa constituentibus organa. Quia tamen Recentiores multi, qui formas partiales admittunt, rejiciunt formam corporitatis : ideò supponemus eas ab ipsa distingui, & hâc factâ suppositione, examinabimus, vtrum admittendæ sint nec ne : circa quod duplex est opinio, altera eas absolutè negans, & hæc est communis Thomistarum : altera eas admittens, quæ est multorum medicorum, & aliorum ex recentioribus. Vtraque probabilis est, vtriusque rationes præcipuas cum solutionibus earum hìc inuenies.

PRIMA PARS SECTIONIS.

Nullas dari in viuente formas partiales.

63. PRobatur primò ex Aristotele, qui 4. meteor c. vltimo, & lib. 2. de anima c. 1. text 9. & alibi, asserit manum abscissam esse tantùm æquiuocè manum ; & oculum ablato visu, esse nomine tantùm oculum, perinde atque lapidem, vel depictum. Si autem daretur in manu, vel oculo alia forma substantialis præter animam, è qua constitueretur substantialiter manus, aut oculus, quæque ablatâ animâ superstes esset, manus viua, & abscissa esset vniuocè manus vt constat : ergo fictitiæ sunt huiusmodi formæ partiales ex mente Aristotelis.

64. Respondeo, manus viua, & mortua conueniunt vniuocè in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

ratione formali, & intrinseca inquantum manus, licet in ratione reduplicata viui, & mortui specie differant, imò æquiuocè tantùm conueniant. Nam viua vltrà propriam formam partialem habet animam, quâ mortua caret.

Vel: manus spectari potest vt est organum officiosum animæ, eiusque instrumentum; aut vt absolutè manus est. Primo modo manus mortua, tantùm æquiuocà manus est, quia non inseruit amplius animæ. Secundo autem modo est manus vniuocè & viua & mortua. Et in hoc sensu intelligi debet Aristoteles. Lege quæst. citatam Phys. num. 91.

65. Probatur secundò: si in viuente essent plures formæ substantiales, viuens non esset vnum compositum per se substantiale, sed aggregatum per accidens. Vt enim forma dat esse, ita dat vnitatem, ex Aristotele 7. Metap. c. 13. textu 49. vbi ait è duobus entibus in actu non nisi plura simpliciter fieri. Oculus autem *v. g.* antequàm informetur animâ, est ens in actu per formam suam partialem ex hac opinione, idemque valet in cœteris partibus organici: ergo, viuens esset aggregatum ex pluribus entibus diuersis: quod est ridiculum.

Confirmatur: quæ differunt specie, differunt etiam numero; quia maior differentia includit minorem: sed caro, os, nerui, seu caput, cor, iecur differunt specie ob formas illas partiales diuersas: ergo differunt numero. Et sic homo erit plura corpora numero: nam plura numero, & specie distinctè non possunt idem numero constituere.

66. Respondeo ad primum negando sequelam maioris. Quamuis enim quælibet forma partialis det proprium esse, propriamque vnitatem suo organo; non ideò viuens est aggregatum per accidens, quia illa omnia esse sunt incompleta, partialia, & per se ordinata, seu subordinata ipsi esse tali, & completo, quod ab anima superueniente tribuitur. Nam esse viuentis non est esse simplex, sed compositum ex pluribus entitatibus partialibus, & incompletis, vt autem plura simpliciter resultent ex pluribus existentibus in actu, talis actus debet esse completus, & alteri non subordinatus. Lege locum citatum Physic. numero 98.

67. Ad confirmationem dico, ea quæ specie completâ differunt, differre numero etiam completo: sed cor, Iecur caput &c. non differunt nisi specie partiali, quia per formam partialem, & incompletam: ideòque non possunt facere vt homo sit plura numero. Lege lib. 2. Logicæ, quæst. 2. num. 30.

Deinde: esto organa differant specie, & numero, non sequitur hominem esse plura corpora; quia homo non est caro, vel os, vel caput, vel cor, in recto. Vnde plura numero non sunt vnum numero, quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

cor non est homo: caput non est homo, &c. negandum tamen non est idem specie constare ex multis specie partiali diuersis; & idem num. ex multis numero distinctis. nam lapis constat materiâ, & formâ hoc modo diuersis.

68. Probatur tertiò, & est veluti confirmatio præcedentis rationis: vel illæ formæ inter se vniuntur, & etiam cum anima, vel non? Si non; ergo non potest negari, quin viuens sit aggregatum ex multis entibus per se distinctis, & in se completis. Si ergo nullo modo specie differunt: quæ enim diuersa sunt specificè, non possunt continuari, ex Aristotele, 5. Physic. c. 4. textu 40. & 41. Lege q. 3. libri 1. Phys. numero 197. & seqq.

69. Respondeo, huiusmodi formas inter se vniri, & continuari. Aristoteles autem loquitur de diuersis specie totali, & completa, proueniente à forma specifica vltima; non verò de his quæ partialiter solùm differunt, aut ad vnam totalem integritatem vnius suppositi ordinantur, sicut formæ partiales. Quemadmodum enim in artefactis partes diuersarum rationum aliquo modo vniuntur ad integrandum vnum artefactum: ità & in naturalibus.

Imò potest hoc confirmari ex ipso Aristotele 5. Metap. cap, 4. paulò post principium vbi ait aliqua duo posse ita contingere. *Vt vnum secundum continuationem, & quantitatem non secundum qualitatem sint*: id est secundùm formam, vt communiter explicari solet, & Diuus Thomas ibi lect. 5. intelligit de embryone, qui in principio suæ generationis fit hoc modo vnum cum matre.

Adde, quòd tales formæ sufficienter continuantur ratione animæ, cui omnes vniuntur, licet non vnirentur inter se. Vide ibidem, numero 202.

70. Probatur quartò: anima est terminus nutritionis. Dicitur enim animal nutriri quando vltimum alimentum vnitur cum anima eiusdem animalis: sed terminus nutritionis carnis v. g. est per se primò forma carnis: ergo anima est forma carnis: ergo frustrà ponitur forma partialis in carne, distincta ab anima.

71. Respondeo animam non nutriri, sed carnem, & corpus, sicut eadem augentur, & crescunt. Vnde terminus nutritionis non est anima, sed caro, & corpus, & formæ partiales eorum: & anima non est forma carnis, vt caro est, sed vt viua est. Quia verò anima causat effectiuè nutritionem, & accretionem, ideò accretio, & nutritio sunt actus vitales, solis viuentibus conuenientes. Vide ibidem, numero 92.

72. Probatur quintò: quia vel illa forma partialis, quæ dat esse carnis, est cõpleta in ratione formæ carnis, vel incompleta? Si completa: ergo ex illa, & materia ipsius fit aliquod singulare, essentialiter com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

pletum; ac proinde in recta serie categoricæ substantiæ statuendum; de quo omnia prædicata superiora dicuntur in recto, vt substantia, & corpus: ideóque anima adueniens non poterit facere vnum per se cum itali materia.

Si verò talis forma partialis dicatur incompleta in ratione formæ carnis, ideóque exigere animam, quæ tale esse carnis compleat, sequitur materiam non posse conseruari cum illa forma partiali, nisi alia totalis superueniat. Nam sine forma totali non poterit elicere operationes carnis, & ità erit otiosa, neque illi conseuatio debebitur: quod est contrà istos Autores.

Quòd si talis forma dicatur esse quidem completa in ratione formæ carnis, & posse carnis operationes edere; sed non esse completa in ratione operationum animæ, sequetur formam panis *v. g.* & cuiuscumque alterius alimenti, non debere corrumpi, quando alimentum conuertitur in substantiam aliti: quia, licet forma panis completa sit in ratione formæ panis; est tamen incompleta in ratione operationum animæ. Hoc autem ridiculum esse constat.

73. Respondeo, formam carnis esse completam in ratione formæ carnis præcisè: quia tamen caro est per se pars corporis organici: ideò forma carnis est per se pars, seu forma partialis per se, & consequenter ordinata naturâ suâ ad animam, cui subiectum præparat, & disponit, ab eáque recipit esse quietum, & perfectum. Vnde sub hac ratione est quid incompletum; nec de ea potest in recto prædicari substantia categorica, vel corpus, sicut nec de cœteris partibus. Nam caput abscissum non dicitur corpus propriè, licet non admittantur formæ partiales.

74. Neque hoc videri debet absurdum, etiam Thomistis, cùm sanctus Thomas idem dicat de forma Embryonis, quæst. 3. de potentia, art. 9. ad 10. His verbis: *dicendum quòd Embryo antequam habeat animam rationalem, non est ens perfectum, sed in via ad perfectionem Vnde non est in genere, vel specie, nisi per reductionem, sicut incompletum reducitur ad genus, vel speciem completi.*

Porro sicut quælibet formarum illarum est partialis, & incompleta respectu animæ; ità forma illa, quæ ex omnibus illis simul sumptis veluti integratur, est incompleta respectu animæ, & intelligitur veluti composita ex partialibus formis diuersis, ac proinde heterogenea.

Denique potest eadem hæc opinio probari omnibus illis argumentis, quibus impugnatur forma corporeitatis; illis autem sufficienter responsum est quæst. illa 3. lib. 1. Phys. sect. 6. vt poteris ibi legere.

SECVNDA PARS SECTIONIS.

Dari in viuente formas partiales.

75. Probatur primò auctoritate Diui Thomæ; qui 1. de generat. lect. 8. litera *b.* sub finem ait inter primum principium generationis animalis, & vltimam eius formam completam multas interuenire generationes medias, *quæ necessariò terminantur ad aliquas formas, quarum nulla facit ens completum secundùm speciem, sed ens incompletum, quod est via ad speciem aliquam, &c.* Videtur autem manifestum hîc intelligi à Sancto Doctore formas partiales, de quibus nobis sermo est.

76. Præterea quæst. vnica de spiritualibus creaturis, art. 4. ad 14. respondens ad hanc obiectionem; *plus differunt caro, & os vnius hominis, quàm duæ carnes duorum hominum: sed anima vna non potest esse in omnibus partibus vnius hominis.* Sic ait; *Ad decimumquartum dicendum quòd caro mea cum carne sua magis conuenit secundùm rationem speciei, quàm caro mea cum osse meo: sed secundùm analogiam ad totum est è conuerso: nam caro mea, & os meum possunt ordinari ad vnum totum constituendum; non autem caro mea & caro tua.* Quibus nihil expressius videtur dici posse. Non enim differre possunt caro, & os secundùm speciem per animam; ergo per formas partiales proprias.

77. Denique, vt cœtera omittamus loca, opusculo 31. sub finem §. 1. explicans definitionem elementi ex 5. Metaph. *Elementum est ex quo componitur res primò, & est in ea, & non diuiditur secundùm formam.* sic hic inquit Sanctus Doctor: *tertia particula, scilicet, & non diuiditur secundum formam, id est speciem, ponitur ad differentiam earum, quæ habent partes diuersas in forma, id est in specie, sicut manus, cuius partes sunt caro, & ossa, quia differunt secundùm speciem: sed Elementum non diuiditur in partes diuersas secundùm speciem, sicut aqua, cuius quælibet pars est aqua.*

78. Respondeo ad primum textum, Diuum Thomam nullatenus ibi loqui de formis partialibus, sed de forma embryonis, & de anima vegetatiua, aut sensitiua imperfectis, quas vult sibi succedere in corpore antequam anima specifica completa in illo producatur; & eas vocat incompletas, & imperfectas, quia sunt via, & dispositio ad animam perfectam, vt patet ex textu citato suprà, numero 74. & q. de spiritualibus creaturis, a. 3. ad 13.

79. Respondeo ad secundum, eumdem Sanctum Doctorem nullo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

modo ibi admittere formas partiales, quin potiùs eas omninò rejicere ibi art. 3. & initio art. 4. dicens: *ostensum est quòd anima non præsupponit alias formas substantiales in materia, quæ dent esse substantiale corpori, aut partibus eius: sed & totum corpus, & omnes eius partes habent esse substantiale, & specificum per animam, quâ recedente sicut non manet homo, aut animal, aut viuum, ità non manet manus, aut oculus aut caro, aut os, nisi æquiuocè, sicut depicta, aut lapidea*

80. Itaque, dum ait, canem magis conuenire cum carne, quàm cum osse secundùm rationem speciei, sumit ibi carnem, & os reduplicatiuè, proüt, præter materiam, & formam, includunt tales, & tales dispositiones, vnde habent vt sicut partes heterogeneæ, licet secundùm materiam, & formam nullam includant heterogeneitatem, nec essentialiter differant: sicut Petrus, & Paulus secundùm quòd sunt homines, sunt idem secundùm rationem speciei: vt autem vnus est albus, & alter niger, essentialiter, & specificè differunt sub ratione albi, & nigri. Et per hoc patet solutio ad tertium textum, aliosque similes.

81. Probatur secundò eadem sententia: quia vbi sunt diuersæ operationes, diuersáque munera, officia, ibi debent diuersæ formæ substantiales: nam formæ sunt principia agendi, & quælibet operationes habet sibi proprias, per quas differt ab alia forma: sed in viuente diuersæ sunt operationes, diuersáque munia: nam cor calefacit, cerebrum refrigerat: oculus diuersam habet complexionem, & temperamentum ab aure, & ità de cœteris partibus: ergo in viuente debent esse diuersæ formæ substantiales, quæ diuersa illa temperamenta exigant, diuersaque munia exerceant. Nam anima, saltem rationalis, cùm sit eiusdem omninò rationis in toto corpore, est indifferens ad omnia illa accidentia; & cùm sit causa naturalis applicata eodem modo materiæ, debet habere effectum eiusdem rationis in toto corpore, ideóque non potest esse principium intrinsecum substantiale productiuum diuersorum temperamentorum.

Confirmatur: quia quò ad sensum, & discursum tanta apparet ratio distinguendi formam substantialem auris à forma substantiali oculi, vel cordis, quàm lapidem à ligno: ergò nihil est cur hîc admittentur diuersæ formæ substantiales, non ibi.

82. Respondeo ad primum, negando ex operationibus specie diuersis argui semper diuersas specie formas. Nam aqua v. g. eamdem habet specie formam, & tamen humectat, & frigefacit, quæ sunt diuersæ. Vnde licet in suppositis diuersis actiones specie diuersæ arguant diuersitatem specificam formarum non tamen in eodem, vt adnotauimus lib. 2. cœli quæst. 1. num. 132.

Quare

Quare ad tam diuersas operationes, tamque diuersa temperamenta, qualia in viuentibus animaduertere licet, sufficit vnica forma substantialis, quæ cùm sit altioris ordinis, plures operationes edere potest, quam cœteræ formæ. Ad has autem operationes diuersa requirit temperamenta, partialia tamen, & ad vnicum totale temperamentum ordinata, quæ consequenter non exigunt diuersas formas substantiales, sicut si essent totalia. Pro quo lege quæst. 3. lib. 1. Phys. numero 182.

83 Vnde patet solutio ad confirmationem. Cùm enim lapis, & lignum sint duo supposita distincta, maior est ratio distinguendi eorum formas substantiales secundùm speciem: quia omnis operatio conueniens formæ vnius indiuidui, potest per se loquendo conuenire formæ alterius indiuidui eiusdem speciei: ac proinde diuersæ operationes in diuersis suppositis rectè arguunt diuersas formas, non verò in eodem.

84. Probatur tertiò: caro, os: neruus, & quæcumque alia pars à toto separata, eadem manet, & tamen non habet animam, neque nouam formam recipit. Antecedens patet. Quis enim dixerit carnem bouis occisi non esse eandem, quæ erat in boue viuente? Consequentia verò non est minus euidens. Non enim apparet quomodo tam breui tempore, quale illud est, quod impenditur in abscissione brachij *v. g.* possit produci noua forma, imò plures, vt forma in eo quod est caro, alia in osse, alia in neruo, &c. Nam tam diuersæ dispositiones, tamque diuersa temperamenta, qualia ad tam diuersas formas requiruntur, produci simul nequeunt, vt per se manifestum videtur.

85. Respondeo; carnem viuam, & mortuam differre specie, & recedente animâ non manere carnem nisi æquiuocè, sicut depictam, aut lapideam, inquit Aristoteles, & Diuus Thomas citatus num. 79 Nam etiam bos mortuus, non est bos, nisi æquiuocè. Dicitur tamen caro eius bouina, quia fuit bouis anteà viui. Non est autem opus produci tot formas, quot sunt partes heterogeneæ; sed sufficit vna forma cadaueris, sicut ante sufficiebat vnica anima, quæ statim atque separatur, aut corrumpitur, omnia partialia temperamenta mutantur, & à proprio gradu, animæ debito dejiciuntur: vnde producitur alia forma diuersa: aut forma iam producta, huiusmodi temperamenta sibi propria ex suo gremio fundit.

86. Probatur quartò: sublatis formis partialibus, sequitur animam esse compositam ex partibus heterogeneis, diuersæque rationis: sequela est absurda, nec à Philosophis admissa: ergo & illud, ex quo deducitur. Probatur autem huiusmodi sequela: nam si anima bouis

est æquè homogenea, ac forma ignis; nulla est ratio, cur vna illius pars sit in vna parte materiæ potius quam in alia, aut cur in vna parte exigat hoc temperamentum qualitatum, & in alia aliud, vt in osse duritiem, siccitatem, frigiditatem; in carne mollitudinem, humiditatem, calorem, &c. Ergo vel non est eiusdem rationis in omnibus partibus, vel admittendæ sunt formæ partiales, quarum vna exigat esse in illa parte potius, quàm in alia.

Confirmatur: neque enim probabile est formam illam, quæ constituit folium, posse constituere radicem, aut truncum arboris. Nam nulla est ratio, cur eadem anima attrahat alimentum proprium ad constituendam radicem duram, & densam in vna parte, & in alia ad constituendum folium tenue, virens, molle, &c. Nec vllus dixerit folium, florem, pomum, esse reuera lignum, non secùs ac est truncus arboris; solóque accidentali discrimine hæc inter se distingui.

87. Respondeo ad primum pro præsenti quia de hoc redibit sermo quæst. 2. sect. 4. animam esse homogeneam, & in omnibus partibus similem; nec vllam esse rationem, cur vna pars animæ sit in osse, alia in carne, nisi quia natura sic ordinauit, cùm quælibet ex se sit capax informare quamlibet partem corporis, & indifferenter respiciat quamcunque dispositionem viuenti debitam. Quia tamen anima virtualiter est heterogenea; hoc est, præstare potest quæ formæ diuersæ præstarent, eò quòd est altioris ordinis, quàm aliæ formæ; ideò plures potest edere operationes, ad quas exigit plura organa; pluraque temperamenta, vnde consurgit heterogeneitas illa accidentalis, quæ in pluribus partibus conspicitur. Rationem autem situs, & ordinationis diuersorum organorum, præsertim in animalibus, inuenies quæst. 3. lib. 1. Phys. num. 182.

Ex his patet solutio ad confirmationem. Eadem enim est ratio de ligno, flore, folio in arbore, quæ de osse, carne, neruo in animali. Pomum tamen diuersam habet animã ab anima totius arboris, eáque imperfectiorem, quia non est pars eius, sed fructus, & effectus.

88. Probatur quintò: Si non darentur formæ partiales in viuente, idem sibi molitetur interitum; hoc autem est absurdum, & contra inclinationem naturalem. Probatur antecedens: nam partes organicæ, quæ diuersum habent temperamentum, agunt in se mutuo: v. g. iecur partes sibi vicinas nimium sæpè calefacit, vnde multi morbi exurgunt, totiusque compositi tamdem dissolutio sequitur. Si autem hæc pugna oritur ab eadem forma, ipsa sibi parat interitum, aut separationem à corpore; quod cùm absurdum sit, vt diximus, asserere oportet diuersas in viuente formas existere, quæ cùm oppositas dispositiones exigant, poterunt in se mutuò agere, & ità morbos in viuente causare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

89. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dico nullas partes organicas ità in alias agere, vt earum naturale temperamentum destruant, quamdiu ipsæ suum seruant. Natura enim prouidit, vt partes cordi viciniores majorem etiam calorem postulent, remotiores verò minorem; & ità earum temperamentum conforme sit modo agendi vniformiter, quem cor, & cœtera agentia obseruant.

Quare, si iecur, cor, & alia quæcunque pars aliam infestet, eámque à naturali complexione dejiciat, hoc referendum erit in substantiam aliquam non viuentem, quâ cor, aut iecur imbuatur: vel certè in hoc quòd ipsa sint aliquâ sui parte putrida, & ita partes alias vitient. Quomodo qui nimio indulgent vino, iecur calefaciunt, vnde copiosi spiritus reliquo corpori noceant.

QVÆSTIO II.

Quæ corporis partes sint animatæ, & vtrum substantialiter inter se differant.

SECTIO I.

An anima sit in toto corpore?

1. NON solum apud Ethnicos Philosophos, sed etiam apud Patres, & Thologos in hac materia fuit opinionum diuersitas. Quidam enim Antiqui asseruerunt animam in vna tantummodò parte corporis residere; neque de ea parte inter se conuenerunt. Nam Plato, vt videre licet apud Alinoüm in libro de doctrina Platonis, cap. 23. & eum cum alijs secutus Cicero lib. 1. qq. Tusculanarum, solum caput animatum crediderunt, in quo anima tamquam in arce constituta sit, & ex eo cœtera membra suo regat imperio. Aliqui verò non in toto capite eam collocabant, sed Hippocrates in cerebro, Xenocrates in vertice, Erasistratus in membranu-

lis Stoici verò, & cum eis Philo Iudæus in libro, *quòd deterius potiori insidietur*, animam in solo corde consistere voluerunt. Alij autem in abdito quodam loco eam latitare dicebant, vnde velut aranea, cùm res postulabat, per totum corpus discurreret.

2. Inter Patres verò citatur à Toleto Diuus Hieronymus super Maht. cap. 15. quasi ponat animam rationalem in corde, & confirmet ex illo textu eiusdem c. *de corde exeunt cogitationes prauæ, &c.* arguens Platonem, quòd eam in cerebro collocauerit. Sed reuera non est alienus à communi sententia; hæc enim tantùm dicit: *ergo animæ principale non secundùm Platonem in cerebro, sed iuxta Christum in corde est.* Id tamen censuit Tertulianus in libro de resurrectione carnis, allegans illud Math. 9. *vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?* Et in libro de Anima, capite de Hegemonico, hoc est, de principali gradu animæ, affert multa alia Scripturæ testimonia ad idem confirmandum.

Eos sequitur Albertus magnus hîc trâct. 1. c. 7. quò ad animam sensitiuam perfectorum animalium, etiam hominis: in alijs vult eam esse in aliqua parte habente rationem cordis, vt in spina, si eorum partes decisæ viuant, qualia sunt anguillæ, vermes, &c. vel in annulis, cuiusmodi sunt vespæ, apes, &c. vnde si hæc animalia scindantur secundùm longitudinem, partes eorum non viuunt secus si diuidantur in latitudine; quià ibi secantur spinæ, & annuli, qui hîc in vtráque parte diuisa manent integri. Nihilominùs.

3. Dicendum est animam non esse in vna solùm corporis parte, sed in alijs omnibus, in quibus aliqua vitæ operatio cernitur: esse, inquam, in illis secundùm suam substantiam, & informatiuè. Ità Peripatetici communiter post Diuum Thomam lib. 2. contrà Gentiles, cap. 72. & quæst. vnica de anima, art. 10. & quæst. de spiritualibus creaturis, art. 4. Item 1. p. quæst. 76. art. 8. & alibi. Similiter post Scotum in 1. d. 28. quæst. 3. numero 11. & in 4. d. 44. q. 1. numero 4.

4. Probatur autem primò ex Aristotele 2. de Anima, cap. 2. textu 20. vbi ait animam plantarum esse per totum corpus diffusam. Idemque docet de anima animalium, etiam insectorum in libro de animalium incessu, cap. 7. Item 2. de anima cap. 1. textu 8 & 9. ait oculum separatâ animâ esse oculum nomine tantùm, seu æquiuocè, & quod de vna parte dicitur, ad totum corpus accomodandum esse: ergo sentit animam informare oculum, cœteráque corporis partes, alioquin separatâ animâ, diceretur oculus eodem nomine, & ratione, ac anteà

5. Probatur secundò euidenti experientiâ, quâ constat præcisum

serpentem retinere animam in pluribus partibus separatis. Motus enim illarum non posset tamdiu durare, nisi anima procederet. Et si partes illæ pungantur, sentiunt dolorem; quod sine anima fieri nequit. Idem autem dicere oportet de partibus perfectorum animalium, alioquin essent ignobiliores partibus insectorum.

6. Probatur tertiò; quia si anima in corde solo resideret, respiceret illud vt subiectum adæquatum, & vt primum, propriumque perfectibile, vnde nulla esset ratio cur abcisso capite in boue, homine, &c. non viueret reliquum corpus, animalque subsisteret: quod patet esse falsum.

7. Probatur quartò: potentiæ vitales non possunt separari à propria formâ, à qua emanant. Nam si anima esset secundùm substantiam in solo corde, non apparet quomodo potentia visiua, auditiua, &c. potest produci ab illa in organo visus, & auditus, alioquin daretur actio in distans quæ nullâ ratione hîc stabiliri potest. Deinde si potentia visiua, & visio sunt in oculo sine propria forma, & natiuo principio, erunt in eo cum alia forma, & consequenter contrà naturam, sicut calor in aqua: quod est valde absurdum.

Cùm igitur in toto corpore, omnibusque illius partibus reperiantur potentiæ, & operationes vitales; nam in ossibus, neruis, carne, &c. fit nutritio, augmentatio, in capite, pectore, pedibus reperitur sensatio, motus, &c. necesse est dicere animam in omnibus illis reperiri substantialiter.

8. Probatur quintò: si anima esset in vna solùm parte corporis reliquæ deberent habere formas substantiales diuersas, & completas, quia non subordinarentur animæ tamquam actui perfectiori, & complenti: vnde viuens esset vnum per aggregationem; nec anima esset actus corporis organici, sed vnius tantùm partis illius. Quæ omnia absurda sunt.

9. Probatur sextò; anima est substantialis forma corporis, & non accidentalis; ergo est in toto corpore, & non in vna solùm parte. Antecedens est communiter receptum. Consequentia verò ostenditur ex eo quòd dare esse formale toti, & non singulis totius partibus, est conditio propria formæ accidentalis; non quòd nulla sit forma accidentalis dans esse toti, & partibus; nam albedo est forma totius albi, omniúmque eius partium; sed quia, cùm totum consistat ex partibus, forma totius, quæ non dat esse singulis partibus, est ordo tantùm seu compositio, vt forma domus, atque adeò forma accidentalis. Hæc autem conditio non competit animæ, vt constat.

10. Probatur septimò: recedente animâ, nulla pars corporis exercet

operationem propriam, quæ anteà illi conueniebat, vt patet experientiâ sensibili; ergo nulla huiusmodi pars remanet eiusdem speciei, quia si retineret speciem, retineret operationem speciei: ergo anima erat anteà in huiusmodi partibus, cùm per illam haberent vim exercendi tales operationes: & consequenter erat propria earum forma dans illis esse substantiale, & specificum.

11. Objicies primò auctoritatem Aristotelis in libro de communi animalium motu, c. 10. seu sub finem, vbi comparat animal ciuitati benè institutæ, & animam regi, seu gubernatori. Vnde sicut necesse non est regem esse in tota ciuitate, ità nec animam in toto corpore. *Quocircà*, inquit, *non opus est in vnoquoque membro animam inesse: sed cùm in certo principio consistat, reliqua membra, quòd illi adiungantur, viuunt atque officia per naturam obeunt suas.*

Præterea lib. 3. de partibus animalium c. 4. & in libro de senectute, c. 2. ait principium sensationis esse in corde; ergo ibidem debet statuere animam, à qua oritur omnis sensatio: & consequenter non erit in alijs partibus, quia alioquin tale principium in quauis parte existeret.

12. Respondeo ad primum locum, animam posse duobus modis spectari, principio, vt est actus, & forma corporis organici, & vt sic est in omnibus partibus, sicut iam ostensum est. Secundo, vt est motor, seu causa, & principium radicale motus: & vt sic, est in parte determinata: quia potentia motiua ex Aristotele residet in corde, ex quo in totum corpus deriuatur motus. Loquitur ergo ibi de anima vt mouet: vnde quia potentia motiua, seu principium motus corporis non est in omnibus partibus, ideò dixit animam non esse in quolibet corporis membro.

13. Ad secundum locum eodem modo respondendum est, vim sensitiuam trahere originem à corde, ex mente Aristotelis, de quo aliàs: & ideò animam in eo residere secundùm quod est principium sensationis; inde verò ad alias partes deriuari. At secundùm quod est actus, & forma, est in omnibus partibus corporis, quia per suam substantiam est actus.

14. Objicies secundò: anima est actus corporis organici, vt patet ex eius definitione: ergo non est nisi in corpore organico: sed quælibet pars corporis non est corpus organicum: nam partes ossis sunt inter se similes; item partes carnis, partes nerui, &c. vt suprà diximus: ergo anima non potest illas omnes informare.

Confirmatur: quia cùm ex anima, & corpore constituatur animal, si anima esset in quauis parte corporis, quælibet pars animalis esset animal, sicut quælibet pars ignis est ignis. Hoc autem est absurdum.

15. Respondeo ad primum, duplex esse subiectum animæ, aliud proportionatum, quod ipsa primò respicit tamquam principale; & primum perfectibile: aliud improportionatum, &, inadæquatum, nec primò ab ipsa perfectibile, sed solùm vt habet ordinem ad principale. Corpus organicum est subiectum principale, quod anima primò, & per se respicit tamquam primum perfectibile: partes autem corporis sunt minus principale, quia anima eas non respicit, nisi secundùm quod habent ordinem ad totum corpus. Igitur subiectum, cui anima respondet principaliter vt forma, debet esse organicum, vt diuersis animæ operationibus inseruire possit: non autem quod non respondet ipsi principaliter, vt singulæ partes. Adde quòd nulla est pars organica, quæ non constet ex partibus similaribus: vnde si anima eas non informaret, nullam partem organicam informaret: ideòque prædictum argumentum nullius est momenti.

16. Ad confirmationem dico animal non constitui nisi ex anima, & toto corpore, quod est primum eius perfectibile, vt dictum est. Vnde cum anima non sit in qualibet parte corporis primò, & per se, sed in ordine ad totum, quælibet pars animalis non est animal.

Secùs se res habet in iis compositis, quorum formæ indifferenter, quantum est ex se, respiciunt totum, & partes totius, tamquam primum perfectibile, vt est forma aquæ, forma ignis, &c. nam forma ignis ex parte sui indifferenter respicit lignum pedale, & bipedale, quæ sunt totum, & pars. Adde quòd omnes operationes ignis saluantur in qualibet parte ignis, non autem omnes operationes animalis, præsertim perfecti, in quauis parte animalis. Vnde mirum non est, si quælibet nequeat denominari animal. Ità D. Thomas q. disputatâ de anima, a. 10. ad 7.

17. Obiicies tertiò: Si anima esset in qualibet corporis parte, sequeretur primò animam simul moueri, & quiescere: quod est satis absurdum. Nam ex 2. topic. c. 3. ad locum 24. motis nobis, mouentur ea, quæ sunt in nobis; vnde moto brachio, mouetur anima, quæ in brachio est; & simul quiescente pede, quiescit in illo.

Sequeretur secundò, quòd abscisso pede, vel brachio, moreretur animal, sicut læso corde, vel cerebro; quia anima æque existeret in pede, ac in corde. Nec sufficit respondere cœteras partes dependere à corde, non autem cor ab aliis: & ità læso corde alias deficere, non contrà. Non sufficit, inquam, quia anima est principium vitæ per se, & ità quælibet pars in qua anima est, accipit immediatè vitam ab anima: ac proinde vna pars non dependet ab alia in viuendo.

Sequeretur tertiò, quamlibet animæ potentiam esse in qualibet corporis parte, vt visum in aure, aurem in oculo, in pede &c.

Nam omnes animæ potentiæ radicantur in ipsius essentia, & sunt in ea sicut proprietates in subiecto : ergo si essentia animæ est in qualibet corporis parte, in eadem erunt omnes animæ potentiæ : quod est ridiculum.

18. Respondeo ad primam sequelam, non esse absurdum, quòd aliquid simul moueatur, & quiescat per accidens secundùm diuersa : quamuis absurdum sit aliquid moueri simul, & quiescere per se. Anima autem quiescit, & mouetur simul per se, sed per accidens ad motum, vel quietem corporis secundùm partes diuersas. Et simili modo contingit idem simul moueri per accidens motibus contrarijs, vt si quis in naui mouetur contrà cursum nauis.

19 Ad secundam sequelam, nego animal debere mori abscisso pede, sicut læso cerebro, vel auulso corde : quia cor, vel cerebrum influunt in alias partes sanguinem, vel spiritus vitales, & animales, aut alia, quæ ad vitam conseruandam necessaria sunt : reliquæ autem partes non sic influunt; ideóque his læsis, vel abscissis non est opus animal interire. Nec sequitur inde eas non viuere, sicut non sequitur solum stomachum viuere ex eò quòd detracto cibo, aut eo laborante, cœteræ partes laborent. Quare, licet anima det immediatè vitam cuilibet parti; exigit tamen debitas dispositiones, vt in illa perseuerare possit; & tales dispositiones conseruantur à partibus influentibus, vt dictum est.

20. Ad tertiam sequelam negandum est omnes animæ potentias debere reperiri in omnibus partibus, in quibus est anima : licet enim omnes potentiæ radicentur in essentia animæ : quælibet tamen pars corporis secundùm modum suum, & secundùm quod est disposita, & proportionata ad diuersas animæ operationes, recipit ipsam animam, quæ consequenter secundùm diuersas potentias est in diuersis partibus : vnde non est in ossibus secundùm potentiam sensitiuam, quia in illis non sunt dispositiones necessariæ ad sensationem : sicut nec in aure ad visionem; & ità de alijs.

Quapropter, vt rectè ait Diuus Thomas quæst. disputatâ de spiritualibus creaturis, art. 4. ad 3. *potentiæ illæ, quarum operationes non sunt solius animæ, sed coniuncti, sunt in organo sicut in subiecto, in anima autem sicut in radice. Solum autem illæ potentiæ sunt in anima sicut in subiecto, quarum operationes anima non per organum corporis exequitur.* Et huiusmodi sunt intellectus, & voluntas, quæ consequenter comitantur animam vbicumque reperitur : quamuis non habeant vbique ea, quæ ad volendum, & intelligendum, necessaria sunt : vnde homo non dicitur intelligere in pede, sed in capite.

Aliæ autem, quæ à toto composito dependent in esse, & conseruari, vt visiua, auditiua, &c. non reperiuntur vbicumque est anima, sed vbi sunt organa, earum operationibus proportionata. Vnde si oculus esset in parte, ibi esset potentia visiua, quæ est actus talis organi animati. Remoto autem organo, remaneret ibi anima, non autem potentia visiua, vt ibidem ait Sanctus Doctor ad 11.

SECTIO II.

Vtrum sanguis sit animatus.

21. DVas in hac re oppositas sententias reperio. Prima est satis communis inter Thomistas, quamuis eam non sequatur Capreolus in 4. sent. d. 10. q. 2. a. 3. ad 4. Scoti, neque Sotus q. 1. a. 2. & d. 44. a. 3. Nimirum sanguinem esse animatum eadem animâ, quâ cœteræ partes viuentis. Ità tenent Complutenses disp. 6. q. 1. Caietanus 1. p. quæst. 119. art. 1. ad 3. Philippus 3. p. summæ Philos. quæst. 30. cum alijs quibusdam recentioribus, Mendosa, Arriaga, &c. pro qua etiam citatur Diuus Thomas, sed nihil in eo expressum reperio, imò oppositum potest ex eo facilè colligi, vt tangemus infrà.

22. Secunda sententia est Scoti in 4. dist, 10. q. 4. numero 3. vbi loquens de corpore Christi, vt existit in Eucharistia, & in forma consecrationis significatur, ait: *corpus etiam hoc modo non continet sanguinem, quia sanguis non est animatus, & per consequens nec aliqua pars primi animati.* Vnde quando eádem quæst. numero 13, in responsione ad 2. dicit sanguinem contineri sub specie panis ex vi Sacramenti, non loquitur ex propria sententia, sed ex opposita: ideóque ait: *si autem teneatur quòd sanguis est per se pars corporis, vt corpus est primum signatum speciei panis, tunc oportet dicere, &c.*

23. Præterea in 3. d. 3. quæst. 2. numero 2. ostendens infectionem peccati originalis non potuisse deriuari in corpus Christi ex infectione materiæ, ex qua fuit formatum, sic ait: *si sanguines Beatæ Virginis erant, de quibus formabatur corpus Christi secundum Damascenum; cùm numquam fuerint animati animâ alicuius hominis, per consequens numquam ab anima peccatrice contraxerunt maculam.* Scotum sequuntur discipuli, & plurimi recentiores Suarez, Vasques; & eamdem docuit sententiam D. Bonauentura in 4. d. 44. quæst. 1. art. 1. Durandus quæst. 2. ad 2. Alensis 2. parte quæst. 92. membro 7. alijque non pauci. Vtraque sententia suam habet probabili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

tatem, vt videri potest in sequentibus argumentis, & eorum solutionibus.

PRIMA PARS SECTIONIS.

Sanguinem esse animatum.

24. Probatur primò auctoritate Aristotelis lib. 3. de historia animalium, c. 19. vbi hæc habet *palpitat intrà venas sanguis omnium animalium, pulsúque simul vndique mouetur: solusque omnium humorum sparsus per totum corpus animalium est: & semper quamdiu vita seruatur, sanguis vnus animatur, & feruet.*

Adest quoque autoritas Sacræ Scripturæ, Leuitici capite 17. in fine, vbi expresse dicitur sanguinem esse animatum: *anima enim omnis carnis in sanguine est* suprà quæ sanctus Augustinus quæst. 57. libri 3. in Leuiticum ait, quòd anima, quia spiritus est, nequit habitare in sicco, & ideò in sanguine habitare dicitur.

25. Respondeo ad primum, duo vltima verba, *animatur, & feruet*, non reperiri in textu græco, sed ab interprete addita fuisse ex proprio sensu; vnde nulla vis argumento potest inde prouenire cùm possit quilibet pro libito alia verba addere, fortè aptiora, & ità legere: *quamdiu vita seruatur, sanguis vnus eam fouet, & seruat.* Et hoc potest deduci ex Aristotele 2. de anima, c. 4. textu 47. vbi simili modo loquitur de nutrimento: *vt est substantia*: inquit, *nutrit: conseruat enim substantiam, & est eo vsque profectò quo vsque nutritur.*

Dicunt alij sanguinem semper animati, non quamdiu persistit in esse sanguinis, sed dum conuertitur in substantiam viuentis, quod semper fit, quamdiu vita seruatur; quia viuens nutritur sanguine, & continuò nutritur.

Potest etiam dici Aristotelem tribuere vitam sanguini, locutione metaphoricâ ob perpetuam illius agitationem eo modo, quo argentum viuum, & aquam viuam dicimus.

26. Dices: argentum viuum, & aqua viua, mouentur solùm vno motu, videlicet deorsum, & ad loca decliuiora: & sanguis fertur in omnem loci differentiam, quod est proprium viuentis. Nam dum timens, ad cor accedit; dum pudore afficimur, faciem obuelat; dum irascimur, efferuescit, & circa cor ebullit; dum lætamur, toto corpore funditur, hilaremque partibus omnibus colorem præbet.

Respondeo diuersos illos motus non conuenire sanguini perse,

sed animam mediante virtute impulsiua, & attractiuâ, illos ei tribuere. Nam pari ratione bilis, quæ ob igneam naturam sursum semper efferri deberet, ad inferiora tenditur. Item cibus ex ore ad stomachum trahitur, & ex stomacho in os aliquando rejicitur, quem tamen non ideò viuere dicimus.

27. Ad locum Scripturæ Sacræ dico in primis, nullo modo esse ad propositum. Nam ibi habetur: *dixi filijs Israel: sanguinem vniuersæ carnis non comedetis, quia anima carnis in sanguine est.* Si ergo sensus esset sanguinem esse animatum, & ideò prohibitum esse illum comedere, sequeretur carnem non esse animatam, quia alioquin non licet illam comedere: quod falsum esse patet.

28. Præterea dico ideò animam dici esse in sanguine, quia vita animalium à sanguine pendet, vtpote qui, & alimentum fit, & natiuum foueat calorem, spiritusque vitales, & animales ministret. Ità hunc locum explicat Diuus Thomas, tum alibi, tum quæst. 3. de potentia, art. 9. ad 8. *quia anima*, inquit, *est propriè actus corporis viuentis: viuere autem est per calidum, & humidum, quæ in animali per sanguinem conseruantur, ideò dicitur quòd anima est in sanguine, &c.*

Item primâ secundæ, quæst. 102. art. 3. ad 8. multas rationes afferens, cur vsus sanguinis prohibebatur Iudæis, ait: *tertia verò ratio est propter reuerentiam diuinam, quia sanguis est maximè necessarius ad vitam, ratione cuius dicitur anima esse in sanguine: adeps autem abundantiam nutrimenti demonstrat: & ideò vt ostenderetur quòd à Deo nobis est, & vita, & omnis bonorum sufficientia, ad honorem Dei effundebatur sanguis, & adurebatur adeps.*

29. Eodem modo illud explicat Diuus Augustinus loco in argumento citato, intelligens per animam, vitam istam temporalem, de qua Apostolus Actorum 20. *Nec facio animam meam pretiosiorem quàm me.* Quia enim beneficio sanguinis maximè continetur in corpore, ideò dicitur esse sanguis, vel in sanguine.

Verba autem eiusdem allata à Pontio, & numero 24. memorata, in eo non reperi, licet reperiantur quæst.[ne] 23. veteris, & noui Testamenti, sed hoc opus non est Augustini. Et sanè videntur tanto Doctore indigna. Si enim anima, quia spiritus est, nequit habitare in sicco: ergo ossa humana non viuunt. Deinde ex aduersarijs aliæ animæ, licet non sint spiritus, exigunt habitare in sanguine: ergo non ideò rationalis illud exigit, quia est spiritus. Denique, si prædicta verba sint ipsius Sancti Doctoris, sunt intelligenda, vt iam diximus, quod sine sanguine non possit anima in reliquo corpore permanere, & ideò dici habitare in sanguine.

30. Probatur ſecundò eadem ſententia: quia ſanguis eſt vera pars corporis, pertinens ad eius integritatem,& propriam conſtitutionem: ergo debet informari eâdem animâ, quâ cœteræ eiuſdem corporis partes informantur: nam partes totius debent formâ totius informari.

Antecedens probatur multipliciter, & primò ex Ariſtotele lib. 2. de partibus animalium, cap. 2 vbi ſic loquitur: *partium autem ſimilarium aliæ molles & humidæ ſunt, aliæ duræ & ſolidæ; Humidæ vel omninò, vel quamdiu in conſtitutione naturæ manent, ſanguis, anies, &c.*

Secundò ex Diuo Thoma 3. p. quæſt. 54. art. 2. his verbis: *manifeſtum eſt, quòd ad naturam corporis humani pertinent carnes, & oſſa, & ſanguis, & alia huiuſmodi.* Et ad 3. *totus ſanguis, qui de corpore Chriſti fluxit, cùm ad veritatem humanæ naturæ pertineat, in corpore Chriſti reſurrexit.*

Tertiò ex ſancto Gregorio Nazianzeno Oratione 50. *verbum,* inquit, *caro factum eſt, non putatiuè, ſed verè, quia aſſumpſit corpus ex carne oſſibus: & ſanguine conſtans.*

Quartò ex Concilio Tridentino ſeſſione 13. cap. 3. vbi vocat ſanguinem partem corporis, dum ait Sanguinem Chriſti eſſe ſub ſpeciebus panis, *ex vi illius connexionis, quâ partes Chriſti inter ſe copulantur.*

31 Reſpondes concedendo antecedens, nimirum ſanguinem eſſe veram partem corporis viuentis, & ad eius integritatem pertinere, ſed tantùm vt partem ſecundariam, ſeu ſecundariò tantùm ad conſtitutionem corporis ordinatam: & propterea non oportere, vt eâdem forma informetur, quâ reliquæ partes quæ ſunt primariæ. Et certe inter partes viuentis vnà cum ſanguine numerantur loco citato Ariſtotelis, lac, ſemen, ſanies quæ ex aduerſarijs non viuunt. Vt autem hæc ſolutio meliùs intelligatur.

Aduertendum eſt cum Durando in 4. d. 44. quæſt. 2. tria eſſe partium genera in viuente, quædam ſunt eſſentiales, vt materia, & forma; aliæ integrantes, vt caput, brachia; aliæ neceſſariæ ad tuendam vitam, & ad iuuandas animæ operationes, vt quatuor humores, præſertem ſanguis; vngues, capilli, &c. Omiſſis autem partibus primi generis, quæ ad præſens non faciunt. Partes ſecundi generis, quæ ab Ariſtotele vocantur membra, ſunt ordinatæ ad operationes animæ exequendas, & pertinent ad primam perfectionem, ſeu conſtitutionem corporis animati: Partes verò tertij generis ordinantur ad conſeruationem aliarum, & pertinent ad ſecundam tantum perfectionem corporis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

32. Et huiuſmodi doctrinam tradit ſanctus Thomas in 4. d. 44. quæſt. 1. art. 2. quæſtiuncula 2. *ſicut ars militaris*, inquit, *vtitur gladio ad bellum, & vagina ad gladij conſeruationem: ità etiam in partibus corporis animati quædam ordinantur ad operationes animæ exequendas, ſicut cor, hepar, manus, & pes: quædam autem ad conſeruationem aliarum partium, ſicut folia ſunt ad cooperimentum fructuum: ità etiam capilli, & vngues ſunt in homine ad cuſtodiam aliarum partium; vnde ſunt de ſecunda perfectione corporis humani, quamuis non de prima.* Vnde ibi quæſtiunc. 3. vocat partes accidentales totius.

33. Probatur tamen tertiò: Verbum diuinum aſſumpſit immediatè, & proximè humanum ſanguinem, ad ſuam hypoſtaſim, ità vt illi immediatè fuerit vnitus: quod à Theologis dicitur vniri, ſeu aſſumi ſecundùm hypoſtaſim: & non tantùm mediatè, quatenus illi fuit vnitum corpus humanum, in quo continetur ſanguis, tamquam aliquid pertinens ad eius perfectionem: quod eſt vniri, ſeu aſſumi in hypoſtaſi. Ergo negari non poteſt ſanguinem Chriſti fuiſſe animatum anima ſua rationali. Eadem autem ratio eſt de ſanguine aliorum hominum, atque etiam animalium.

34. Antecedens communiter aſſeritur à Theologis, pòſt D. Thomam quodlibeto 5. a. 5. contrà Durandum in 4. d. 10. quæſt. 1. numero 19. Franciſc. de Mayronis diſt. 43. & Gabrielem lectione 53. in Canonem. Definitum autem cenſetur à Clemente ſexto in extrauagante *vnigenitus* de poenit. & remiſſ. vbi dicitur vnam guttam ſanguinis Chriſti fuiſſe ſufficiens prætium redemptionis noſtræ propter vnionem ad verbum. Item à Pio ſecundo damnatam fuiſſe oppoſitam ſententiam refert Syluester in roſa aurea, tract. 3. quæſt. 30. & 31. & Dominicus de Dominicis in libro de ſanguine Chriſti, & in Directorio inquiſitorum 2. p. quæſt. 10. Denique illud tradit Apoſtolus ad Hebræos 2. *quia ergo pueri communicauerunt carni & ſanguini, & ipſe ſimiliter participauit eiſdem.*

35. Conſequentia autem, quòd ſanguis Chriſti fuerit animatus animâ rationali oſtenditur primò, quia vt docet Diuus Thomas 3. p. quæſt. 6. art. 1. Verbum aſſumpſit carnem mediante animâ, ità vt *non eſſet aſſumptibilis, niſi per ordinem, quem habet ad animam rationalem ſecundùm quem habet quod ſit caro humana.* Igitur ſanguis non erat aſſumptibilis à verbo, niſi mediante animâ rationali, ſeu per ordinem ad illam: ſi autem non informaretur aut animaretur ab illa, non haberet ordinem ad illam, vt patet.

Secundò: quia alioquin verbum aſſumpſiſſet duas naturas integras, & completas, alteram animatam, alteram non animatam, alteram

hominis, alteram sanguinis: & sic Deus æque diceretur sanguis, ac homo, quod alienum videtur à ratione, & communi modo loquendi: maximè quia per communicationem idiomatum sanguis diceretur homo: nam si verbum est homo, & verbum est sanguis: ergo sanguis est homo. Imò verbum diceretur in Passione effusum, & in Cœna potatum, & Cruci adhærens, &c.

36. Respondeo, concesso antecedente, negando consequentiam: ad cuius probationem primam dico, sanguinem humanum dicere per se ordinem ad animam rationalem: quia ex sua natura intrinseca ordinatur, & concurrit suo modo partialiter ad constitutionem corporis humani, quod est subiectum, & compars animæ. Vnde anima est hoc modo medium, seu ratio, propter quam verbum fuerit sanguini vnitum. Quomodo corpus ipsum examine in triduo mortis potest dici assumptum mediante animâ: quia propter ordinem, quem ad ipsam seruauit, fuit à verbo assumptibile. Ac proinde non est necesse, vt sanguis sit animatus, ad hoc vt capax sit assumi, sed tantùm vt dicat habitudinem ad animam, vt explicatum est.

37. Ad secundam confirmationem eiusdem consequentiæ dico, verbum non assumpsisse duas naturas integras, & completas, sed vnam tantùm, eò quòd, vt iam diximus, sanguis est pars tertij generis, per se ordinata ad complendum, & perficiendum corpus humanum: ideóque enunciari non potest de verbo seu Deo, sicut nec aliæ partes: neque enim Deus dicitur anima, vel corpus, vel caput, licet hæ partes sint præcipuæ. Et certè in triduo mortis, verbum vnitum mansit sanguini effuso, sanguini, inquam, secundùm se tunc completo, & in specie completa per formam cadaueris constituto: ergo tunc potuit Deus dici sanguis, Deus effusus, &c. Vnde Aduersarijs ad hoc respondendum est æquè ac nobis. Sufficit ergo dicere sanguinem esse ens incompletum, sicut de Embryone ex Diuo Thoma diximus quæst. 1. numero 74.

38. Probatur quartò: sicut se habent quatuor elementa in vniuerso, ita quatuor humores in corpore humano, aut in alijs animalibus, vt patet ex Aristotele lib. 2. de partibus animalium c. 1. Nam ibi dicit triplicem esse compositionem in homine, primam ex elementis, hoc est quatuor humoribus, singulis elementis respondentibus, vt alias expliciuimus lib. 3. cœli, quæst. 1. num. 20. Secundam ex partibus similaribus, tertiam ex dissimilaribus. Sed quatuor elementa sunt partes vniuersi, & ob hanc rationem informantur partialiter formâ totius vniuersi, positâ in ordine partium ad totum ipsum: ergo quatuor humores, inter quos est sanguis, erunt simili ratione partes integrantes totius animalis, & informabuntur partialiter

formâ eádem, quâ totum animal, nempe animâ.

39. Respondeo, rationem hanc, quam fusissimè prosequuntur Complutenses, tamquam fundamentalem, esse parui momenti, & fauere potius oppositæ sententiæ: quia sicut elementa, licet partes vniuersi, habēt tamen formas determinatas sibi proprias, & à forma totius vniuersi distinctas: ità nihil prohibet quatuor humores esse partes viuentis, & simul habre formas determinatas sibi proprias, & à forma totius nempe ab anima distintas. Et sicut elementa non informantur formâ, quâ reliquæ partes mundi informantur: ità quatuor humores non debent informari eâdem, quâ partes reliquæ, nempe animâ.

40. Fatendum igitur est comparationem in hoc solùm valere, quòd sicut mundus continet quatuor elementa, nec potest sine illis subsistere: ità homo, qui est paruus mundus, continet in se quatuor humores, nec potest sine illis conseruari. Et sicut quatuor elementa sunt partes mundi integrātes, ità humores suo modo sunt partes integrantes hominis. Sed disparitas in hoc sita est, quòd elementa pertineant ad primariam mundi constitutionem: humores verò ad secundariam tantùm constitutionem hominis. Et ideò forma totius vniuersi, quæ est aggregatum ex omnibus formis partialibus, quibus constant omnes illius partes, æquè primò omnes illas respicit, ac proinde debent singulæ informari tali formâ, seu habere in se partem talis formæ: at quatuor humores non respiciuntur à forma potius æquè primò, ac aliæ partes, quæ sunt de primaria illius constitutione: vnde non est necesse, vt ab illa informentur, sicut cœteræ.

SECVNDA PARS SECTIONIS.

Sanguinem non esse animatum.

41. PRobatur primò ex Diuo Thoma 1. p. quæst. vltima, art. 1. ad 3. vbi expresè asserit sanguinem non habere in se naturam specificam eius in quo est: & consequenter non habere animam, quæ talem naturam constituit. *Ad humidum radicale*, inquit, *intelligitur pertinere totum id, in quo fundatur virtus speciei: quod si subtrahetur, restitui non potest; sicut si amputetur manus, aut pes, vel aliquid huiusmodi. sed humidum nutrimentale est, quod nondum peruenit ad suscipiendam perfectè naturam speciei, sed est in via ad hoc, sicut est sanguis, & alia huiusmodi.*

Item 3. p. quæst. 31. art. 5. ad 1. *non debuit corpus Christi formari de carne, vel ossibus Virginis* (ne videlicet minueretur corporis

integritas) *sed de sanguine, qui nondum est actu pars, sed est potentiâ totum vt dicitur in lib. de generatione animalium: & ideò dicitur carnem de Virgine sumpsisse, non quod materia corpus eius fuerit actu caro, sed sanguis, qui est potentia caro.* Si ergo sanguis est tantùm potentiâ totum, & non est actu pars totius, non potest eamdem cum toto formam habere, vt patet.

Idem docet Aristoteles 2. de partibus animal. c. 10. his verbis: *nec ipse sanguis sensu prædictus est, quippe qui nulla pars sit animalium.*

42. Respondeo ad primum locum, non asseri à Diuo Thoma sanguinem non participare naturam speciei ipsius viuentis, sed tantùm non participare perfectè, sicut alias partes solidas, manum, caput, &c. & ideò esse in via ad hoc. Quia nimirum sanguis, licet de facto sit animatus; tamen non habet animam secundùm perfectissimum modum habendi, vel quia illam non habet secundùm omnes gradus, seu secundùm omne esse substantiale, quod dare potest, puta vegetatiuum, sensitiuum, rationale; sed tantùm secundùm esse vegetatiuum, Vel si habet secundùm omne esse substantiale, & radicale; non tamen secundùm quòd est radix actualis facultatum sensitiuarum, quarum non est capax defectu dispositionum, & quas recipit quando per maiorem concoctionem fit caro, neruus, &c.

Hæc omnia indicat Diuus Thomas in 4. d. 44. quæst. 1. art. 2. quæstiuncula 2. ad 3. loquens de capillis, & dentibus hoc modo: *quia in homine non est nisi vnica anima, scilicet anima rationalis, constat, quòd ab anima rationali perfecta sunt, quamuis non vsque ad hoc, quòd operationem sensus participent, sicut nec ossa*, & quæstiunculâ 3. ad 3. *sicut partes omnes vniuersi perfectionem à Deo consequuntur non æqualiter, sed secundùm suum modum vnumquodque: ità etiam humores aliquo modo perficiuntur ab anima rationali, non tamen eodem modo sicut partes perfectiores.*

43. Ad secundum locum dico Sanctum Doctorem vocare sanguinem partem in potentia, & non in actu, quia partes absolutè vocantur quæ solidæ sunt, & non ordinantur ad hoc, vt sint materia aliarum, seu vt in alias conuertantur, cuiusmodi est caro, manus, pes, &c. quibus ablatis, aut truncatis dicitur corpus diminui. Sanguis verò, & alij humores, quamuis dici possint partes in actu respectu totius, secundum quod eâdem cum toto formâ informantur, aut etiam prout comparantur cum chylo, vel cum cibo nondum conuerso in substantiam viuentis: tamen comparati cum alijs partibus perfectioribus, in quas possunt transmutari, vt iam dicebamus, vocantur partes in potẽtia: vnde non sunt de prima viuentis perfectione,

&

& ideò ex earum aliquali diminutione non dicitur absolutè corporis integritas vel tolli, vel minui.

Itaque, vt rectè docet sanctus Thomas loco proximè citato, & notat Cajetanus 3. p. quæst. 54. art. 2. & quæst. vltimâ primæ partis, art. 1. ad 3. quemadmodum elementa in vniuerso sunt partes in potentia, & materia transiens respectu mixtorum, in quæ transmutari solent: & sunt partes actu, & materia permanens respectu vniuersi: ità sanguis, & alij tres humores sunt via, seu materia transiens, atque partes in potentia respectu carnis, & membrorum, in quæ transire possunt: & simul partes actu, & materia permanens respectu totius animalis.

44. Respondeo secundò, Diuum Thomam loqui de sanguine, qui naturâ suâ ordinatur ad generationem alterius indiuidui, quatenus ex eo vt ex materia formatur corpus secundùm opinionem eiusdem Doctoris. Et talis sanguis non est pars spectans ad perfectionem indiuidui, in quo est, ideóque non est animatus, nisi in potentia. Vnde sanctus Damascenus lib. 3. de fide ortodoxa, c. 2. in medio dicit quòd Filius Dei construxit sibi ipsi ex castissimis, & purissimis sanguinibus Virginis carnem animatam animâ rationali. Ex quo colligis huiusmodi sanguinem, non esse impurum illum menstruum, quem statis temporibus natura respuit, ... bene concoctum, & præparatum, qui pro conceptione ad locum generationi congruum attrahitur: in conceptione autem Christi operatione Spiritus sancti in vtero Virginis adunatus est, & formatus in prolem.

45. Probatur secundò eadem sententia: quia sanguis est alimentum animalis: ergo non potest eiusdem animalis animâ informari. Antecedens est expressum in Aristotele multis in locis. 2. de partibus animal. c. 3. *Patet*, inquit, *sanguinem esse animalibus sanguineis vltimum alimentum*. Et infrà: *nunc hactenus dictum sit: non enim plus hic locus desiderat, quàm vt sanguinem esse alimenti gratiâ, & alimenti membrorum causa, exploratum habeatur*, & lib. 3. c. 5. in medio: *Natura sanguinem per totum corpus censuit deriuandum, cùm is omnium materia sit*. Idem alibi sepè.

Consequentia verò videtur per se manifesta: quia alioquin animal suismet partibus nutriretur: quod valde absurdum est. Et prætereà quando sanguis verteretur in substantiam animalis, non deberet propriam formam abjicere; cur enim abjiceret, si eamdem cum animali haberet? Vnde nutritio non esset aggeneratio, & conuersio substantialis, sed alteratio, contrà communem Philosophorum sensum. Quamuis enim vnum viuens possit esse alimentum alterius, vt ouis lupi: absurdum tamen est, partem aliquam integralem viuentis esse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

natura ordinatam ad nutritionem aliarum partium eiusdem viuentis: & ità falsum est quod aiunt aliqui recentiores, ossa nutriri carne sibi circumpositâ.

Adest etiam Aristotelis autoritas 1. de Generat. c. 5. textu 38. & lib 2. de anima c. 4. textu 45, vbi ait alimentum debere esse dissimile viuenti, & alterius naturæ ab ipso, cùm debeat in ipsam substantialiter conuerti.

46. Respondeo, Duplicem distinguendum esse sanguinem in animali, alterum naturalem, alterum solùm nutrimentalem. Naturalis est, qui iam recepit animam viuentis, in quo est; cœterisque partibus incorporatus est, & vnitus, eóque modo propria pars viuentis euasit, ad eius integritatem pertinens; ideóque in resurrectione nobis eum esse reddendum, non licet ambigere, cùm sit de integritate, & perfectione propria corporis humani, vt rectè docet Diuus Thomas tum alibi, tum 3. p. quæst. 54. art. 2. ad 2. & 3. & cum eo Theologi ex Diuo Augustino Epist 146 non longè à principio.

47. Sanguis solùm nutrimentalis est humor sanguineus, adhuc impurus, nec planè concoctus, qui non habet perfectam veramque sanguinis naturam, sed virtute potentiæ nutritiuæ magis ac magis perficitur, tandemque in verum sanguinem, hoc est, naturalem conuertitur. Et dicitur tantùm nutrimentalis, quia cùm non sit pars viuentis, tantùm inseruit ad nutritionem partium, membrorùmque corporis; de quo intelligitur quod ait Aristoteles tum in textibus in argumento citatis, tum in eodem lib. 2. de partibus animal. c. 3. sub finem; *non enim sanguis continuus carni, neque cognatus est, sed in corde, ac venis quasi vasis continetur.*

Naturalis autem, quamuis ad nutriendum totum animal inseruiat, non est tamen tantummodò nutrimentalis, quia insuper est pars integralis illius, & ad eius integram perfectionem suo modo concurrit, vt iam suprà explicatum est. Huiusmodi porro diuisionem sanguinis in nutrimentalem tantùm, & in naturalem tradit Caietanus 3. p. quæst. 54. art. 2. multique alij Thomistæ, eamque insinuari dicunt à sancto Thoma quodlibeto 5, art. 5.

48. Cœterum ad inconuenientia, quæ in consequentia ponuntur, & quæ tantùm vim habere possunt contrà sanguinem naturalem, respondendum est nutritionem esse conuersionem substantialem, quatenus sanguis nutrimentalis substantialiter transit à propria forma, quæ non est anima, ad animam ipsius animalis, dum conuertitur in sanguinem propriè dictum seu naturalem, & in alias partes viuentis. Quando verò sanguis naturalis transit in membra, & fit caro, neruus, ossa, &c. tunc non est in rigore nutritio substantialis, sed sanguis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

ipse magis ac magis perficitur iuxtà complexionem, & qualitates partium, in quibus reperitur, donec fiat omninò illis similis, & vltrà esse, seu gradum vegetatiuum quem anteà solùm possidebat, accipiat gradum sensitiuum. Siue per hoc intelligatur gradus substantialis, & radicalis, quem anima valeat dare vni parti, non dando alios; siue intelligatur tantùm facultas, & vis aliqua sensitiua: quod examinabimus infrà, sectione 4.

Et hic sensus in ipso Aristotele locis in argumento citatis videtur manifestus: sic enim habetur 2. de anima, c. 4. textu 45 *si alimentum vt indigestum sumatur, contrarium contrario alitur, sin vt digestum, simile simili hoc pacto nutritur.*

49. Probatur tertiò: quæ eàdem numero formâ informantur, debent esse continua, alióquin eadem forma esset naturaliter in duobus subiectis, numero distinctis: quod Thomistæ negant, etiam diuinitùs fieri posse: sed sanguis non est continuus cum alijs partibus, vt patet, tum ex loco Aristotelis citato numero 46. tum ex eo quòd res fluida non videtur posse continuari cum solida, vt aqua cum lapide, cum terra: tum quia sanguis mouetur in omnem loci differentiam, & ad omnes alias partes, quando opus est, decurrit; sicut tactum est numero 26. Et hoc sumitur ab opposita sententia pro argumento vitæ illius.

Non potest autem corpus vnum, quòd secundùm se totum hic mouetur, continuum esse cum alio corpore immoto, vt per se notum videtur. Ergo concludendùm est, sanguinem, non esse animatum eàdem animâ cum reliquo corpore; neque etiam quacunque aliâ, quia non est corpus organicum, nullámque habet operationem vitalem: non enim sentit, aut nutritur, vel augetur alio modo, quàm per iuxta positionem materiæ, sicut aqua, vinum, & cætera non viuentia.

50. Respondeo negando minorem: licet enim sanguis nutrimentalis non sit vnitus aliis partibus viuentis, de quo debet intelligi locus citatus Aristotelis, vt diximus; naturalis tamen illis continuus est, non immediatè quidem, sed mediantibus quibusdam fibris, quæ sunt partes crassiores, & magis compactæ, per quas vnitur venis, & per venas carni, &c. Huiusmodi autem fibris vniuntur aliæ eius partes minùs compactæ, & illis aliæ subtiliores, & sic totus sanguis naturalis vnitur, & continuus fit aliis partibus animalis, eóque modo potest eàdem animâ cum ipsis informari.

Falsum autem est ipsum nullas habere operationes vitales; nam saltem nutritur, & crescit per substantialem conuersationem sanguinis nutrimentalis in ipsum, qui ob id insinuatur in eius poros, & cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

ipso permiſcetur, & quaſi confunditur: vnde non tantùm per iuxta-poſitionem accreſcit ſicut inanimata, ſed per intus-ſuſceptionem, & ſecundùm omnes partes, vt de animatis dici ſolet.

51. Probatur quartò: dum cuipiam vena aperitur, ſanguis fluens continuatur cum ſanguine venæ, & cum ſanguine excepto in vaſe: ergo, ſi ſanguis informatur animâ, oportet vt ſanguis exiſtens tunc in vaſe, eâdem informetur. Hoc autem ſatis abſurdum apparet, quia ſic eadem anima eſſet ſimul in corpore, & extrà corpus.

52. Reſpondeo non eſſe abſurdum concedere ſanguinem in vaſe exiſtentem, & continuatum modo prædicto cum exiſtente in vena, eſſe informatum eâdem animâ. Quia tamen non eſt in loco ſibi debito, facillimè corrumpuntur diſpoſitiones ad animam requiſitæ: ideóque vel paruo tempore, vel fortè nullo animam ſeruat, ſed ſtatim ac foras erumpit, eam amittit, nec reipſa continuus eſt cum exiſtente in vena, licet ad ſenſum continuus appareat, ſicut aqua mixta cum vino.

53. Probatur quintò: nam ex Concilio Tridentino ſeſſione 13. cap. 3. Sanguis Chriſti non ponitur in Euchariſtia ſub ſpecie panis ex vi verborum, ſed tantùm corpus. Si autem eſſet animatus eâdem animâ, eſſet vera pars corporis, non ſecùs ac oſſa, nerui, caro, &c. ac proinde ex vi verborum, & non tantùm per concomitantiam poneretur ſub ſpecie panis, non ſecus ac oſſa, & caro: quod cùm ſit contrà Concilium: concludendum eſt ipſum non eſſe animatum.

54. Reſpondent aliqui, corpus aliquando ſumi proüt condiſtinguitur à ſanguine, & alijs partibus fluidis. Nam ſi omnes humores effluerent è cadauere, non minùs vocaretur à nobis corpus, vt patet. Quapropter in conſecratione panis per *corpus* intelligitur conflatum ex partibus ſolidis: vnde mirum non eſt, ſi ſanguis ponatur ſub ſpecie panis per concomitantiam, vt ait Concilium, & non ex vi verborum.

Eodem refertur quod aliqui dicunt, corpus hic præſcindere à mortuo, & viuo: & conſequenter hic poni ex vi verborum partes illas, quæ ad eius integritatem, & perfectionem ſpectant in abſtractione ab vtroque ſtatu viui, & mortui: & hæ ſunt partes ſolidæ non autem fluidæ, quæ non pertinent ad corpus exanime, ſed tantùm ad viuum, quod fouent, & conſeruant.

55. Reſpondent alij: Corpus Chriſti poni in Euchariſtia ſub ſpecie panis per modum cibi, cui congruunt partes ſolidæ, qualis eſt ſanguis. Vnde non oportet ibi poni ſanguinem ex vi verborum, ſicut nec alias partes fluidas. Quia tamen Concilium ſimul aſſerit ſanguinem poni ſub ſpecie panis ex vi connexionis, quâ partes Chriſti

inter se connectuntur, manifestè ostendit sanguinem vniri cum alijs partibus, & habere propriam rationem partis, non secùs ac alias, atque adeò non minùs viuere quàm cœteras.

SENTENTIA AVCTORIS.

Circà animationem sanguinis.

56. EX prædictis colligere licet, & iudicare, quam probabilitatem habeat quælibet ex duabus opinionibus iam explicatis: vt autem aperiam, quæ mihi probabilior, seu vera appareat, censeo dicendum in primis, vix ostendi posse sanctum Thomam credidisse sanguinem esse animatum. Nam primò nullus textus expressus pro hac re in eo reperitur, quin potiùs in contrarium sa is vrgent, quos attulimus numero 41. Vnde Ioannes à sancto Thoma, quæst. 8. de Gener. art. 3. conclus. 2. opinionem illam sequitur tantùm vt probabiliorem sibi.

Secundò: in 4. sent. de 44. quæst. 1. art. 2. quæstiunculâ 2. ad 3. asserit expresè vngues, & capillos viuere, nutriri & crescere: atque ita vitales operationes participare. Quæstiunculâ verò 3. sequenti in qua de sanguine sermo est, & eadem difficultas ac de vnguibus, & capillis, vtrum scilicet debeat in resurrectione nobis restitui; minimè asserit ipsum viuere, quin potius oppositum, satis expresè declarat; sic enim loquitur: *quædam est* humiditas, *quæ habet aliquam formam determinatam, secundùm quam continetur inter partes corporis, & alii tres humores, quos natura ordinauit ad membra quæ ex eis generantur: sed tamen habent aliquas formas determinatas: sicut & aliæ partes corporis: & ideò resurgent cum alii partibus.*

57. Dum ergo dicit quatuor humores habere formas determinatas in plurali, ostendit eos animatos non esse formâ totius, quia potiùs dixisset eos habere formam determinatam, nempe animam; hanc potiùs rationem attulisset, cur resurgere debeant cum alijs partibus, quàm eò quòd habeant formas determinatas, sicut quatuor elementa: quæ ob id sunt partes vniuersi, vt ait ad 3. licet sint materia ad generationem mixtorum ordinata.

Neque obstat quòd ibidem asserat, humores aliquo modo perfici ab anima rationali, vt attulimus suprà numero 42. quia potest facilè explicari de perfectione accidentali, quatenus fiunt puriores & magis defæcari; seu quatenus ills, eorumue formas conseruat, & fouet: sicut enim à generante productæ sunt, ita à genito conseruari possunt.

Vel denique quatenùs anima eos paulatim disponit, mediâ virtute nutritiuâ, ad recipiendam animam, mutando eos primó in rorem in cambium, & cambium in glutem, & gluten in membra, vt docet Sanctus Doctor in fine quæstiunculæ.

58. Falsum prætereà censeo, diuisionem sanguinis in naturalem & nutrimentalem, traditam fuisse à D. Thoma, nisi per sanguinem naturalem in telligatur ille, qui in prima nobis generatione tribuitur; per nutrimentalem verò, ille, qui deinde ex cibis, & alimento generatur. Vel certè nisi idem per hæc intelligatur, quod per humidum radicale, & nutrimentale, vt ea explicat sanctus Thomas allatus numero 41.

Ad istud autem asserendum moueor ex ipsomet quodlibeto 5. a. 5. vbi talem diuisionem volunt Complutenses, & alij Thomistæ insinuari à Diuo Thoma. Ibi enim hæc habet: *quamuis circà ea, quæ sunt de veritate humanæ natura, sit diuersa diuersorum opinio, secundùm quamlibet opinionem non totus sanguis nutrimentalis, id est, qui ex cibis generatur, pertinet ad veritatem humanæ naturæ. Cùm ergo Christus ante Passionem comederit, & biberit, nihil prohibet in eo fuisse aliquem sanguinem nutrimentalem, qui ad veritatem humanæ naturæ non pertinet, & quem non oporteret ad corpus eius in Resurrectione redire.*

59. Quando igitur ait secundùm quamlibet opinionem non totum sanguinem nutrimentalem pertinere ad veritatem humanæ naturæ, satis ostendit aliquam partem illius ad eam pertinere, vt patet ex ipsa grammatica, & communi modo loquendi: ergo sanguis nutrimentalis, licet ex Thomistis non sit animatus pertinet ad veritatem humanæ naturæ secùndùm Diuum Thomam, si non totus (quia scilicet, cùm ex cibis toto vitæ tempore vltrà debitam quantitatem excrescat, superflueret) saltem secundum aliquam sui partem, sufficientem, & congruam integritati corporis. Ac proinde ex Diuo Thoma restituetur nobis sanguis in Resurrectione, qui non erit animatus: ergo diuisio sanguinis in viuentem, & non viuentem, quæ eadem est ac diuisio in naturalem, & nutrimentalem, seu in illum qui est pars, & de integritate naturæ, & in illum qui non est sic pars; talis, inquam, diuisio non est ad mentem Diui Thomæ; & consequenter inde non licet inferre sanguinem aliquem esse animatum ex sententia illius.

60. Si autem ad rationes descendamus, efficacem illam existimo, quam tetigimus numero. 49. quámque propterea insolutam reliqui, quia vix posse rationabiliter solui credo, supposita Complutensium, aliorumque Thomistarum ratione, quam tetigimus numero 26. quòd scilicet sanguis naturalis ad omnes corporis partes, & in omnem loci differentiam moueatur; quod manifestum vitæ indicium esse dicunt.

Etenim impossibile omninò videtur quod corpus fluidum, quale est sanguis, vnitum venis per fibras, & partes suas crassiores, vt ipsi volunt, per omnes corporis partes feratur, quin separetur ab huiusmodi fibris, & consequenter animatus esse definat; quia alioquin eadem anima informaret duo corpora, seu subiecta numero distincta. Quia tamen posset aliquis illos motus tribuere soli sanguini nutrimentali, impressos à virtute impulsiua, & attractiua ipsius animæ, vt prædicto numero 26. explicatum est: ideò.

61. Probatur vltimò efficaciter: quia si sanguis nutrimentalis, & naturalis ad inuicem permixti sunt, vt aiunt, atque confusi, dum vena alicui aperitur, & sanguis in magna præsertim quantitate extrahitur, oportet vt naturalis separetur vi à fibris, per quas vnitur venis, & consequenter vt fibræ illæ aliquo modo trahantur per vim, & mediantibus fibris venæ ipsæ, quibus continuæ sunt, & vnitæ. Vnde cum venæ sint sensu præditæ, non poterit extrahi sanguis, quin dolor in omnibus venis toto corpore fusis sentiatur, quod quàm absurdum sit, & experientiæ contrarium nemo non videt.

Adde quòd continuatio illa sanguinis cum venis per fibras, aut alio quouis modo, anatomiæ dissectioni repugnat. Quapropter mihi quasi certum videtur, sanguinem non informari animâ ipsius viuentis, donec in carnem, aliasque partes animatas conuertatur. Quod autem de sanguine diximus hactenus, de tribus alijs humoribus affirmandum iudico, & cum proportione sentiendum.

SECTIO III.

Vtrum dentes, vngues, & capilli sint animati.

62. COmmunis Thomistarum opinio est affirmatiua, & de capillis videtur expressa in Diuo Thoma lib. 4. sent. d. 44. quæst. 1. art. 2. quæstiuncula 2. ad 3. his verbis: *Capilli, & vngues nutriuntur, & augentur, & sic patet quòd aliquâ operatione participant, quod non posset esse, nisi essent partes aliquo modo ab anima perfectæ. Et quia in homine non est nisi vna anima, scilicet anima rationalis; constat, quòd ab anima rationali perfectæ sunt.*

Secunda verò sententia vniuersaliter negat tria prædicta viuere, quamuis respectu dentium non sit ità communis. Rationes vtriusque possunt hic considerati, sicut & facile solui.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

Tractatur quæſtio primò quò-ad dentes.

63. Prima itaque ſententia oſtenditur primò quò-ad dentes ex Ariſtotele lib. 2. de Generatione animalium, c. 6. ſub finem, vbi de ipſis loquens ait: *ex eo gignuntur alimento, quod in oſſa adminiſtratur: quapropter eamdem, quam oſſa, habent naturam, & tunc cum illa iam ſuum numerum receperunt.* Cùm ergo ex communi ſententia oſſa viuant, & eàdem cum toto corpore animâ informentur, idem aſſerendum eſt de ipſis dentibus, cùm eamdem ac oſſa naturam ſortiantur.

64. Ad hoc reſponderi poteſt Ariſtotelem tantùm velle dentes habere eamdem naturam quò-ad duritiem, albedinem, ſiccitatem, & alia accidentia, eo quòd ex eadem materia, ſeu alimento formentur; hoc enim iuxtà cuiuſque partis naturam, ſeu exigentiam diſtribui ſolet, ratio quippe Ariſtotelis non valeret, ſi de natura ſubſtantiali intelligeretur. Etenim ſi ideò dentes eamdem cum oſſibus naturam ſubſtantialem habent, quia ex eodem alimento gignuntur, caro, nerui, & aliæ partes, quæ non formantur ex eodem alimento, quo oſſa, non erunt eiuſdem naturæ ſubſtantialis cum ipſis, &ità non erunt animatæ.

65. Poteſt ſecundò idem probari ex eo quod nutriuntur per intus-ſuſceptionem ſicut aliæ partes; habent enim venas, ſeu fibras, & neruos quibus attrahunt alimentum. Item creſcunt ſecundùm omnem partem, & non tantùm per iuxtà-poſitionem, ſicut inanimata. Eorum quippe externæ partes minùs diſtant inter ſe in pueris, quàm in adoleſcentibus, & viris; vnde fiunt maiores in latum, & non tantùm in longum; quod fieri non poſſet, niſi alimentum intrà ſeipſos attraherent, & vitaliter nutrirentur, vt conſideranti patebit.

66. Verùm & ad iſtud reſponderi poteſt, huiuſmodi neruos, & fibras non eſſe argumentum certum vitæ in dentibus, quamuis fibræ ipſæ viuant, cum etiam in intimis lapidum partibus reperiantur fibræ herbarum, & arborum viuentes, licet lapides non viuant.

Neque obſtat quòd creſcant ſecundùm latitudinem, quia hoc conuenit etiam vnguibus vt experientia patet, quamuis vngues non viuant ex opinione quorumdam qui hoc argumentum afferunt, inter quos Pontius. Sicut igitur vngues ex parte radicis creſcunt, & digitis creſcentibus in latitudine, vnguium quoque radices dilatantur, & foràs erumpentes maiores, & ampliores vngues oſtentant. Ità gingiuis in latitudinem creſcentibus, radices quoque dentium in eis incluſæ dilatantur adiunctâ nouâ materiâ, & hoc modo maiores fiunt, non tantùm in longum, ſed etiam ad latera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

67. Qui verò dentibus vitam denegant, afferunt textum Aristotelis quasi loco proximè citato dicat, dentes non continuari cum reliquis partibus corporis: vnde sequitur non informari eadem animâ.

Verùm Aristoteles dicit tantùm non continuari cum ossibus; non negat verò continuari cum carne per fibras, & neruos, & venulas. *Tangunt enim ossa*, inquit, *non continuantur.*

68. Præterea dicunt dentes sponte decidere, & insuper toto vitæ tempore crescere: sed istud nulli alteri parti viuenti competit, vt constat: illud autem manifestè indicat ipsos non esse continuos alijs partibus, nec consequenter eadem animâ informatos.

Sed neque istæ rationes vrgent. Quomodo enim dentes sponte decidunt, hoc non procedit ex natura animalis, sed ex corruptione, & ab extrinseco. Aut si à natura fiat, vt in pueris, circà septennium, hoc prouenit ex diuersitate materiæ, quæ cum duriuscula sit in tali ætate, non potest nisi ægrè vniri cum præcedenti, ideóque ex illa formantur noui dentes, qui alios propellunt.

Quod autem dicitur eos toto vitæ tempore crescere, incertum est, imò videtur falsum: sed si verum sit, hoc certè natura prouidit, vt iacturam, quam cibos atterendo, aut ex propria inter se ipsos collisione patiuntur, ità resarciant.

69. Denique eadem sententia inde confirmatur, quòd dentes nullas venas habeant, quibus alimentum trahant, careant quoque medulla, quæ conuenit ossibus, nullamque operationem vitalem, etiam vegetatiuam participent.

Nihilominus satis experientia notum est, prædicta omnia dentibus conuenire, vt dictum est numero 65. quamuis fortè careant medullâ, in quo ab ossibus differunt. Imò vix adducor vt credam, ipsos non sentire. Nam quando obstupescunt, non videtur hæc affectio cadere in gingiuas, aut in fibras & neruos, sed in ipsam met eorum substantiam; quia quantumuis leuiter attingantur in suprema extremitate, dolor ille sentitur.

Tractatur quæstio quò ad vngues, & capillos.

70. Non alia fermè sunt argumenta circà vitam, vel vitæ carentiam in vnguibus, & capillis, quàm quæ iam attulimus pro dentibus. Nihilominùs majoris claritatis gratiâ quædam hîc breuiter explicabimus.

PRIMA OPINIO.

Adest igitur in primis auctoritas Aristotelis pro ipsorum animatione: quia lib. 1. de anima, c. 5. textu 79. & lib. 3. c. 13. textu 66.

apertè numerat pilos inter partes animalis vnà cum ossibus, & neruis; & dicit tales partes non sentire ob terrestrem complexionem: *ideò neque ossibus, neque pilis, neque talibus partibus vllis omninò sentimus, quia terrea sunt.* Cùm ergo pilos ait non sentire, quia terrei sunt, euidenter ponit eos inter partes viuentes, sensu destitutas, alioquin aptiùs dixisset eos ideò non sentire, quia non viuunt. Libro autem 3. de historia animal. c. 9. ponit similiter vngues inter partes animalium; & c. 11. initio eos ossibus comparat his verbis: *Idem etiam vnguibus euenit: quippe cùm in nonnullis animalium, genus vnguium præ nimia duritudine, nihilo ab ossibus differat.* Cùm ergo ossa viuant, non vnguibus vita deneganda.

71. Respondetur pilos, & vngues esse partes animalis non primarias, & animatas, sed spectantes ad conseruationem animalis, vel ad ornatum, vt de sanguine diximus suprà, numero 31. vnde ex nuncupatione partis non potest rectè concludi, quòd animâ informentur. Neque etiam ex hoc quòd vngues dicantur ossibus similes: quia similitudo, & compactio fit tantùm in duritate, vt ex ipso textu patet.

72. Ad alium verò locum capillis citatum dico Aristotelem non disputare ibi, vtrum capilli viuant; sed tantùm velle ostendere contrà Empedoclem, quòd simile non cognoscitur à simili: quia patet multas partes terræ esse in animali, quæ nihil sentiunt, vt ossa, pili, &c quæ tamen sentire debent secundùm eius positionem.

Item velle ostendere corpus animalis non esse corpus simplex, vt est ignis, terra, &c. quia animal debet saltem habere sensum tactus, qui vt percipiat qualitates tangibiles, non docet illas in se habere summas, & valde intensas vt & quodlibet elementum: ideóque partes, in quibus super-abundat terra, vt ossa & pilos, nihil sentire sicut nec plantas.

Adde, quòd Empedocles, & alij contrà quos disputabat Aristoteles, volabant fortè capillos animatos esse: & ità ex concessis contrà ipsos arguebat.

72. Probatur secundò: quia vnguibus, & capillis conueniunt operationes vitales, animæ vegetatiuæ propiæ, crescunt enim secundùm omnem dimentionem seruatâ eâdem figurâ, & proportione, instar aliorum membrorum. Nam iidem capilli; sunt longiores, & crassiores in iuuenibus, quàm in pueris. Vngues item sunt longiores, crassiores, & latiores in iisdem iuuenibus, quàm in infantibus: ergo crescunt secundùm omnes partes, & consequenter per intus-susceptionem, quod est proprium partium viuentium, vnde venas habent, neruos per ingentes vsque ad radices. Denique vngues sunt ordinati ad fortiter apprehendendum, vt aduertit Galenus de vsu partium in

principio, quod est quædam actio vitalis, vt patet.

74. Respondeo negando antecedens. Ad cuius probationes dico capillos crescere tantùm ex parte radicis, & per iuxtà-positionem materiæ ipsis propriæ. Et quia pori in iuuenibus sunt latiores, ideò maior humoris copia capillos crassiores efficit ex illa parte, non verò quòd eædem partes, quæ in pueris minutiores sunt, euadant in iuuenibus crassiores.

Et hoc potest confirmari ex Aristotele lib. 3. de historia animal. c. 11. vbi ait capillos tantum crescere ex parte radicis: *pili præcisi non ab incisura augentur, sed inferius ab radice exeunt atque ità euadunt longiores.*

75. Quò ad vngues verò idem dicendum quod suprà, numero 66. de dentibus, eos ad latera crescere, dilatatis partibus in quibus nascuntur, & copiosiorem materiam, atque humorem suppeditantibus per iuxta-positionem, & adhærentiam adipsa latera, vnde successu temporis radices extremis succedunt partibus, & ità latiores fiunt, & apparent. Vel etiam, quia majori sui parte adhærent ipsi carni, præsertim in homine, possunt sibi adiungere materiam, & eam indurare in prædictis lateribus, atque ità latiores fieri. Venæ autem & nerui, quos habere dicuntur, sunt tantùm venæ, & nerui metaphoricè, quales inueniuntur in lapidibus, & saxis, secundùm quod diuersis temporibus incrementa subeunt, nouámque materiam sibi adsciscunt.

Neque obstat quòd ordinati sint ad fortiter apprehendendum. Quamuis enim ità apprehendere sit actus vitalis, non sequitur quòd instrumentum, huic actui destinatum, debeat viuere, cùm ad hoc adhibeantur varij generis instrumenta non viuentia, vt forcipes, harpagones, &c.

76. Probatur tertiò experientiâ, quâ constat homines metu vehementi mortis territos, vnius noctis spatio incanuisse. Si autem capilli non haberent poros, per quos vitaliter attraherent & sugerent humores, & qualitates, à quibus canities inducitur, non posset fieri talis subita mutatio ex sola apprehensione animæ: quia humores illi ad solas radices attracti, non possent inde totum capillum, præsertim longum, immutarè.

Adde, quòd capilli semel abscissi retinent suum colorem, vbicumque ponantur, quod euidens indicium est causas extrinsecas non potuisse canitiem illam inducere, ac proinde talis mutatio fieri debuit vi humorum permeantium totum capillorum corpus per venas, & meatus internos, vnde constat per intrà-sumptionem talium humorum nutriri capillos, & ità viuere.

77 Respondet Pontius negando minorem: quia humores causantes talem canitiem possunt è radice per totum capillorum corpus breui tempore fundi, & peruenire, sicut oleum, vbi partem aliquam folij papyri attigit, per illud totum paulatim extenditur.

78. Responderi etiam potest canitiem oriri ex putrefactione humoris existentis in capillis, vt patet ex Aristotele lib. 5. de Generatione animalium, c. 4. & 5. cùm enim nimius est, vel nimis crudus vt à proprio calore non possit concoqui, putredinem, & situm contrahit. Quare ob grauem metum recipiente se calore ad interiora, frigent subitò extremæ partes, vt pili: & ob subitam mutationem ex contrario in contrarium, putrefactio humorum facillimè oritur, ex quâ in pilis, caries, situs, & albedo, seu canities generatur. Vide Aristotelem ibi c. 4. Et ex hoc patet solutio ad confirmationem.

SECVNDA OPINIO.

79. Opposita sententia, vitam vnguibus, & capillis denegans, Probatur primò, ex eo quod partes viuentes, & augentur ex alimento legitimo, & per virtutem animæ cocto, & præparato: vngues autem, & capilli genenrantur ex ciborum superfluo, & excrementis, quæ natura ad extremas partes rejicit. Nam & ob id sudorem, saliuam, & alia huius generis superflua nullus dixerit animâ informari.

80. Respondeo, non omnes corporis partes, eiusdem esse complexionis, & perfectionis: & consequenter non postulare omnes alimentum eiusdem rationis. Quapropter cùm capilli, & vngues sint minimæ sortis, non delicatiori alimento, sed quod alijs partibus non conuenit, nutriuntur. Et certè Aristoteles loquens de capillis, expressè vtitur nomine alimenti, loco proximè citato, c. 4. *itaque* inquit, *in pilis quoque alimentum tale, cùm non concoquitur, putrescit, atque ità efficitur ea quæ canities appellatur: quæ alba propterea est, quod & situs vnus cariosorum ferè al us est: cuius rei causa est, quòd multum aëris continet.*

81. Ad illud verò quod de sudore, saliua, &c. dicitur, respondet Diuus Thomas in 4. d. 44. quæst. 1. art. 2. quæstiuncula 2. ad 1. *illæ superfluitates expelluntur à natura quasi ad nihil vtiles, vnde non pertinent ad perfectionem corporis humani: secus autem est de alijs superfluitatibus quas sibi natura retinet ad generationem capillorum, & vnguium, quibus indiget ad membrorum conseruationem.*

82. Probatur secundò: quia nullum est indicium quòd capilli, & vngues viuant, nisi quod crescant: hoc autem non sufficere, euidenter constat ex eo quòd in mortuis crescant, & pili, & ungues: ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

tale incrementum potest ipsis conuenire absque eo quòd animentur.

Nec est cur Complutenses Carmelitæ de tali incremento in mortuis contingenti dubitent. Nam euidens experientia, & satis communis illud suadet; confirmat Aristoteles lib. 3. c. de historia animal. cap. 11. sub finem: *crescunt etiam pili quibusdam in morbis, vt præcipuè in tabesius; quin etiam in senectute, & defuncto augescunt, durioresque redduntur: quod idem vnguibus quoque euenit.*

Confirmatur: quia in senibus virtus nutritiua est debilior, quàm in iuuenibus: & tam capilli, & vngues in ipsis magis crescunt: ergo tale argumentum non potest ipsis prouenire ab anima per nutritionem vitalem.

83. Respondeo ad primum, vngues, & capillos augeri vitaliter in viuentibus, sumpto intùs alimento, vt sufficienter probatum est argumentis primæ opinionis: in mortuis autem crescunt tantummodo per iuxtà-positionem humorum ad radices, qui ex proprio lentore, & viscositate ipsis adærent & agglutinantur; tum vi aeris ambientis, aut spirituum in cadauere remanentium expelluntur, & vngues capillosque augent, ac protendunt.

Ad confirmationem dico huiusmodi maius incrementum in senibus prouenire à maiori copia humoris crassi, & terrei, quo abundant plus quàm iuuenes: sed tamen totum fit à virtute nutritiua, quæ sufficiens est ad attrahendum, & coquendum talem humorem, capillis, & vnguibus proprium.

84. Probatur tertiò: si quis duo puncta designet in latitudtne vnguis, in eadem inter se distantia remanebunt; cuius contrarium cernitur in trunco viuentis arboris, vt quisque potest experiri Contrà verò si notam aliquam prope vnguis radicem imprimat, procedente tempore ad extermitatem deueniet. Hoc autem vtrumque euidēter ostendit vngues non crescere per susceptionem alimenti in partibus interioribus. Nam primum demostrat eos non crescere secundùm latum: secundum verò eos tantum crescere per iuxtà-positionem materiæ ad radices. Idemque potest experimentum fieri in capillis. Vnde rectè concluditur eos non esse animatos.

85. Respondet Arriaga negando consequentiam: quia sicut non sequitur ossa non esse animata animâ sensitiuâ, ex eo quòd non sentiunt: ità non sequitur vngues non viuere, quia non augentur more vitali.

Verùm hæc solutio infirma est. Nam reuera si ossa non haberent aliquas operationes vitales procedentes ab anima, identificata cum sensitiua, rectè negaretur ea informari animâ sensitiuâ: quia verò nutriuntur, & crescunt more vitali, ideò rectè dicuntur esse animata

anima vegitatiua, que cùm non distinguatur in eodem animali à sensitiua, non potest negari quin sint animata anima sensitiuâ, licet non sentiant. Si ergo vngues nullam habeant operationem vitalem non est cur dicantur esse animati. Quapropter.

86. Respondeo negando prædicta duo puncta remanere in eadem inter se distantia in vnguibus puerorum, in quibus crescùnt secundùm latitudinem. Vbi autem totam extensionem naturalem in latitudine attigerunt, potest concedi tale experimentum. Nam & ossa non crescunt secundùm longitudinem, vbi statura hominis suum attigit terminum: & arbores etiam multæ non augentur ad latera, quando ad certam crassitiem peruenerunt, licet longiores euadant. Ergo sicut non denegatur vita ossibus, prædictisque arboribus ob huiusmodi argumentum; ità non debet propterea negari vngues & capillos esse animatos.

87. Probatur quartò. Si capilli, & vngues essent animati animâ totius corporis, Verbum Diuinum eos assumpsisset ad vnionem hypostaticam, vt communis est Theologorum opinio: hoc autem videtur absurdum: quia Christi capillus, & quælibet vnguium pars, ab ipso separata, & abcissa, remansisset Verbo vnita: nam Verbum numquam dimisit, quod semel assumpsit, vt habet axioma commune. Nullus autem Theologus istud admittit: ergo fatendum est nec vngues, nec capillos esse animatos.

88. Respondeo concedendo capillos, & vngues fuisse assumptos à Verbo: nego tamen remansisse ipsi vnitos, quando à Christi fuerunt separati. Vnde axioma illud debet intelligi de præcipuis partibus, animâ scilicet, & corpore. Nam minutæ partes carnis, sanguinis, spirituum vitalium &c. quotidie ab ipso separabantur, quas non reassumebat. Vide quæ de eadem re diximus lib. 1. Phys. quæst. 4. n. 115.

89. Quæres, vtrum Lac, semen, spiritus animales, & vitales eamdem problematis sortem subire debeant quò ad animationem, aut carentiam vitæ.

Respondent aliqui, inter quos sunt Complutenses, spiritus tum animales differre tantùm accidentaliter à sanguine, & nihil aliud esse nisi sanguinem purissimum. Vnde cùm sanguinem animatum esse sentiant, idem de spiritibus illis dicendum esse volunt.

Verùm, quidquid sit de distinctione substantiali eorum à sanguine, quod suo loco examinabimus, huic opinioni acquiescere non possunt ob rationes n. 60. & 61. allatas. Discurrunt enim huiusmodi spiritus per totum corpus, vt actionibus vitalibus, & animalibus inseruiant. Si autem animâ totius informarentur, deberent à reliquis partibus abjungi, & separari ad sic discurrendum, & ità non possent eamdem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

seruare animam. Nisi quis velit duo distinguere genera talium spirituum, quorum alij non moueantur, & sint partes integrantes viuentis, qui nimirum in prima generatione fœtui à generante impressi sunt: alij verò moueantur, vt dictum est. Sed hoc est multiplicare entia sine vlla necessitate: de quo tamen infrà suo loco.

90. De lacte verò, & semine opinio est sancti Thomæ in 4. d. 44. qustst. 1. art. 2. quæstiunculâ tertia, ea non esse in resurrectione reddenda, quia non sunt de perfectione indiuidui resurgentis, sed à natura ordinantur ad conseruationem speciei in alio indiuidio siue per nutritionem, siue per generationem. Vnde concluditur non esse partes integrantes, ac proinde non informari eâdem animâ, quâ totum corpus. Idem asserit quæst. 3, de potentia, art 9. ad 9 Et a. 12. eiusdem quæst. atque 1. p. q. 119. art. 2. docet absolutè semen non informari animâ.

Confirmatur primò de lacte: quia lac est naturâ suâ alimentum alterius indiuidui: ergo debet carere formâ, quæ per nutritionem acquirenda est, vt in simili diximus de sanguine, numero 45.

Secundò: in lacte nulla sunt organa, nec crescit secundùm omnem sui partem; & ab intrinseco, sicut viuentia.

91. Et eædem rationes valent pro semine: nam per se ordinatur ad producendum aliud viuens, & non ad perfectionem proprij indiuidui, vt diximus ex Diuo Thoma: ergo non debet eâdem animâ informari.

Secundò: plantarum semina diutissimè seruantur absque vlla operatione vitæ, non est autem major ratio de alijs,

Tertiò non crescit ab intrinseco, & secundùm omnem sui partem, nec est corpus organicum sicut viuentia. Semina tamen plantarum, dum matri adhærent, viuunt, non quia semina, sed quia fructus sunt, partesque viuentium, à quibus figuram suam obtinent.

92. Dices: generatio secundùm Damascenum lib. 1. de Fide, cap. 8. est opus naturæ ex substantia generantis, producens id quod generatur, Sed id quod generatur, generatur ex semine: ergo semen, est de substantia generantis, debet ergo informari animâ totius.

Respondeo Ioannem à sancto Thoma propter hanc rationem existimare semen viuere, & eâdem animâ cum toto informari, licet imperfectè sicut dictum est suprà de sanguine, & in tendentia ad perfectiorem statum, quem habet, dum ex eo fit caro, & corpus fœtus; & ità debere intelligi sanctum Thomam.

Nihilominus oppositum probabilius est. Ad auctoritatem, verò Diui Damasceni respondet sanctus Thomas 1. p. quæst. 119 art. 2. ad 1. & in 2. d. 30. quæst. 2. art. 2. ad 2. quod generatio est de

ſubſtantia generantis in quantum ſemen habet virtutem ex forma generantis, & eſt in potentia ad ſubſtantiam ipſius, quatenus ſcilicet poteſt tranſire proximè in ſubſtantiam generantis. *Sanguis enim*, inquit, *aliquo modo dicitur eſſe de ſubſtantia generantis; & multò amplius ſemen, quod eſt ad vlteriorem digeſtionem perductum.*

SECTIO IV.

Vtrum partes corporis, animati ſubſtantialiter inter ſe differant.

93. SOlet etiam probari quæſtio iſta ſub his terminis, *vtrum partes integrantes animæ ſuit homogeneæ vel heterogeneæ.* Sed quia anima ſaltem rationalis caret partibus integrantibus, vt pote omninò indiuiſibilis: & præterea ſecundùm aliquos Thomiſtas ſubſtantia nullas habet partes intrà lineam ſubſtantiæ, ſed tantùm denominatur eas habere à quantitate: ideò quæſtionem ſub magis patenti titulo proponimus: & ſenſus eius eſt, vtrum anima det aliquod eſſe ſubſtantiale vni parti corporis diuerſum ab eſſe ſubſtantiali, quod dat alteri parti; ità vt eſſe ſubſtantiale carnis, quod ipſi ab anima tribuitur, diuerſum ſit ab eſſe ſubſtantiali oſſis, quod os ab eadem anima recipit: an verò idem eſſe ſubſtantiale, & ſpecificum omnibus partibus viuentibus conueniat, ſoloque accidentali diſcrimine omnes inter ſe differant, quantum eſt ex parte animæ.

94. Circà hanc igitur quæſtionem eſt opinio quorumdam recentiorum, quibus cùm diſpliceant formæ partiales, & forma corporeitatis diſtincta ab anima, volunt nihilominùs partes organicas viuentis differre inter ſe eſſentialiter, ſeu diuerſitate ſpecificâ partiali, proueniente ab ipſa anima. Nam ſi anima ſit diuiſibilis, & partes habeat, quarum vna non ſit alia, vt anima ſerpentis, anima arboris: quamuis ipſa ſit vna numero forma, tamen intrà illum indiuiduationis gradum, quædam partes differunt ab alijs, adeo vt vna poſſit dare aliquod eſſe ſubſtantiale vni parti corporis, quod alia dare nequeat: vt vna dare eſſe carnis non oſſis; alia eſſe oſſis non carnis: ac proinde partes eiuſmodi animæ eſſe heterogeneas, diuerſæque rationis ſubſtantialis.

Si verò anima ſit indiuiſibilis, & tota in qualibet parte, vt anima ſaltem rationalis, non dabit quidem vnum eſſe per vnam partem, & aliud per aliam; quia quælibet entitas illius animæ eſt tota anima: ſed tamen dabit eſſe diuerſa, quia continet perfectiori quodam modo

totam aliarum animarum diuisibilitatem : ac proinde vni part dabit esse ossis non esse carnis, & sic de alijs partibus organicis, quæ consequenter inter se different substantialiter absque formis partialibus, aut forma corporeitatis.

95. Huius autem opinionis rationes præcipuæ sunt, quas in fauorem formarum partialium iam suprà attulimus, quæst. 1. sectione 4. vel pro forma corporeitatis lib. 1. Phys. quæst. 3. sect. 6. nulla enim maius veritatis specimen præ se ferre videtur, quàm quòd partes animæ homogeneæ non possunt ex natura sua exigere subiecta diuersæ rationis; neque esse principia operationum diuersarũ: sed pars animæ, quæ est in oculo *v. g.* exigit naturâ suâ subiectum diuersæ rationis, seu diuerso modo dispositum quàm subiectum partis, quæ informat aurem, aut os; est item principium operationis omninò diuersæ ab operatione auris, vel ossis : ergo debet specie partiali differre à parte animæ, quæ est in osse, vel aure &c.

96 Confirmatur : quia si semel conceditur animam habentem partes homogeneas posse esse principium diuersarum operationum in diuersis organis, nihil obstat quòminus forma lapidis, & forma auri dicantur esse eiusdem speciei.

Nec sufficit responsio communis, quam dedimus supra q. 1. numero 82. talem diuersitatem operationum, & accidentium arguere diuersitatem formæ substantialis in diuersis suppositis, non verò in eodem. Nam duo pauones, mas, & fœmina, sunt duo supposita, & maximam diuersitatem habent in pictura plumarum, & in operationibus; ergo ex hac solutione erunt diuersæ speciei : vel diuersitas accidentium, & operationum non magis arguent diuersitatem specificam formarum in diuersis suppositis, vt auro & lapide, quàm in eodem.

97. Respondeo ad primum, illud idem, quod suprà tetigimus q. 1. numero 87. omnes nimirum, & singulas animæ partes esse ex se indifferentes ad informandam quamlibet corporis organici partem; ità vt pars illa, quæ informat caput, possit secundùm se informare cor, pedem &c. Et anima, quæ in organo oculi producit potentiam visiuam, possit illam æque producere in aure, vel in pede, si in illis partibus inueniret dispositiones proprias, & congruas tali potentiæ. Et hæc veritas manifestatur ex anima rationali, quæ cùm sit eiusdem omnino rationis, diuersas partes, & organa heterogenea informat, in eisque diuersissimas operationes exercet. Quapropter licet anima in se spectata, & vt ex omnibus suis partibus integratur, exigat omnia organa, & omnes dispositiones, atque operationes, quæ cum tanta diuersitate toto funduntur corpore : nulla tamen pars

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

illius seorsim, & sigillatim considerata, exigit hanc partem corporis potiùs quàm aliam; hanc dispositionē, vel operationem potius quàm operationem aut dispositionē, quæ reperitur in alia parte, siue organo: sed omnes, & singulæ informāt partes, sibi ab auctore naturæ destinatas, & ibi potentias organis suis congruas & conformes, per emanationem producunt, & mediantibus potentijs operationes vitales. Diuersitas autem organorum, & dispositionum inducitur à potentia generatiua, seu à virtute formatrice, impressa ab ipso generante, vt constat; coseruatur autem, & perficitur ab ipsa anima introducta.

98. Ad confirmationem dico responsionem datam esse legitimam, quòd diuersitas operationum, & dispositionum in eodem supposito non arguat diuersitatem formarum, secùs in diuersis suppositis: quia non est vlla ratio, cur forma vnius suppositi non habeat easdem operationes, quas habet alia forma eiusdem speciei in alio supposito, saltem per se loquendo: quod addo, quia contingere potest, vt easdem non habeat defectu dipositionum sui subiecti.

Sic enim anima pauonis maris, operationes quasdam habet, quas non habet pauo foemina: Item varietatem plumarum, & colorum diuersitatem, quæ non reperitur in fœmina; quia virtus formatrix corporis, à generante procedens, non induxit in materiam dispositiones requisitas ad formationem maris, & ad huiusmodi diuersitatem plumarum, aliorumque similium necessarias; cùm alioquin anima maris sit indifferens ad informandum corpus foeminæ, & contrà: adeò vt anima, quæ nunc producitur in corpore maris, eadem sit quæ fuisset producta in eadem materia, si dipositiones foeminæ habuisset.

99. Ex quo patet disparitas de auro, & lapide. Neque enim forma auri est indifferens ad informandum materiam lapidis, sed determinatè exigit dispositiones proprias in materia auri. Similiter anima equi determinatè exigit dispositiones proprias equo, & eas tantùm continet, non verò dispositiones bouis; ideóque non potest bouem producere; vnde manifestè colligitur eos specie differre. Denique forma lapidis, & forma auri nullam habent attributionem ad se inuicem, nec vna est compars alterius vt ad vnam formam spectare possint, & exigere vnum corpus, secùs partes animæ existentes in oculo, aure, corde &c. Vnde cùm non constet eas differre specie, debent dici esse eiusdem rationis.

Et certè si argumentum istud valeret, concluderet marem, & foeminam pauonis esse diuersæ speciei: quia si diuersitas operationum, & accidentium in eodem supposito discrimen specificum denotat, multò magis in diuersis suppositis, qualia sunt mas, & foemina pauonis, vir & mulier in specie humana, & ità de alijs: quod falsum

esse nemo non videt, & ipsi aduersarij fatentur.

100. Proponitur & alia ratio parui satis momenti, nimirum si animæ partes essent eiusdem rationis, equus magnus abscissis cruribus, esset æquè integer ac paruus equus nullâ carens parte, eò quòd magnus haberet adhuc tot animæ partes, quot paruus. Hoc autem absurdum esse nullus ambigit: ergo fatendum est partes animæ esse diuersæ rationis; atque ità defectum vnius non posse suppleri per alias, quæ non sunt ei similes.

101. Respondeo negando antecedens: integrum enim dicitur, [illegible] nihil deest: & ità magnus equus abscissis cruribus, quæ sunt partes integrales, functionibus vitalibus destinatæ, non potest dici integer; bene autem paruus. Nam denominatio illa *integri*, non sumitur à multitudine, numerositate partium vtriusque: sed quatenus sunt debitæ ex naturæ prescripto. Vnde cùm equo magno, truncatis cruribus, desint aliquæ partes debitæ, licet habeat plures, quàm paruus. cui nullæ debitæ desunt, non potest dici æquè integer ac paruus: quamuis possit dici habere tot partes aliquotas, aut etiam plures, tum animæ, tum corporis, ac equus paruus.

102. Adde, quòd illa ratio æquè pugnare potest contrà suos Auctores. Nam pars animæ vnius cruris est homogenea parti animæ in alio crure existenti. Truncato ergo solùm crure vno magni equi, pars animæ alterius cruris, tot habebit partes, quot equus paruus in duobus cruribus. Quæro igitur, num equus magnus sit æquè integer ac paruus? Si non: ergo neque in primo casu ob rationem, quam auctores illi possunt afferre. Si sit: ergo & in primo casu argumenti.

103. Hæc sunt, quæ opinionem istam aliquo modo confirmant. Contrà ipsam verò vix vllum afferri potest argumentum, quod vim aliquam habeat, quantum attinet ad animas diuisibiles; earum enim partes, licet heterogeneæ, & specie partiali distinctæ, possunt vnam totalem formam constituere, & componere, sicut ex Scotistis componitur forma corporeitatis, vt tetigimus quæst. 1. numero 26. Et cùm talis forma nullomodo appareat impossibilis, videtur rationi consentaneum, & ad perfectionem vniuersi necessarium, vt detur in rerum natura.

104. Quantum verò attinet ad animam rationalem, aut si quæ sint aliæ indiuisibiles, & partibus integrantibus destitutæ, non potest mihi arridere prædicta opinio, quam sustinet Suarez disp. 15. Metap. sect. 10. numero 31. & 40. & in 2. parte Summæ Theolog. lib. 1. de anima, cap. 2. numero 23. post Ioannem Andræam 7. Metaph. cap. 17. Paul. Venetum hic lib. 2. cap. 5. & alios quibus

fauere videtur Capreolus in 2. d, 16. art. 3. in fine, in solutione ad 6. dicens quòd licet anima rationalis non sit extensa, aut diuisibilis, *nihilominùs oculus, & pes differunt substantialiter, & essentialiter.* Eumdem sustinet Ioannes à sancto Thoma, hîc quæst. 1. a. 1.

Verùm contrà primò. Nam si forma, quæ continet esse substantiale carnis, ossis, nerui &c. potest dare vnum non dato altero: non apparet cur forma ignis non possit dare materiæ esse ignis, non dato esse substantiæ, vel corporis. Poterit quippe materia esse diuersimodè disposita in hac, vel illa parte ad exigenda diuersa esse, non secùs ac materia corporis viuentis.

Cùm ergo forma ignis non possit hoc præstare, propter identitatem huiusmodi graduum substantiæ, corporis, ignis; neque etiam poterit dare esse ossis vni parti, non dato esse carnis, cùm illa omnia sint idem inter se propter identitatem cum vna anima. Nisi quis velit esse carnis, esse ossis, aliquid substantiale, distinctum ab anima, & ab ipsa communicatum diuersis partibus viuentis: quod est fermè idem ac asserere formas partiales: & refutatum hoc inuenies in suo simili, lib. 1. Phys. q. 4. n. 130.

105. Præterea: animam dare esse ossis, nihil est aliud, quàm concurrere per sui communicationem ac vnionem cum materia; seu materiam ipsam informare, & se se illi per informationem communicare: ergo fieri non potest, quin concurrat ad dandum illi omne esse, quod dare potest, quia concurrit se totâ.

Vnde partes organicæ solo accidentali discrimine inter se different ratione diuersarum dispositionum accidentalium, nisi formæ partiales admittantur. Nec maior erit ratio de anima vegetatiua, aut sensitiua, quàm de rationali: quia si heterogeneitas accidentalis sufficit in corpore humano, cur non in corpore equi, vel arboris?

106. Confirmatur autoritate Diui Thomæ 1. p. quæst 76. a. 5. ad 3. vbi sic loquitur; *partes animalis, vt oculus manus, caro, & os, & huiusmodi non sunt in specie, sed totum: & ideò non potest dici propriè loquendo, quòd sint diuersarum specierum, sed quòd sint diuersarum dispositionum.* Articulo verò 8. ad 5. hæc habet: *Vna pars corporis dicitur principalior quàm alia, propter potentias diuersas, quarum sunt organa partes corporis: quæ enim est principalioris potentiæ organum, est principalior pars corporis, vel quæ etiam eidem potentiæ principaliùs deseruit.*

In quibus verbis perfectionem vnius partis suprà aliam, reducit sola accidentia, & potentias quarum interuentu diuersimodè ab anima perficiuntur partes corporis, vt loquitur idem Sanctus Doctor disputatâ de anima, a. 9. ad 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

107. Cœterum si quis oppositum sustinere vellet, posset vtrumque ad ista responde e, & incipiendo ab auctoritate Diui Thomæ, dicere triplicem esse organi rationem in corpore animato, primam accidentalem, antecedentem introductionem animæ, quæ proinde materialis vocari potest, cùm sit præparatiua subiecti. Secundam formalem, & substantialem, tributam ab ipsa anima informante corpus. Tertiam instrumentalem, & completiuam, quæ fit ab ipsis potentijs procedentibus ab anima, & perficientibus organa in esse perfecto instrumentorum in ordine ad operationem.

De prima, & tertia loquitur Diuus Thomas in textibus citatis, non autem negat secundam, imò illam adstruit: nam citato a. 9. de anima versus finem sic ait: *cùm anima rationalis sit perfectissima formarum naturalium, in homine inuenitur maxima distinctio partium propter diuersas operationes; & anima singulis earum dat esse substantiale secundùm illum modum, qui competit operationi ipsorum.* Igitur ex sancto Thoma anima dat esse substantiale diuersimodè vnicuique parti, secundùm quod operationi illius congruit, carni ad operationes carnis, neruo ad operationes nerui, &c.

108. Idem potest ostendi ex quæst. de spiritualibus creaturis, a. 4. ad 14. vbi ait carnem magis conuenire cum carne secundùm rationem speciei, quàm carnem cum osse; cuius verba attulimus quæst 1 numero 76. & 77. satis expressa pro hac opinione. Item textu iar citato, numero 106. idem indicat, dum ait carnem, & ossa no posse dici, propriè loquendo, quòd sint diuersarum specierum: qu nimirum partes, cùm sint entia incompleta, non sunt propriè specie. Si enim vellet eas tantum accidentaliter differre, & non c cõsideraret secundùm substantiam, non loqueretur appositè, dicend partes non esse in specie, sed totum; & ideo non dici propriè diu sarum esse specierum. Lege eumdem in 4. dist. 44. quæst. 1. art. 1 quæst. 3. vbi in partibus organicis diuersitatem specificam agnoscit.

109. Ex hic patet solutio ad primam rationem, in qua adducitur exemplum de forma ignis. Hæc enim, cùm ad paucas operationes se extendat, non requirit distinctionem, & diuersitatem partium, vel dispositionum, sed easdem omninò in tota sua mate ia, & pro quouis esse quod illi potest communicare: ideóque vnum sine alic dare nequit. At anima ex propriæ naturæ principijs diuersa requiri organa, diuersasque dispositiones: & ità debet illa organa substantialiter constituere in ratione propria, quâ vnum differat ab alio: & etiar ex se fundere dispositiones illas diuersas: quod rectè explicari pote per heterogeneitatem partium in anima diuisibili: non autem si illa; quia si esset homogenea, non apparet cur illas in vna parte prod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

ceret, & istas in alia cum tanta varietate.

110. Verum quia non reperitur vlla heterogeneitas partium in anima rationali, nec fortè in anima perfectorum animalium, quæ dicitur à multis esse indiuisibilis: ideò oportet alio modo de istis Philosophari. Cùm enim talis anima sit in se simplex, & omninò eadem, talis organorum diuersitas substantialis non potest illi tribui secundùm se spectatæ: & ideò recurrendum est ad diuersum modum informandi, & ad diuersitatem vnionis, secundùm quam anima diuersimodè se communicat diuersis partibus, adeò vt partialis vnio, qua vnitur cordi, sit diuersa ab vnione partiali, quâ vnitur capiti, & ità de cœteris; & ratione huius varietatis in vnione, anima tale, vel tale temperamentum exigit, & conseruat; & cuilibet parti esse substantiale organicum ab alio diuersum tribuit, illi vegetatiuum tantùm, isti vegetatiuum, & sensitiuum: huic productiuum sanguinis, alij formatiuum spiritus vitalis, animalis &c. Tamen Ioannes à S. Thoma re puit huiusmodi vnionum diuersitatem: quia sicut eadem anima est virtualiter multiplex: ità vnica vnio est virtualiter multiplex, & diuersos effectus habere potest, sicut ipsa forma, cùm vnio sit formæ communicatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

QVÆSTIO III.

De diuisione animæ modorumque viuendi, & potentiarum vitalium.

SECTIO I.

Quotuplex sit animæ genus.

1. DICENDVM est dari triplex animæ genus, videlicet animam vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem; quarum prima reperitur in plantis, secunda in brutis, tertia in homine. Ità communiter Philosophi post Aristotelem, & Theologi cum Diuo Thoma, Scoto, & Patribus.

Ratio est, quia his omnibus conuenit animæ definitio in prima quæstione explicata: quælibet enim est actus seu forma corporis organici, potentiâ vitam habentis; & principium primum operationum vitalium. Nam rationalis est verè forma informans, constitutiua compositi, Physici humani vt satis ostensum est lib. 1. Phys. q. 5. numero 55. ostendemus lib. 4. est item principium operationum vitalium. Nam actus vitalis, vt explicabimus initio libri secundi, nihil aliud est quàm operatio, seu motus procedens ab intrinseco principio, quo ipsa viuentia se internè mouent, & intrà seipsa virtutem actiuam exercent ex præscripto naturæ; ità vt ad primam perfectionem spectet quòd se internè per proprias operationes moueant.

Euidens autem est intellectiones, & volitiones procedere hoc modo ab anima rationali, & esse non tantùm actus vitales, sed principem in hoc genere locum obtinere, cùm Dei optimi maximi vitam, in cognitione, & amore positam, præ cœteris æmulentur, & perfectiùs participent.

2. Hoc idem videre licet in animalibus brutis. Eorum enim operationes sensitiuas ab interno oriri, & dependere principio, notum est,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

ipsaque ab eis perfici vt à connaturali, & interna perfectione. Vnde principium illud debet esse actus, & forma corporis organici, quo constant; & consequenter est verè, & propriè anima. Neque vlla controuersia de duabus his animabus modò existit, licet de anima rationali apud Philosophos antiquos non parua fuerit disceptatio, an esset forma informans, vel tantum assistens.

3. Quò ad animam vegetatiuam, Stoicorum opinio fuit referente Plutarcho lib. 5. de placitis, cap. 26. & Clemente Alexandrino, lib. 8. stromatum §. 2. *Est ergo*; non dari scilicet animam vegetatiuam præcisè, & solitariè spectatam; adeò vt plantas viuere negarent. Et certè auctor de Plantis apud Aristotelem, initio rectè dixit: *vita in animalibus patens est, & manifesta: in plantis verò occultior, nec adeò euidens.*

Ad aliud verò extremum deflexêre Empedocles, & Anaxagoras, eosque secutus Plato in Timæo, de quo videre potes Theodoretum lib. 5. de curandis Græcor. Affect. nimirum plantas non solùm viuere vitâ vegetatiuâ, sed etiam sensitiuâ; differre autem à Brutis, quòd bruta sensum acutum, & quasi vigilantem habeant: plantæ verò obtusum, & quasi dormientem. Imò Manichæi Hæretici eis animam rationalem dedêre, ità vt homicidium dicerent, ab arbore folium, fructumue excerpere, de quo egit Augustinus in libro ad Quod-vult-deum Hæresi 46. & libro de quantitate animæ, cap. 33. de hac opinione sic loquitur: *non est audienda nescio quæ impietas rusticana planè, magisque lignea, quàm sint ipsæ arbores quibus patrocinium præbet; quæ dolere vitem, quando vua excerpitur, credit.*

4. Omisso igitur hoc errore, qui nullâ ratione, & nullâ experientiâ niti potest, cùm in plantis nullus sensus, nulla doloris significatio appareat, dum punguntur, aut scinduntur: nullus item somnus, nulla vigilia in eis cernitur, benè autem in animalibus, etiam imperfectissimis, vt spongijs, & conchilijs, quæ ad minimum tactum se se colligunt, & contrahunt.

Asserendum est plantas viuere vitâ vegetatiuâ. Probatur primò ex Aristotele lib. 2. de anima, cap. 1. textu 6. vbi expresè asserit partes plantarum esse organicas, & radices vicem oris habere, quo alimentum trahunt; definitionemque animæ conuenire formæ ipsarum. Idem asserit cap. 2. textu 14. & alibi.

Ostenditur secundò auctoritate Augustini sermone 27. verbis Apostoli, vbi ait: *nobis viuere cum arboribus, & frutetis, commune est: nam vitis viuit cùm viret, arescit cùm moritur, sed vita ista non habet sensum.* Et lib. 1. de Ciuitate Dei, c. 20. *hoc rerum genus,* scilicet plantarum, *quamuis non sentiat, dicitur tamen viuere ac per*

hoc

hoc potest & mori: proinde etiam, cùm vis adhibetur, occidi. Vnde & Apostolus cùm de huiusmodi seminibus loqueretur, tu, inquit, quod seminas non viuificatur, nisi prius moriatur, & in Psalm scriptum est, occidit vites eorum in grandine. Vbi verbum, viuificatur, generationi plantæ tribuitur, & consequenter planta viuit vitâ vegetatiuâ.

5. Probatur tertiò ratione: nam plantæ mouent se ab intrinseco, & tunc in perfecto statu existimantur esse, cùm per suas operationes internè se mouent: adeò vt per se, & ex intrinseca sua natura postulent, in perpetuo suarum functionum exercitio versari; tum vt se conseruent per nutritionem; tum vt se ad perfectam molem, si nondum adsit, adducant per virtutem augmentatiuam; tum vt propriam speciem conseruent, formando in seipsis semina, aut ex sua substantia aliquid generando. Cùm igitur tales operationes sint propriè vitales, negari non potest, quin Plantæ sint vera corpora viuentia, & quin eorum forma sit anima.

Confirmatur, natura enim, hoc est, forma non viuens, non mouet ad contraria loca: & Plantæ, inquit Aristoteles hîc lib. 2. c. 2. textu 14. *Non sursum versus augentur, deorsum verò non item sed præque in vtramque partem, & vndique semper nutriuntur, ac pergunt viuere quousque possunt alimentum accipere.* Igitur principium talium motuum est anima.

6. Objicies primò: omnes plantarum actiones sunt transeuntes: actio autem vitalis debet esse immanens, vt suprà diximus, & est communis consensus: ergo plantæ nullam habent operationem vitalem, ac proinde non viuunt: vnde sequitur non dari animam præcisè vegetatiuam.

Antecedens ostenditur primò ex Aristotele, qui 1. magnorum c. 4. in fine virtutem nutritiuam plantæ comparat virtuti, quâ ignis in materiam oppositam, & extraneam serpit, vtique per actionem transeuntem. Vnde lib. 2. de Generat. cap. 8. textu 50. ait: *rationi consentaneum est ex omnibus simplicibus corporibus, quæ mutuâ generatione oriuntur, solum ignem nutriri.* Cum ergo constet ignem non esse animatum, idem de plantis asserere oportet.

Secundò: constat omnes actiones facultatis vegetatiuæ versari circà alimentum, quod est passum distinctum à principio vegetatiuo: & si dicantur partes in se inuicem agere, idem sequetur, quia actio vnius transibit in aliam.

Tertiò: actiones omnes plantarum fiunt per primas qualitates communes animatis, & inanimatis, scilicet per calorem, humiditatem, &c. aut sunt motus quidam locales attractionis, & expulsionis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

qui conueniunt inanimatis, vt magneti, & Theamedi: quorum ille ferrum trahit, iste abigit.

Quartò denique negari non potest, quin Deus possit in primo instanti producere viuens cum tota sua quantitate, vt initio mundi creauit Adamum, animalia, & arbores: imò sine vlla actione ipsius plantæ potest eius quantitatem paulatim, & successiuè augere, & alimentum ipsi vnire: ergo plantarum actiones non petunt saltem ex natura sua ab intrinseco oriri: ideóque non sunt naturâ suâ vitales: & ita earum forma non est anima.

7. Respondeo negando antecedens. Sufficienter enim ostendimus à numero 4. actiones plantarum esse verè vitales, ac proinde immanentes. Vnde ad primam talis antecedentis probationem dico Aristotelem in citato loco magnor. moral. comparare ignem plantis in eo quòd non habent appetitum, quo moueantur ad quærendum alimentum, sed appositum absumant. *Huius verò partis*, inquit, scilicet vegetatiuæ, *non videtur esse appetitus, quæ quidem ignis similis videtur, cui quidquid obieceris absumet: at si non obieceris, ad capiendum nullâ ratione impellitur. Ità hæc se habet pars animæ. Si enim alimentum obiicias, alet; sin minus ad alendum nullo modo commouetur.* Vbi simul patet principium alendi vocari ab ipso animam: quod tum alibi docet, tum lib. 2. de anima, cap. 4. textu 46. vbi ait: *cùm autem nihil nutriatur, quin habeat vitam, animatum id erit profectò corpus, quod alitur, eâ sanè ratione, quâ est animatum.*

8. Ad alium locum dico ignem nutriri impropriâ nutritione, per actionem scilicet transeuntem in alienam materiam, sibi applicatam, & per meram iuxta-positionem; quæ igni præ cœteris elementis tribuitur, propter maximam eius actiuitatem, quia semper eget aliquo pabulo, & materia extrinseca, in quam agat actione continua, vt se conseruet. Sed hoc est planè per accidens: tum quia in sphæra propria sub concauo Lunæ conseruatur sine tali nutritione: tum quia actio illa non ordinatur per se ad statum naturalem, & ad perfectionem propriam agentis, sed ad generationem similis, vnde per accidens est quòd ignis productus vniatur producenti, & fiat vnum cum eo, proueniens ex sola propinquitate materiæ: quæ si distet, & inflammetur, erit actio transiens, & eiusdem omninò rationis cum alia: & tamen nullo modo vitam participabit.

Denique omnes partes ignis sunt homogeneæ, plantæ verò heterogeneæ. Ignis crescit, & nutritur sine termino, & consequenter tale augmentum non est à natura institutum, quasi necessarium ad perfectionem propriam ignis agentis: at plantæ definitum habent termi-

num, quia ab intrinseco augentur per facultatem virtutis finitæ; ideoque limitatum habent, & certum modum, sibi præscriptum à natura ad acquirendam propriam perfectionem. Quod expressit Aristoteles loco proximè citato, textu 41. his verbis: *ignis quidem accretio in infinitum progreditur; & eo vsque fit, quousque sit combustibile: at eorum omnium, quæ naturâ constant*, hoc est, viuentium, *est finis tam magnitudinis, quàm accretionis: & hæc animæ sunt, non ignis, & rationis potius quàm materiæ.*

9. Ad secundam eiusdem antecedentis probationem dico sufficere ad hoc vt actio aliqua dicatur immanens, quòd recipiatur in eodem toto, seu supposito, à quo emanat, quamuis non recipiatur in eodem organo, seu in eadem parte. Et hoc patet in motu quo se animalia mouent: hic enim vitalis est ex communi consensu; & tamen ex Aristotele, & alijs Philosophis satis communiter animalia diuiduntur in distinctas partes, quarum vna sit per se mouens, & alia per se mota. Patet etiam ex eo quod viuens tunc reuera dicitur mouere se ab intrinseco, & virtute primi, & radicalis principij, à quo suum esse accipit, nimirum formæ substantialis, seu animæ.

Adde, quòd, licet alteratio, & concoctio alimenti recipiatur in subjecto extrinseco ante perfectam assimilationem eius cum viuente: tamen vnitio seu vnio illius cum ipso viuente, quæ propriè dicitur nutritio, in forma ipsa plantæ, & in partibus præcedentibus corporis illius: atque hoc modo est propriè actio immanens. Et saltem hoc negari non potest de nutritione, seu aggeratione, vt est mutatio: de quo vide q. 1. de generat. à n. 13.

10. Ad tertiam probationem dico, nullum esse inconueniens quòd primæ qualitates, communes etiam inanimatis, sint principia proxima actionum vitalium: quia ex subordinatione, quam habent ad animam, cuius sunt instrumenta, eleuantur ad nobiliorem modum operandi, & ad nobiliores effectus, quàm in rebus inanimatis; non enim potest calor ignis producere carnem, sicut calor animalis, neque folium, aut pomum sicut calor arboris. Vnde Aristoteles 2. de anima c. 4. textu 41. proximè citato ait animam esse principium augendi, non ignem: quia scilicet alteratio, vt fit ab anima, est circà, & intra ipsum viuens, & modum operationis vitalis sic induit.

Ostendemus etiam infrà, præter huiusmodi qualitates, conuenire animæ vegetatiuæ altiores facultates, & potentias, quibus trahit alimentum, illudque dispensat in omnes corporis partes, vniendo illud viuenti, & in eius substantiam conuertendo. Dando item semini specialem vim ad producendum viuens simile, variaque organa fabricanda, quæ inanimatis nequaquam conueniunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

11. Ad quartam probationem non est difficile respondere. Constat enim primam illam productionem plantarum in momento factam à Deo, non esse vitalem, sed merè transeuntem: quia non est secundùm virtutem agentium naturalium, nec iuxtà modum agendi eorum, sed per virtutem altioris ordinis, ipsius creatoris.

Alia autem actio procedens à Deo, per quam absque concursu causæ secundæ paulatim, & successiuè causet accretionem, & nutritionem, non erit etiam vitalis, quia non fiet à principio intrinseco, & modo connaturali: sed non sequitur inde quòd actio similis orta à virtute interna plantæ, quâ paulatim se nutriat, & augeat, non sit vitalis: & quòd planta non petat ab intrinseco sic nutriri, & augeri, quamuis alio genere actionis possit idem fieri ab auctore naturæ. Nam etiam non ità certum est, quin Deus possit se solo producere sensationes, intellectiones, & similes actus vitales animæ sentientis, & intelligentis.

12. Objicies secundò: omnis perfectio existens in creatura, debet esse quædam participatio diuinæ perfectionis illi correspondentis: vnde nulla creatura est ens nisi per participationem diuini entis; nec substantia, nisi per participationem substantiæ diuinæ; nec vita, nisi per participationem vitæ Diuinæ. Sed vita Dei consistit in cognitione, & amore: igitur creatura carens cognitione, & amore, cuiusmodi est creatura vegetabilis, non potest dici viuens, aut habere animam: atque ita non datur anima vegetatiua.

Nec sufficit dicere lapidem esse corpus, & tamen non esse participationem diuinæ corporeitatis: nam perfectiones quæ non sunt simplices, vt vocant Theologi, sunt in Deo tantum eminenter, vt ratio corporis, non verò formaliter; & ideò non debent participari secundùm conuenientiam formalem. At perfectiones simpliciter, sunt in Deo formaliter, & per essentiam, & absolutè: ideóque si in creatura reperiuntur, debent in illa esse per formalem participationem. Cùm ergo vita sit perfectio absolutè, & in Deo reperiatur ratione cognitionis, & amoris, non potest reperiri per participationem formalem in creatura, quæ non cognoscit, & amat, vt est plantæ: ac proinde non datur anima, & vita solùm vegetatiua.

13. Pro responsione nota ex dictis quæst. 1. num. 20. vitam nihil aliud esse, quàm operationem quâ viuens se ipsum mouet, & perficit ab intrinseco principio; aut ipsummet principium intrinsecum talis motus, & operationis. Et ità vitam sumi vel in actu secundo, nihilque aliud esse quam prædictam operationem, quæ dicitur vita accidentalis: vel in actu primo, & radicali; & sic nihil esse, nisi ipsam rei viuentis substantiam, quæ vita substantialis nuncupari solet.

Quia verò in creaturis vita in actu secundo distinguitur à vita in actu primo: & vita in actu primo est causa vitæ in actu secundo; & ista est forma illius; ideò sic spectata includunt imperfectionem, nec consequenter possunt esse in Deo formaliter secundùm modum illum quo sunt in creaturis, sed tantùm eminenter.

Si autem vita in actu primo spectetur secundùm quod est vita substantialis: & vita in actu secundo: proüt est vita actualis: tunc dicunt perfectionem simpliciter, & sunt in Deo formaliter tamquam purissimus actus, non verò per modum actus primi, & secundi, aut potentiæ, & formæ, aut causalitatis, & efficientiæ: quia Deus per suammet substantiam actualissimè viuit, & est semper in actu vltimo, & perfecto, quamuis ex imperfecto modo nostro concipiendi non possimus explicare, vel intelligere vitam eius, nisi per modum operationis, & motus, quo se ab intrinseco perficiat intelligendo, & volendo. His prænotatis.

13. Respondeo, vitam plantarum esse participationem diuinæ vitæ secundùm quod est formaliter in Deo, non quidem proüt intelligitur consistere in intellectione vt sic, quia hoc modo spectat ad vitam hominum: neque vt habet rationem cognitionis, quia sic spectat ad vitam animalium: sed ratione abstractiori, quatenus scilicet intelligitur Deus per eam constitui in actu vltimo, & perfecto. Sic enim plantæ habent posse se constituere ab intrinseco, & per seipsas in actu secundo, vltimo, & perfecto sibi conuenienti, & possibili: & hoc modo secundùm quamdam analogiam participant vitam Dei. Vnde D. Dionysius de diuinis nominibus cap. 6. post medium loquens de vita Dei ait: *ex ipsa viuificantur, & circumflorent & animalia omnia, & plantæ. Et siue intellectualem dicas, siue rationalem siue sensibilem & augmentationem, siue qualemcumque vitam, aut vitæ principium, aut vitæ substantiam, ex ipsa viuunt, & viuificant, &c.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

SECTIO II.

Vtrum diuisio in triplicem animam sit adæquata, & vniuoca.

15. DIcendum est primò prædictam diuisionem in triplicem animam, vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem, esse adæquatam; ità vt nec pauciores sint animæ: nec plures genere diuersæ. Ità tota schola peripatetica cum Aristotele 2. de anima, & Diuo Thoma ibi, & 1. p. quæst. 78. art. 1. & quæst. de anima art. 3. & alibi. Vnde autem colligatur ternarius iste numerus, non est facile explicare. Diuus Thomas illum sumit ex nobilitate quadam, secundùm quam animata transcendunt, & eleuantur in suis operationibus supra inanimata, triplex enim potest in illis reperiri eleuationis modus secundùm tria, quæ in operationibus inanimatorum considerari possunt.

16. Primum est quòd eorum actiones transeuntes sint, non autem immanentes, saltem quando inanimata constituta sunt in suo esse connaturali: neque enim lapis se deorsum mouet, quando est in suo loco naturali: nec aqua frigus in se producit, nisi quando à suo statu naturali dejecta est ab externo calefaciente.

Secundum est, quòd huiusmodi operationes inanimatorum, medijs primis qualitatibus exercentur, quia hæ solùm, & quæ ab eis procedunt, sunt actiuæ in ipsis.

Tertium denique est, quòd tales operationes recipiantur in materia, seu in organo corporeo, vel in toto composito, non autem in nuda forma.

17. Contingit ergo operationes animatorũ tripliciter eleuari suprà operationes inanimatorum. Nam quædam sunt quæ procedunt ab interno principio, in eóque recipiuntur, vt est nutritio, augmentatio, &c. licet fiant virtute primarum qualitatum, saltem vt instrumentis præuijs, & disponentibus: nam digestio, & quæ eam consequuntur, fiunt instrumentaliter per actionem caloris, vt ait Aristoteles 2. de anima, cap. 4. textu 50. & lib. 4. de partibus animal. c. 3.

Aliæ sunt in secundo, quæ non tantùm immanentes sunt, sed etiam non exercentur per primas qualitates, quasi mediante virtute talium qualitatum operationes illæ procedant; licet tamen ad debitam

organorum dispositionem requirantur. Et huiusmodi sunt sensationes, vt visio, auditio, quæ procedunt à potentia distincta ab illis qualitatibus, sed tamen adhuc in organo corporeo recipiuntur.

Aliæ denique sunt in tertio gradu: quia & sunt immanentes, & non exercentur virtute primarum qualitatum, nec in organo corporeo recipiuntur, vt sunt intellectiones, & volitiones.

18. Ex quibus colligitur triplex anima, nempe vegetatiua, cui conueniunt operationes primi generis, qualis est in plantis: sensitiua, cui conueniunt operationes secundi generis, qualis est in solo homine. Nec potest assignari aliud eleuationis genus, siue modus in operationibus formæ informantis, qui non comprehendatur sub aliquo ex his tribus. Ac proinde certum relinquitur, prædictam diuisionem esse sufficientem, & adæquatam.

19. Potest etiam breuiùs triplex illa distinctio sic explicari, posità communi notione vitæ, quæ in principio se internè mouendi consistit, vt sæpè dictum est. Itaque vel operatio viuentis ordinatur ad ipsum perficiendum, conseruandum, vel propagandum in suo esse naturali: & sic spectat ad animam vegetatiuam. Vel ordinatur ad ipsum perficiendum per receptionem aliarum rerum, & formando in se earum formas, & sic pertinet ad animam cognoscitiuam: ità vt ille operandi modus congruat animæ sensitiuæ, si fiat per organum corporeum: si verò sine illo, congruat animæ rationali. Vide Diuum Thomam hic, lect. 5. literâ *a*. sub principium, & quæ dicimus infra numero 33.

20. Denique tertius modus colligendi triplicem animam tradi potest secundùm quod gradus vitæ realiter existunt separati ab inuicem, seu secundùm quod operationes vitales excludunt realiter consortium aliarum. Vnde quia reperitur vegetatio absque sensatione: sensatio, & vegetatio absque intellectione, seu ratione: & ratio cum sensatione, & vegetatione: hinc fit vt rectè triplex anima admittatur, scilicet prima, quæ tantùm vegetatiua est. Secunda, quæ etiam est sensitiua, sed vltrà gradum illum non ascendit. Tertia quæ præter sensationem, & vegetationem, etiam est principium intelligendi, nec possumus aliter tales animas dignoscere, & distinguere, nisi à posteriori per operationes. Meliùs autem declarabitur talis diuisionis sufficientia ex sectione sequenti, vbi de gradibus viuendi sermo erit, & de numero potentiarum vitalium.

21. Dicendum est secundò prædictam diuisionem animæ in vegetantem, sentientem, & rationalem, esse vniuocam, ità vt ratio animæ in communi ex æquo conueniat singulis huiusmodi animabus. Est contrà aliquos Philosophos, præsertim contrà Auerroem 2. de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

anima, cap. 2. & Zabarellam in libro de facultatibus animæ. Probatur primò, quia definitio animæ æqualiter conuenit prædictis animabus. Quælibet enim ex his naturâ suâ est actus primus corporis organici potentiâ vitam habentis, nec vni conuenit dependenter ab alia. Vnde Aristotele, fatetur lib. 2. cap. 1. textu 7. se vniuersaliter tradidisse definitionem pro omni anima vt aduertit sanctus Thomas secundo contra Gentiles capite sexagesimo primo. Quod autem vna sit perfectior alia; vna diuisibilis, alia indiuisibilis; vna spiritalis, alia materialis, & corporea, hoc est extrà conceptum naturæ communis, & se tenet ex parte differentiæ, quæ vniuocationem non impedit, vt patet in diuisione substantiæ in corpoream, & incorpoream.

Probatur secundò quia omni animæ æqualiter conuenit esse principium operandi, & mouendi se internè, siue hoc fiat per cognitionem, siue per vegetationem tantùm: hæc autem est ratio communis vitæ, seu animæ vt in superioribus ostensum est; & conuenit animæ vegetatiuæ, etiam separatæ ab alijs, vt in planta: ergo independenter ab alijs tum Physicè loquendo, tum Metaphysicè; & consequenter vniuocè.

22. Probatur tertiò; animatum, seu viuens est genus vniuocum respectu plantæ, bruti, & hominis, alioquin non esset genus categoricum: ergo & anima dicetur vniuocè de anima plantæ, bruti, & hominis. Probatur consequentia: nam ratio vniuocationis in animato, non sumitur à materia, sed à forma; & eadem est ratio de forma respectu suorum inferiorum, quæ est de compositis ex talibus formis; siue de formis sumptis in abstracto, & de concretis talium formarum, vt constat.

Et hæc ratio veritatem continet, siue genus illud viuentis dicatur constitui ab anima vegetatiua secundùm quòd est forma seu gradus communis omnium viuentium, plantarum, brutorum, hominum: siue dicatur constitui ab anima vt est actus corporis organici in communi, & principium actionis vitalis, quæ est motus ab interno principio intra ipsum viuens. Nam primo modo si viuens est genus vniuocum, anima vegetatiua, à qua constituitur, erit genus vniuocum ad animam plantæ, bruti & hominis, cùm ea constituat in ratione viuentis. Secundo verò modo erit etiam vniuocum, quia anima plantæ est æquè actus corporis organici, & principium operationis internæ, ac anima bruti, vel hominis. Hæc porro diuisio non est in tria genera, nec in tres species infimas, sed est in duas species subalternas respectu vegetantis, & sentientis; & in speciem infimam respectu rationalis: quamuis absque inconuenienti potuisset immediatè

fieri

fieri in vegetantem; & cognoſcentem; & poſteà cognoſcens in ſenſitiuam, &intellectiuam, quatenus intellectus, & ſenſus maiorem habent inter ſe conuenientiam, quàm cum facultate vegetatiua, ſed quia major illa conuenientia non multùm conducit ad cognitionem animarum, facta eſt diuiſio immediatè in tria animarum genera.

24. Reſpondeo, vt latius dicam infra, ſectione 3. vegetatiuum, quatenus eſt membrum diuidens huius diuiſionis, non poſſe dici de ſenſitiuo, neque ſenſitiuum de rationali; quia vegetatiuum ſic ſumptum, eſt vegetatiuum tantùm; ac proinde non poteſt dici de ſenſitiuo: & ſenſitiuum ſic ſumptum eſt ſenſitiuum non rationale, & ità non poteſt dici de rationali. Vnde viuens non conſtituitur per vegetatiuum ſub hac ratione formali; neque animal per ſenſitiuum hoc modo ſumptum: ſed per rationes communes non excludentes conſortium aliarum, ſolùmque importantes principium operationum vegetatiuarum, & ſenſitiuarum abſolutè, & in communi, factâ abſtractione ab huiuſmodi excluſione.

SECTIO III.

Quod ſint gradus viuentium, & quot potentiarum vitalium genera.

25. PRo majori diuiſionis animæ intelligentia, quæſtionem hanc inſtituimus, cui occaſionem præbuit Ariſtoteles 2. de anima, pap. 2. textu 13. vbi quatuor modos viuendi numerat his verbis: *cùm multifariàm viuere dicatur, etiam ſi vnum tantùm iſtorum inſit, viuere illud dicimus, cui ineſt, vt intellectus, ſenſus, motus, & ſtatus, ſecundum locum, & inſuper motiò ſecundum rationem, accretionem, & decretionem.* Et textu 18. *Nunc eouſque tantùm dicatur animam principium eſſe eorum quæ dicta ſunt, & his eſſe definitam vegetatiuo, ſenſitiuo, intellectiuo, & motu,*

26. Idem habet diuus Thomas ibi, lect. 3. lit. c. & 1. p. q 18. a, 2. ad 1. & q. 78. art. 1. ſub finem ita loquitur: *modi viuendi diſtinguntur ſecundùm gradus viuentium. Quædam enim viuentia ſunt, in quibus eſt tantùm vegetatiuum ſicut in plantis. Quædam verò, in quibus cum vegetatiuo eſt etiam ſenſitiuum, non tamen motiuum ſecundùm locum, ſicut ſunt immobilia animalia, vt conchilia. Quædam verò ſunt quæ ſuprà hoc habent motiuum ſecundùm locum, vt perfecta animalia, quæ multis indigent ad ſuam vitam,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

& ideò indigent motu, vt vitæ necessaria procul posita quærere possint. Quædam verò viuentia sunt, in quibus cum his est intellectiuum, scilicet in hominibus. Appetitiuum autem non constituit aliquem gradum viuentium, quia in quibuscunque est sensus, est etiam appetitus, vt dicitur in 2. lib. de anima, c. 3. textu 27.

27. Nec alia verba oportet addere ad explicanda huiusmodi viuentium genera, seu diuersos viuendi modos, & gradus, quàm quæ attulit Diuus Thomas. Nullum enim potest assignari viuens quòd non contineatur sub aliquo membro ex prædictis & exclusio illa, & separabilitas realis priorum graduum à posterioribus, satis ostendit, rectè assignari quatuor genera, seu gradus viuentium.

Verùm statim oritur difficultas non parua; quia si dentur quatuor genera viuentium, seu animatorum, debent dari quatuor genera vitæ, atque adeò quatuor genera animatorum. Nam si ideò datur anima vegetatiua distincta à sensitiua, quia illa inuenitur separata ab ista, non contra: pari ratione dabitur anima sensitiua distincta à locomotiua: quia reperitur anima sensitiua realiter separata à locomotiua, non contrà. Vnde anima vt sic, deberet diuidi in quatuor species animæ potiùs quàm in tres tantùm.

28. Confirmatur primò auctoritate Aristotelis qui textu 18. citatò numero 25. expresè ait animam esse principium vegetandi, sentiendi, locomouendi, & intelligendi: ergo in diuisione animæ addendum era quartum membrum, nempe anima locomotiua: quia hæc est actus corporis organici, & principium operationis vitalis distinctæ à cœteris, nimirum motus progressiui

Confirmatur secundò: quia concreta non possunt multiplicari magis quàm abstracta; neque composita magis quàm formæ, quibus constituuntur: ergo non possunt plura constitui viuentia, quàm vitæ substantiales, nec vitæ substantiales plures quàm animæ, quæ sunt principia substantialia, & formalia earum.

29. Respondeo ad primum, licet dentur quatuor gradus viuentium, non ideò debere distingui quatuor genera animarum: quia, vt patet ex sectione præcedenti, animarum genera, & diuisiones sumuntur ex diuersa eleuatione viuentium suprà animata in suis operationibus, quæ triplex solummodo potest assignari in communi, & in genere. Nam licet anima locomotiua perfectionem aliquam habeat supra animam non locomotiuam, non habet tamen eleuationem aliquam peculiarem vltrà res prædictas, quia non excedit eleuationem animæ sensitiuæ, cùm ipsa sit sensitiua, & per sensum, & appetitum efficiat motum.

30. At gradus viuentium sumuntur, & multiplicantur per ordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

nem ad subiecta animata, in quibus diuersum genus potentiæ vitalis reperitur sine aliis, seu ex diuersis viuendi modis, qui ex diuersa vitæ perfectione distinguntur. Hæc autem perfectio maximè quadruplex est, iam assignata. Dico, *maximè*: quia reuera possent alii gradus minùs præcipui assignari, vt in genere sensitiuo est aliqua anima, quæ solo sensu tactus pollet. Item alia, quæ quibusdam sensibus externis caret, & quælibet ex his separabilis est ab anima sensitiua perfecta. Verùm prædicta diuisio facta est per generales, & primos viuendi modos, qui non facilè possunt ad alios reuocari. Horum autem tres præcipui sumuntur ex diuisione animæ, & additur quartus ex motu progressiuo, eò quòd Aristoteles voluit specialiter perfectionem animalium perfectorum, per potentiam locomotiuam perfectam in tali diuisione expressam, tradere, & declarare. Et ità patet solutio ad primam confirmationem.

31. Ad secundam confirmationem fatendum est, si animata, seu viuentia sumantur præcisè secundùm gradus essentiales, & secundùm quod constituuntur à vita substantiali vt substantialis est, nempe anima, tres esse tantùm gradus, sicut tres sunt gradus animarum, & non plures, vt rectè conuincit argumentum. Sed quia sumuntur ex ordine ad vitam accidentalem, seu ad operationem vitalem prout perfectior in vno, quàm in alio cernitur, vt dictum est, ideò quatuor viuentium genera stabiliuntur: siue vera sint genera, siue non.

32. Et hoc potest ex eo etiam ostendi, quòd nullum sit animal tam imperfectum, cui non conuenit aliqua potentia locomotiua, & aliquis motus localis dilatationis, & constrictionis, vt patet in ostreis, & obseruat S. Thomas 2. de anima, lectione 6. literâ *b*. per quem mutant locum sibi adæquatum, licet non totalem, transeundo de vno ad alium progressiuè.

Quapropter animalia perfecta non superant absolutè in motu, aut potentia motiua alia animalia imperfecta, sed tantùm secundùm quid, & in perfectione quadam accidentali, quæ sequitur animam sensitiuam magis vel minùs perfectam sub eodem gradu animæ sensitiuæ. Ex quo sequitur posse absque vllo inconuenienti constitui triplex solummodò genus viuentium iuxta triplex genus animæ: nec propter vitam accidentalem esse multiplicandos viuentium gradus, magis quàm propter substantialem, si res in rigore examinetur.

33. Quod spectat ad secundam sectionis partem, quæ est de potentiarum vitalium generibus, communis opinio quintuplex statuit post Aristotelem 2. de anima, c. 3. textu 27. vbi ait: *potentias autem dicimus nutritiuum, sensitiuum, appetitiuum, loco-motiuum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

atque intellectiuum. Et hanc diuisionem explicat Diuus Thomas ibi lectione 5. & 1. p. quæst. 78. art. 1. & primo quidem loco talem diuisionem colligit hac ferè ratione.

Omnis potentia dicitur actum proprium: & consequenter potentia operatiua viuentis, dicitur ad operationem vitalem: ideóque secundùm diuersa operationum genera ipsius animæ, oportet statuere diuersitatem potentiarum eiusdem: & quia vnicuique rei competit propria operatio secundùm esse proprium, vt est principium operandi; iuxtà diuersitatem ipsius esse viuentium, oportet eorum operationes distinguere.

34. Potest autem triplex esse distingui in viuentibus, primum valde materiale, contractum, & limitatum, per quod res viuentes possunt tantùm esse ad quod ex se sunt, non verò possunt fieri alia: & operationes, quæ ipsis competunt secundùm tale esse, attribuuntur infimo generi, nempe vegetabili, tantùm eleuato supra res inanimatas in eo quòd operetur ab intrinseco, tamquam à seipso motum.

Secundum esse est omninò immateriale, scilicet esse intelligibile, per quod viuens est quodammodò omnia; nam, vt ait Aristoteles 3. de anima, c. 4. textu 14. Intellectus intelligendo fit aliquâ ratione intelligibilia ipsa, per eorum expressionem in seipso, ità vt in eo habeant esse prorsus sine materia, & sine conditionibus materialibus indiuiduantibus, & sine organo corporeo. Vnde operationes, quæ tribuuntur viuentibus secundùm tale esse, pertinent ad animam intellectiuam.

35. Tertium esse tenet medium inter prædicta, nempe esse sensibile. Nam in sensu res habet esse sine materia, hoc est diuersum ab eo quod habet in se, quatenus per species, quæ formæ sine materia dici consueuerunt, in eo existit; sed tamen est in organo corporeo, & cum conditionibus materialibus indiuiduantibus, quia sensus est particularium, sicut intellectus vniuersalium. Et hæ opertiones pertinent ad animam sensitiuam. Vnde iuxtà triplex huiusmodi esse constituitur triplex anima, vegetatiua, sensitiua, rationalis, & triplex potentiæ genus.

Verum quia ex vnaquaque forma, à quâ est quoduis esse, sequitur aliqua inclinatio, & ex inclinatione operatio; ad formam sensibibilem, & intelligibilem sequitur inclinatio, quæ dicitur appetitus sensibilis, & intellectualis; & ex appetitu sequitur operatio nempe motus localis, quo mediante quæritur id quod appetitur. Et ità consurgit quintuplex potentiæ genus, vegetatiuum, sensitiuum, intellectiuum, appetitiuum, & locomotiuum.

36. In secundo vero loco, hoc est quæst. 78. primæ partis, eam-

dem potentiarum diuisionem explicat per earum obiecta hoc modo. Vel obiectum circà quod viuentium operatio est animæ coniunctum, vel separatum. Si conjunctum, constituitur potentia vegetatiua, quæ occupatur circà proprium corpus in alimenti concoctione, & mutatione. Si verò sit separatum, cōstituentur reliquæ potentiæ; sensitiua quidem si objectum percipiatur mediante specie, & similitudine sensibili: intellectiua verò, si mediante specie intelligibili. Si autem objectum habeat rationem boni, & finis, constituetur potentia appetitiua; locomotiua verò si habeat rationem termini motus.

37. Alij talem distinctionem colligunt ex modo operandi potentiarum, quod cum præcedenti ferè coincidit. Vel enim potentiæ operantur sine cognitione sicut aliæ res inferiores, & sic constituitur primum genus, potentia scilicet vegetatiua. Vel operantur cum cognitione imperfecta, beneficio specierum materialium in organo corporeo: & ità consurgit potentia sensitiua. Vel cum cognitione perfecta, independenter ab organo corporeo, & per species spiritales: & ecce tertium genus, nimirum potentia intellectiua. Vel operantur per modum inclinationis in bonum, vel sensibile, hoc est, cognitum per sensum; vel spiritale, hoc est, cognitum per intellectum, & sic constituitur potentia appetitiua. Quintum denique genus continet potentiam locomotiuam; cujus modus operandi diuersus est ab alijs: nam motus exercetur ab anima mediante cognitione sensus, & etiam operatione appetitus, saltem vt plurimùm.

38. Cœterùm, eodem modo videtur Philosophandum de hac diuisione, quo de gradibus, & modis viuendi, non esse nimirum essentialem, sed accidentalem, petitam ex varijs conditionibus, quæ reperiuntur in objectis, seu terminis potentiarum. Nam sicut potentia cognoscitiua constituit duo membra, licet conueniant in ratione communi cognoscendi obiectum per species ipsius: ità potentia appetitiua poterit duo membra constituere, licet conueniant in modo communi tendendi in objectum. Item poterit diuidi potentia locomotiua in organicam, quâ moueatur corpus, & inorganicam, quâ anima separata se se moueat.

39. Ad hæc tamen posset quis respondere, potentiam istam inorganicam non spectare ad Physicum, quia anima separata vt sic non subiacet eius contemplationi. Potentia verò cognoscitiua sensitiua, & cognoscitiua intellectiua peculiarem habent differentiam, quæ non conuenit appetitiuæ sensitiuæ, & appetitiuæ intellectiuæ; quia scilicet vtraque appetitiua tendit in objectum singulare: cognoscitiua autem intellectiua est propriè vniuersalium, & sensitiua singularium: & ob hoc constituit duo membra potiùs quàm appetitiua.

Vel vtraque potentia appetitiua tendunt in objectum sub ratione boni, & finis, nullâ interueniente differentiâ ex parte obiecti quatenus obiectum est, per quam ab inuicem distinguantur: secùs se res habet in intellectu, & sensu, vt patet ex iam dictis.

Ex prædictis omnibus constat maiorem esse numerum potentiarum, quàm animatorum, & animatorum quàm animarum, idque meritò factum esse: quia quò magis receditur à principio eò maior est multiplicatio, vnde ab vno trunco multi rami immediati procedunt, & ex his alij multò plures. Item in vna hominis anima multæ potentiæ, in vna potenta multi habitus, & ex vno habitu plures actus oriuntur.

SECTIO IV.

Quomodo anima imperfectior contineatur in perfectiori.

40. SVpponimus hic quod in libro 4. Deo fauente probabimus, vnicam in quouis viuente esse animam, quæ in homine rationalis est, in bruto sensitiua, in planta vegetatiua. Quia verò nobis constat hominem exercere operationes non tantùm rationales, sed & sensitiuas, & vegetatiuas: item brutum exercere sensitiuas, & vegetatiuas, oportet explicare quomodo in anima superiori sit vis animæ inferioris seu imperfectioris; hoc enim indicat animam vegetantem in sensitiua, & vtramque in rationali quodammodo contineri. Vnde Aristoteles lib. 2. de anima, cap. 3. textu 31. hac de re sic loquitur: *similiter autem res habet in figuris, & in anima: semper enim in eo quod est deinceps, potestate illud inest quod est prius, tam in figuris, quàm in animatis: vt in quadrato quidem inest triangulus, in sensitiuo autem nutritiuum.* Et in hoc quidem omnes conueniunt, sed difficultas est in explicando modo, quo vna anima continetur in alia, pro cuius resolutione.

41. Aduertendum est, aliquid posse in alio contineri duobus modis pro re præsenti, nimirum formaliter, & virtualiter: formaliter quidem vnum aliud continet, quando habet in se conceptum, & propriam rationem formalem illius. Hic homo continet formaliter animal, quia esse formale, & proprius animalis conceptus, seu definitio competit homini. Item albedo continet formaliter colorem, quia proprium esse coloris inest albedini.

Vnum autem continet aliud virtualiter tantùm, quando licet definitio, & proprium esse formale contenti ei non competat; habet

tamen vim illius, ità vt possit præstare totum id quod aliud præstat, secundùm quod illud virtualiter continet: quemodo Sol continet virtualiter ignem: habet enim vim illius, cùm & ipsum, & calorem valeat producere, licet non habeat in se formam ignis aut caloris.

42. Cæterùm aliquando contingit, vt cum formali continentia conjungatur quædam perfectio entitatis in ipsa re continente, propter quam dicatur continere aliam non solùm formaliter, sed formaliter eminenter. Et ideo à multis solet diuidi continentia formalis in formalem simpliciter, & in formalem eminentialem; seu in continentiam formalem tantùm, & continentiam formalem, & eminentem simul. Et idem potest dici de continentia virtuali quæ aliquando est eminentialis, quando continens habet aliquam eminentem entitatem, & perfectionem supra contentum.

Hoc modo perfectiones omnes simpliciter simplices, quæ relucent in creaturis, vt ratio substantiæ, ratio intellectiui, &c. sunt in Deo formaliter eminenter sublatis imperfectionibus, vt suprà diximus de vita, numero 13. & 14. Aliæ autem perfectiones quæ non sunt perfectiones absolutè, dicuntur contineri in eo tantùm virtualiter, & eminenter non verò formaliter. His prænotatis.

43. Dicendum est primò nullam animam inferiorem seu imperfectiorem contineri in anima superiori virtualiter vel eminenter, neque formaliter secundùm quòd sunt membra diuisionis opposita, seu quatenus vegetatiua est vegetatiua tantùm, sensitiua autem est sensitiua, & vegetatiua tantùm.

Probatur euidenter prima pars; quia anima superior non continet totam vim inferioris, nec potest præstare illud omne, quod præstat inferior, quæ sunt explicationes continentiæ virtualis, & eminentialis: ergo non continet illam virtualiter, aut eminenter. Antecedens patet: quia propria vis, & proprius effectus animæ vegetatiuæ est producere plantam; & animæ sensitiuæ producere brutum, quatenus sunt species animæ oppositæ: producere autem plantam non conuenit animæ sensitiuæ; nec producere brutum rationali.

Secunda verò pars est etiam clara: quia si anima superior contineret inferiorem formaliter, quatenus sunt membra diuisionis oppositæ, posset vna de altera prædicari, & ità prædicationes istæ veræ essent: *anima sensitiua est vegetatiua tantùm: anima rationalis est sensitiua, & vegetatiua tantùm* Hoc autem falsum esse nemo non videt

44. Dicendum est secundò, animam inferiorem contineri in superiori formaliter secundùm gradus genericos. Est communis sententia, pro cuius opposita citatur Cajetanus libr. 2. de anima, cap. 3. & 1. p. quæst. 76. art. 4. quasi velit vnam in altera contineri tantùm

virtualiter verùm dici potest ipsum non contrariari opinioni communi, sed tantùm vsurpare vocabulum *virtualiter* pro eo quod est continere aliud nobiliori modo: siue cum eo coiungatur etiam continentia formalis, siue non. Citato enim atticulo in fine concedit, animam vegetatiuam secundùm gradus genericos prædicari de sensitiua. Sed quidquid sit de eius opinione, pro conclusionis intelligentia.

45. Aduertendum est, gradus animæ imperfectiores, scilicet vegetare, & sentire, posse sumi duobus modis, primo absolutè, & in communi, seu genericè, quatenus vegetatiuum dicit tantùm principium operationum vitæ, abstrahendo à modis inferioribus, quibus determinatur ad vitam plantæ, vitam animalis, & vitam hominis. Item sensitiuum, quatenus includit principium operationum sensitiuarum abstrahendo à modis peculiaribus, quos habet in brutis, & in homine.

Secundo modo sumuntur vegetatiuum, & sensitiuum strictius, seu specificè, & determinatè, quatenus restringuntur ad operationes vitæ, conuenientes solis plantis, & solis brutis: quomodo vegetare negat sentire, & intelligere: sentire verò negat intelligere. Hàc enim ratione diximus suprà, numero 24. animam diuidi in tria genera, seu membra opposita; & genera prædicamentalia viuentis, & animalis non constitui per vegetatiuum, & sensitiuum isto secundo modo sumpta: nam vegetatiuum tantùm, non constituit viuens in communi, sed plantam: & sensitiuum tantùm, non constituit animal in communi, sed brutum.

Quando ergo dicimus animas inferiores contineri in superioribus formaliter, hoc debet intelligi secundùm gradus genericos, non autem secundùm specificos: adeò vt vegetatiua contineatur in sensitiua, & vtraque in rationali, quatenus vegetatiuum, & sensitiuum sumuntur primo modo, & secundum rationes communes, & genericas vegetandi, & sentiendi.

46. Probatur conclusio primò ex sancto Thoma quæst. disputatâ de anima, art. 11. iu fine. vbi hæc habet.: *nulla forma substantialis vnitur materiæ mediante alia forma substantiali, sed forma perfectior dat materiæ quidquid dabat forma inferior, & adhuc amplius. Vnde anima rationalis dat corpori humano quidquid dat anima sensibilis brutis, vegetabilis plantis, & vlterius aliquid: & propter hoc ipsa est in homine, & vegetabilis, & sensibilis, & rationalis.* Non rectè autem vocaretur absolutè vegetabilis, & sensibilis, si non esset talis formaliter, vt constat.

47. Probatur secundò, homo est formaliter viuens, & formaliter animal, conuenitque vniuocè cum planta in ratione viuentis, & cum

equo

equo in ratione animalis; alioquin viuens & animal non essent eius genera prædicamentalia, & in recta serie categoriæ super ipsum directè constituta: ergo est formaliter viuens, & formaliter sensitiuus: ergo & anima rationalis est formaliter vegetatiua, & formaliter sensitiua: quia non aliunde habet homo quòd sit formaliter substantialiter sensitiuus, & vegetatiuus, quàm ab ipsa: ipsa autem non aliter hoc homini tribuit, nisi communicando illi seipsam formaliter: ac proinde ipsa non potest non esse formaliter talis.

48. Probatur tertiò: quia anima equi non dicitur formaliter sensitiua; aut anima plantæ formaliter vegetatiua, nisi quia compositum per eas constitutum habet ab ipsis vt sit principium essentiale eliciendi operationes sensitiuas, & vegetatiuas: sed compositum humanum hoc idem habet ab anima rationali: ergo anima rationalis est formaliter vegetatiua, & sensitiua.

49. Denique ex ipsa terminorum explicatione, quam attulimus numero 41. constat, vnum in alio contineri formaliter, nihil esse aliud, quàm proprium conceptum, & rationem formalem contenti includi in continente: sed conceptus proprius, & propria ratio formalis vegetandi, & sentiendi reperitur, & includitur in anima rationali: ità vt non solùm conueniat cum animabus vegetatiuis, & sensitiuis, in ratione animæ vt sic, sed etiam in ratione animæ vegetatiuæ vt sic, & in ratione animæ sensitiuæ vt sic: ergo est formaliter vegetatiua, & formaliter sensitiua. Et si hoc non esset, homo reuera non esset formalitet viuens, nec formaliter animal, sed virtualiter tantùm, aut eminenter.

50. Objicies primò Aristotelem citatum numero 40. asserentem animam imperfectiorem contineri in perfectiori, sicut figura prior continetur in posteriori, vt triangulus in quadrangulo: at triangulus non continetur formaliter in quadrato, sed tantùm virtute, & potestate, quatenus potest actu efformari in quadrato, ducendo lineam diagonalem, seu rectam lineam ab angulo in angulum oppositum: ergo pariter anima imperfectior non continetur formaliter in anima perfectiore, sed tantùm virtute, & potestate.

Et ità explicat Aristotelem Diuus Thomas ibi, lectione 5. in fine: *dicit quòd similiter se habent figuræ, & animæ ad inuicem. In vtrisque enim illud, quod est prius, est in potentia in eo, quod est consequenter. Manifestum est enim in figuris, quòd trigonum, quod est prius, est potentiâ in tetragono. Potest enim tetragonum diuidi in duos trigonos Et similiter in anima sensitiua vegetatiuum est, quasi quadam potentia eius, & quasi anima esset.*

51. Respondeo, sensum hujus textus esse, animam vegetantem

non contineri actu, & formaliter in sentiente, & vtramque in rationali, tamquam formas distinctas, sed tantùm potestate, quatenus intellectus potest distinguere gradus illos Metaphysicos, qui realiter idem sunt. Vnde sicut in quadrato non continetur triangulus tamquam figura distincta, donec designetur, aut ducatur linea diagonalis: ità in anima sentiente non continetur vegetatiua, nec sentiens in rationali tamquam animæ distinctæ, & gradus diuersi, donec intellectus eos distinguat: quamuis alioquin ratio formalis, & conceptus quidditatiuus eorum reipsa reperiatur in anima perfectiore, vt dictum est.

52. Et hanc interpretationem indicat Diuus Thomas in vltimis verbis; *in anima sensitiua vegetatiuum est, quasi quadam potentia, eius, & quasi anima esset.* Hoc est, anima vegetatiua non est in sensitiua quasi forma, & anima distincta, sed tamquam virtus, & potentia substantialis, & radicalis ad præstandum quidquid præstaret si esset in illa anima vegetatiua distincta. Vnde oportet vt contineatur in illa formaliter secundùm communem gradum vegetandi, & q. disputatâ de spiritualibus creaturis, art. 3. in fine idem habet his verbis: *Aristoteles in 2. de anima dicit quòd vegetatiuum est in sensitiuo, & sensitiuum in intellectiuo sicut tetragonum in pentagono. Pentagonum enim virtute continet tetragonum: habet enim hoc, & adhuc amplius Non autem quod seorsum in pentagono sit id quod est tetragoni, & id quod est pentagoni proprium tamquam duæ figuræ. sic etiam anima intellectiua virtute continet sensitiuam quia habet hoc & adhuc amplius, non tamen ità quòd sint duæ animæ.*

53. Obijcies secundò: idem non potest esse formaliter & secundùm substantiam materiale, & immateriale, corruptibile, & incorruptibile: sed anima rationalis est immaterialis, & incorruptibilis: animæ verò sensibiles, & vegetabiles sunt materiales, & corruptibiles: ergo fieri non potest vt anima rationalis sit formaliter vegetabilis, & sensibilis.

Confirmatur: quia rationale, & irrationale sunt opposita contradictoriè, aut priuatiuè, & consequenter non possunt de eodem verificari: sed anima sensibilis, & vegetabilis sunt irrationales, vt constat: ergo non possunt formaliter conuenire animæ rationali, aut de ea formaliter prædicari.

54. Respondeo ad secundam partem minoris, negando quòd anima vegetatiua, & sensitiua sint secundùm se materiales, aut corruptibiles, sed secundùm se abstrahunt à materiali, & immateriali, à corruptibili, & incorruptibili, quatenus autem contrahuntur ad hominem sunt immateriales, & incorruptibiles, quia idem sunt se-

cundùm ſubſtantiam cum anima rationali immateriali, & incorruptibili: in alijs autem animalibus aut plantis, his perfectionibus carent.

Ex quo patet ſolutio ad confirmationem. Sicut enim animal inquantum animal non eſt rationale, neque irrationale: ſed vt eſt in homine eſt rationale, vt autem in brutis, eſt irrationale: ità anima ſenſibilis aut vegetabilis inquantum huiuſmodi, neque rationales ſunt, neque irrationales: ſed in homine ſunt rationales: in brutis verò irrationales.

55. Inſtabis: corruptibile, & incorruptibile differunt genere ex 10. Metaphyſicæ, c. 10. textu 26. igitur ſi anima ſenſibilis in homine eſt incorruptibilis, cùm in equo corruptibilis ſit, ſequitur eam non eſſe eiuſdem generis in homine, & equo. Vnde quia homo dicitur animal per animam ſenſibilem, homo & equus non erunt in vno genere animalis: hoc autem eſt falſum: ergo & illud, ex quo ſequitur.

56. Reſpondeo primò Ariſtotelem per genus intelligere materiam, quæ vocari ſolet genus Phyſicum, & genus ſubjectum. Vnde quia corruptibilium, & incorruptibilium, ſeu cœlorum, non poteſt eſſe materia vna, dicuntur genere differre, eò quòd genus Phyſicè loquendo, à materia ſumitur; inquit Diuus Thomas ibi lect. 12. lit. *c.* ſub finem.

Vel vt ait ibidem Sanctus Doctor in fine lectionis: *corruptibile, & incorruptibile diuidunt per ſe ens: quia corruptibile eſt quod poteſt non eſſe; incorruptibile autem quod non poteſt non eſſe: Vnde cùm ens non ſit genus, non mirum ſi corruptibile, & incorruptibile non conueniant in vno aliquo genere.* Verùm hoc non impedit quominus aliqua ſub illis duobus membris contenta, non conueniant in aliquo genere vt Angelus, & homo in genere ſubſtantiæ.

57. Reſpondeo, ſecundò, Ariſtotelem loqui ibi de compoſitis, non autem de formis. Quod enim eſt in genere, & ſpecie propriè eſt compoſitum, quod & in equo, & in homine eſt corruptibile. Vnde differentia corruptibilis, & incorruptibilis, quæ ſe tenet ex parte animæ vtriuſque, non facit differre hominem ſecundùm genus ab equo, alijſue animalibus.

Quòd ſi anima ſenſibilis, quæ eſt in homine, & anima ſenſibilis, quæ eſt in brutis, ponerentur per ſe in genere, & in ſpecie, reuera diuerſorum eſſent generum ſecundùm naturalem generis conſiderationem, inquit Diuus Thomas quæſt. de anima, art. 14. ad 2. hoc eſt Phyſicè, & eſſentialiter in ſe ſpectatæ; licet Logicè loquendo, intelligerentur conuenire ſecundùm intentionem aliquam communem ſenſitiui, & vegetatiui, vt ſic.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

58. Objicies tertiò: rationole formaliter sumptum non est formaliter sensibile: neque sensibile vt sic, est formaliter vegetabile, quia differentia inferior non includit formaliter superiorem, vt in Logica ostensum est: ergo anima rationalis non est formaliter sensibilis: nec anima sensitiua est formaliter vegetatiua, sed tantùm in potentia, aut virtualiter.

59. Respondeo, quidquid sit de antecedente, quod nobis fuit in Logica problematicum, negando consequentiam; quæ si aliquid concluderet, probaret animam pyri non esse formaliter vegetatiuam; quia vegetatiuum est differentia superior ipsius animæ, quæ non debet formaliter includi in differentia constitutiua ipsius pyri. Imò probaret animam rationalem non esse vegetatiuam, aut sensitiuam etiam virtualiter, quia differentia inferior non includit etiam virtualiter superiorem.

Itaque anima est quid Physicè concretum, continens in se plures conceptus superiores, illos que ad se contrahens per differentiam propriam, quamuis talis differentia non includat eos in suo conceptu formali essentialiter, & transendentaliter, sed tamquam eos connotans, & determinans. Vnde anima rationalis dicit rationem animæ, & rationem præcisam rationalis, quæ est differentia ejus atoma; & secundùm primum conceptum est formaliter anima vegetatiua, & sensitiua quò ad gradus genericos, vt explicatum est; secundùm posteriorem vero est formaliter rationalis, à cœteris diuersa,

SECTIO V.

Vtrum anima vegetatiua animalis essentialiter differat à vegetatiua plantæ intrà proprium gradum.

60. SEnsus quæstionis est, vtrum anima vegetatiua, seu communis gradus vegetatiui, qui reperitur formaliter in anima sensitiua Leonis, vt iam explicatum est, contrahatur, & perficiatur, non tantùm per differentiam propriam Leonis, quæ dicitur regibilitas, talem gradum vegetatiui eleuantem ad gradum sensitiui; sed etiam per differentiam aliam specialem, & specificam, intrà proprium genus, seu gradum vegetatiui contentam: ità vt anima vegetans, quæ est in leone, essentialiter differat ab anima vegetatiua ficulneæ, non tantùm per rugibilitatem, sed etiam per differentiam specificam vegetatiui, sicut ipsa ficulnea differt specificè intrà gradum vegetandi, ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

oliua. An verò sufficiat differentia vnica altioris ordinis, nempe rugibilitas, absque alia contractione, & determinatione media, facta per aliam differentiam, ad proprium genus vegetatiui spectantem. Quod autem diximus de anima sensitiua respectu vegetatiuæ, idem cum proportione debet intelligi de anima rationali respectu sensitiuæ. Et circa hoc duplex est sententia inter recentiores, altera negatiua, altera affirmatiua, vtraque probabilis.

SENTENTIA AFFIRMATIVA.

61. Probatur primò: quia actus, & potentia debent esse eiusdem rationis, & ordinis ob proportionem mutuam, quâ se se respiciunt vt perfectiuum, & perfectibile: sed anima vegetatiua Leonis, & vegetatiua ficulneæ consideratæ in communi sub ratione vegetandi, conueniunt in eodem genere vegetatiui: ergo debent differrè inter se per proprias differentias, spectantes ad illud idem genus, seu eiusdem ordinis cum ipso, vt illi possint coaptari, & proportionari. Atque ità non sufficiet differentia illa sensitiui, seu rugibilitatis, quæ est altioris ordinis, & rationis. Et idem concludendum est de anima sensitiua proüt reperitur in homine.

62. Respondeo sufficientem esse proportionem inter vegetatiuum, & sensitiuum, vt vnum contrahatur ab alio tamquam potentia ab actu, & perfectibile à perfectiuo: quia vegetatiuum ordinatur ad sensitiuum, eique inseruit; & vicissim ab eo eleuatur, & perficitur. Et similiter sensitiuum inseruit & ministrat, rationali, illudque respicit tamquam ipsum determinans, & contrahens ad nobiliorem statum. Homo enim est nobilius animal quàm animalia bruta: & cùm dicatur animal propter animam sensibilem, anima sensibilis est in ipso nobilior, quàm in brutis: est autem nobilior, quia non tantùm sensibilis est, sed etiam rationalis. Idemque valet de vegetatiuo existente in homine.

63. Probatur secundò: nam Leo, & ficulnea non tantùm differunt in operationibus, & facultatibus sensitiuis, quibus ficulnea caret, sed etiam in operationibus, & in potentijs vegetatiuis. Etenim potentia nutritiua in Leone producit carnem, & generatiua producit Leonem; non autem in ficulnea. Item in homine operationes vegetatiuæ, & sensitiuæ prouenientes ab anima rationali, sunt diuersæ rationis ab operationibus quæ procedunt ab ipsa, vt rationalis est, & ab operationibus, quæ à plantis, & alijs animalibus oriuntur: ergo anima Leonis debet habere specialem in se differentiam, quatenus vegetatiua est, distinctam à rugibilitate: & similiter anima rationalis debet habere in se specialem formalitatem, & differentiam quatenus ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

getatiua, & sensitiua est, distinctam à formalitate, & communi gradu animæ vegetatiuæ, sensitiuæ, & à formalitate, per quam constituitur in esse rationalis: vt per eam possit esse principium huiusmodi operationum.

64. Respondeo, quidquid sit de diuersitate huiusmodi potentiarum, & facultatum de quo infrà, ad eam sufficere conjunctionem gradus vegetatiui cum sensitiuo, aut sensitiui cum rationali. Ex ea enim procedere potest maior illa perfectio in operando, & in effectibus, absque vlla alia formalitate distincta à differentia sensitiui, aut rationalis.

Et hoc patet ex eo quòd totum officium vegetatiui accommodatum est officio sentiendi; & officium sentiendi officio ratiocinandi. Nam hoc est indicium euidens, facultates vegetatiuas oriri ab anima vegetatiua existente in animali, vt eleuatur ex conjunctione cum gradu sensitiui: & facultates sensitiuas oriri in homine à gradu sensitiui, vt eleuato per conjunctionem cum rationali. Et ità minimè necessaria est alia formalitas spectans ad gradum inferiorem, & ad proprium genus: imò est omninò impertinens, quia non possent per illam eleuari potentiæ, & operationes vegetatiuæ in animali vlt à communem gradum, qui in plantis cernitur; nec sensitiuæ in homine vltrà communem gradum sentiendi, qui reperitur in brutis.

65. Probatur tertiò: si per impossibile homo non esset intellectiuus, & tamen haberet cœteras operationes vegetatiuas, & sensitiuas, quas habet de facto, deberet habere particulare principium huiusmodi operationum: atqui nunc habet tale principium, quod non est formaliter principium intelligendi, cùm possit concipi homo vt vegetans, & sentiens absque eo quòd concipiatur vt intelligens: ergo homo habet reuera formalitates aliquas, distinctas à rationalitate, à qua habet intelligere, & à formalitate animæ vegetatiuæ, & sensitiuæ vt sic.

66. Prædicto modo ratiocinatur Pontius, sed reuera non concludit intentum. Si enim homo non esset intellectiuus, non haberet operationes alias, quas iam habet, eleuatas per conjunctionem ad intellectiuum: sed vegetatiuum, & sensitiuum esset contractum, & determinatum per differentiam aliquam particularem plantæ, & bruti, cujus loco ponitur in ipso differentia intellectiui, contrahens, & determinans gradum vegetandi, & sentiendi ad ipsum hominem absque vlla alia formalitate, vel differentia media, quâ perficiatur gradus vegetatiui, & sensitiui.

Neque obstat quòd possit intelligi homo vt habens principium vegetandi, & sentiendi absque eo quòd intelligatur habere princi-

pium discurrendi: quia differentia non ingreditur conceptum generis, & potest concipi operatio consequens gradum genericum, quin concipiatur gradus differentialis, quamuis ex parte rei vnus non fit sine alio. Vnde hoc nihil facit ad rem præsentem, seu ad probandum dari differentiam specialem, perficientem vegetatiuum, & sensitiuum in homine in ratione formali vegetandi, & sentiendi, distinctam à rationalitate.

SENTENTIA NEGATIVA.

67. Quod autem nulla huiusmodi differentia specialis, perficiens vegetatiuum, & sensitiuum in propria ratione vegetatiui, & sensitiui, siue in bruto, siue in homine admittenda sit; sed sufficiat in homine ipsa rationalitas, & in quouis animali propria eius differentia, vt in Leone rugibilitas, in equo hinnibilitas.

Probatur primò: quia inter genus viuentis constitutum per animam vegetatiuam secundùm communem gradum vitæ, seu animæ vegetatiuæ vt sic; & genus animalis constitutum per animam sensitiuam vt sic, nullum datur genus medium, vt patet ex linea recta categoriæ substantiæ. Item sub animali non continetur aliquid aliud immediatius, quàm homo; ergo nulla differentia intermedia contrahit gradum viuentis vt sic ad animal, præter differentiam sensitiui: nec pariter vlla alia contrahit gradum sensitiui, seu animalis ad hominem præter differentiam rationalitatis.

68. Respondeo negando consequentiam. Licet enim non detur vlla differentia media inter viuens vt sic, & animal, contrahens aliquod genus medium inter illa duo: nihil tamen vetat quin dentur plures differentiæ in ipso animali, contrahentes ipsum viuens æquè immediatè ad ipsum animal: quarum altera ipsum perficiat in esse vegetatiuo vt sic, altera verò ipsum constituat in esse sensitiuo, & simul eleuet gradum viuentis, seu vegetatiui ad gradum sensitiui. Et similiter in homine duæ erunt formalitates contrahentes animal ad ipsum æquè immediatè, quarum vna det illi esse sensitiuum tale in proprio genere sensitiui; altera verò det ipsi esse rationale, eleuans esse sensitiui vltrà communem modum, quo existit in brutis, vt non sit sensitiuum tantùm, sed etiam rationale.

69. Probatur secundò: si daretur differentia in Leone contrahens genus animæ vegetatiuæ distincta à rugibilitate, vel esset differentia specifica, & atoma, intrà gradum vegetatiui contenta, vel subalterna, & non vltima. Si atoma: ergo per illam anima vegetatiua Leonis constituitur in quadam specie vltima animæ vegetatiuæ, non transcendentis gradum plantæ, seu formæ constituentis indiuiduum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

plantæ, puta Lilij: quod est falsum, quia sic non posset ei accedere alia differentia, quâ constituatur in ratione indiuidui alterius speciei, nempe Leonis, sicut non potest accedere animæ Lilij, alia differentia, quâ constituatur in specie rosæ.

Si autem dicatur esse differentia subalterna, erit communis leoni, & alijs viuentibus intrà gradum vegetatiuum contentis; ideóque non erit distincta à communi differentia animæ vegetatiuæ, nec magis limitata, & contracta, quàm illa: ac proinde nulla alia dabitur differentia in leone contrahens illam, nisi rugibilitas.

70. Respondeo, huiu modi differentiam esse atomam, sed non ideò constituere speciem aut indiuiduum realiter omninò completum, quia licet leo constituatur per illam in ratione formali vegetandi, ità vt non indigeat vlteriùs perfici in ordine ad operationes vegetatiuas: tamen non constituitur per eam, vt sic, in ratione sensitiui, & rugibilis: & ideò indiget aliâ formalitate per quam eleuetur ad altiorem gradum, & ordinem, & fiat capax eliciendi operationes nobiliores. Et eodem modo philosophandum est de differentia sensitiui respectu rationalis in homine. Vnde est disparitas inter differentiam constitutiuam lilij, & differentiam constitutiuam leonis in esse vegetatiui: quia illa complet omninò speciem atomam lilij in esse plantæ, & talis plantæ: eò quòd non est ordinata ad vlteriorem perfectionem, aut ad aliam differentiam, à qua possit eleuari ad altiorem gradum: ista verò est eleuabilis per formalitatem sensitiui ad operationes perfectiores, & ità indiget perfici ab illa in ordine ad talem finem.

71. Probatur tertiò: quia si gradus sensitiui perficeretur in homine per aliquem modum specialem intrà rationem ipsam sensitiui contentum, potentiæ sensitiuæ hominis different essentialiter, & specificè à potentijs sensitiuis equi, nimirum visus à visu, auditus ab auditu, &c. Tunc enim gradus sentiendi hominis, licet conueniret cum gradu sentiendi equi in ratione communi sentiendi; differret tamen ab eo essentialiter per talem differentiam, & formalitatem specialem, in modo sentiendi radicali; ideóque tali formalitati radicali deberent respondere potentiæ sensitiuæ, eiusdem quidem generis cum potentijs sensitiuis equi, sed diuersæ tamen speciei: quod absurdum esse nemo non videt. Sufficit igitur differentia rationalitatis, per quam talis gradus sensitiui, quasi extrinsecè transferatur ad alium ordinem eleuatiorem, & perfectiorem nempe rationalem, & intellectiuum.

72. Respondeo satis probabile esse huiusmodi potentias sensitiuas hominis specie distingui à potentijs sensitiuis equi, ob rationem in argumento allatam, & ob conjunctionem cum nobiliori anima: quamuis versentur circà idem objectum, & eodem modo ab illo immutentur

mutentur

mutentur per receptionem specierum sensibilium. Si autem quis nolit omninò acquiescere huic opinioni, poterit concedere potentias sensitiuas, quæ in homine consequuntur generalem, & communem rationem animæ sensitiuæ, in qua conuenit cum alijs animalibus, vt sunt quinque sensus externi, esse eiusdem speciei in ipso, & brutis. Alias verò, quæ procedunt ab anima, vt speciali modo sensitiua est, & simul rationalis, vel non esse in brutis, vt sunt potentiæ materiales ridendi, & flendi, quæ quodammodo rationales sunt; vel differre specie ab ijs, quæ sunt in brutis, vt est cogitatiua, & alij sensus interni. Vide q. 5. à n. 104.

73. Probatur quartò: nam admissis huiusmodi differentijs modo explicato, sequitur in homine tres esse differentias atomas, seu infimas, primam contrahentem animam vegetatiuam in esse vegetabili: secundam contrahentem animam sensitiuam in esse sensitiui: & tertiam, quæ illis superadderet rationem intellectiui. Hoc autem valde absurdum est: tum quia non requiruntur plures differentiæ ad constituendam vnam speciem atomam, vt ostensum est in Logica: tùm quia ratio differentiæ censetur communiter conceptus omninò simplex, ità vt in eum vltimò resoluatur compositio Metaphysica: tum quia quælibet ex his esset differentia atoma, & vltima, quando quidem constitueret speciem infimam, & atomam: non esset autem, quia relinqueret speciem adhuc determinabilem, & contrahibilem. Nam quæ perficeret animam in ratione vegetabilis, non perficeret eam in ratione sensibilis: & quæ eamdem perficeret in ratione sensibilis, relinqueret eam perfectibilem in ratione intellectiui.

74. Respondeo non esse absurdum ponere in homine tres huiusmodi differentias siue ex natura rei formaliter distinctas, admittendo distinctionem formalem Scoti: siue tantùm ratione ratiocinatâ, & virtualiter distinctas: siue tantùm ex modo nostro concipiendi, & non virtualiter distinctas: siue tantùm ex modo nostro concipiendi, & non virtualiter. Et primus quidem modus dicendi patet ex responsione ad secundum: quia anima rationalis non est realiter omninò completa per differentiam vegetatiui, sed indiget alia formalitate, quâ compleatur in esse sensitiui, & aliâ in esse rationalis. Quòd si modus ille dicendi potest admitti, poterit facilè admitti secundus, ponendo solam distinctionem, & constitutionem rationis in talibus differentijs, vt ex se constat.

75. Tertius verò modus sic explicatur, quòd vna ratio differentialis atoma, non coalescens ex multis rationibus differentialibus virtualiter distinctis; sed vnica, & simplex in se existens, contineat formaliter eminenter modum specialem vegetandi, sentiendi, intelli-

gendi : quamuis ex imperfecto modo concipiendi nostri intellectus, inadæquatè concipiatur, & intelligatur nunc tribuere atomum, & specialem modum vegetandi, nunc specialem modum sentiendi, & tandem intelligendi : sicut scientia, quæ simul practica, & speculatiua est, puta Theologia, per vnicam formalem differentiam continet eminenter rationem practici, & speculatiui, tamquam duas rationes inadæquatas ità vt intelligatur modò vt practica, modò vt speculatiua, totâ distinctione se tenente ex parte modi nostri intelligendi, seu penes explicitum & implicitum, quia quando sub ratione vna intelligitur, non percipitur sub altera.

QVÆSTIO IV.

De diuisibilitate animæ.

1. NON agimus hic de diuisibilitate animæ in suas species, siue genera, quia iam hoc tractatum est quæstione præcedenti. Neque de diuisibilitate in partes Physicas essentiales composito Physico, nempe materiam, & formam, quia anima est forma, & actus corporis organici, non verò quid compositum ex materia, & forma. Nec denique de diuisibilitate in partes Metaphysicas, genus nempe, & differentiam : quia constat animam sic posse diuidi : conuenit enim cum cœteris formis in conceptu generico, seu quasi generico formæ, & alijs discrepat per propriam differentiam.

Quæstio igitur est de diuisibilitate in partes integrantes, & entitatiuas. Cùm enim suprà ostensum sit, animam informare partes omnes corporis, restat examinandum, vtrum eas informet diuisibiliter, aut indiuisibiliter : hoc est, an ità informet partes illas, vt sit tota in qualibet; an verò pars vna entitatiua animæ sit in vna parte corporis, & alia in altera. Si enim dicatur primum, anima erit indiuisibilis, nec habebit partes, quarum vna non sit alia : si verò secundum asseratur, diuisibilis erit, non quidem quò ad essentiam; quia sicut quælibet pars albedinis est essentialiter albedo, ità quælibet pars animæ anima; sed que ad entitatem, seu in partes integrantes, siue illas

habeat actu, siue in potentia tantùm, siue intra propriam lineam substantiæ, siue tantùm ratione quantitatis, de quo satis superque actum est lib. 3. Physic. quæst. 1 sectione 4. Quid autem in hac quæstione sentiendùm sit, ex sequentibus fiet manifestum.

SECTIO I.

Animam rationalem esse indiuisibilem.

2. HÆc est sententia communis tum Philosophorum, tum Theologorum post hanc tum August. lib. 6. de Trinitate, cap. 6. sub finem; & lib. 10. cap. 7 post medium: & epist. 28. quæ est de natura, & origine animarum, satis post principium. Item post Diuum Thomam quæst. disputatâ de anima, art. 10. & de spiritualibus creaturis, art. 4. & ad 16. & 1. p. quæst 76. art. 8. Et denique post Scotum in 4. d. 1. quæst. 5. num. 8. & d. 44. q. 1. n. 6. & 11.

Probatur autem primò autoritate Diui Augustini locis citatis. In primo enim sic ait: *ideò simplicior est corpore: quia non mole diffunditur per spatium loci, sed in vnoquoque corpore, & in toto tota est, & in qualibet eius parte tota est.* In secundo autem loco hæc habet: *quisquis videt mentis naturam, & esse substantiam, & non esse corpoream, id est, non minore sui parte minus occupare loci spatium, maiusque maior.* In tertio denique, vt alia omittam loca; *per totum,* inquit, *corpus, quod animat, non locali diffusione, sed quâdam vitali intensione porrigitur: nam per omnes eius particulas tota simul adest: nec minor in minoribus, & in maioribus maior, sed alicubi intensius, alicubi remissius, & in omnibus tota, & in singulis tota est.*

Si autem esset diuisibilis in partes entitatiuas secundùm extensionem, non esset tota in qualibet parte: nam alioquin omnes eius partes, & singulæ ponerentur in omnibus, & singulis partibus corporis, & ità omnes superfluerent, excepta vnâ. Præterquam quòd impossibile videtur quòd duæ partes distinctæ eiusdem formæ, eamdem simul materiæ partem informent: & si inter se vniantur, efficient aliquid intensius: quod substantiæ repugnat.

3. Probatur secundò: quia anima rationalis est spiritalis, immaterialis, & incorporea, vt ostendemus in 4. libro: ergo est inextensa, & carens omnibus partibus integrantibus: ac proinde est indiuisibilis. Consequentiam negat Pontius hic disp. 1. quæstione. 2. & 8. post

Arriagam, & alios, quasi diuisibilitas in partes integrantes non repugnet formæ spirituali. Verùm ostendemus eam esse probabilissimum sect. sequenti. Interim nescio cur Pontius in hoc deficiat ab Scoto suo, d. 1. citatâ, quæst. 5. num. 8. vbi loquens de virtute spirituali, quam Thomistæ ponunt in Sacramentis ad producendam gratiam, sic arguit, *illa virtus aut est ibi indiuisibiliter, id est: aut tota in toto, & tota in qualibet parte: aut tota in toto, & pars in parte? Non primo modo, quia inter omnes formas perficientes materiam, sola intellectiua ponitur talis. Non secūdo modo, quia tunc extenderetur per accidens in subiecto; quod est contrà rationem virtutis spiritualis.* Si ergo forma est spiritualis, rectè infertur secundùm Scotum, quòd sit indiuisibilis in partes extensiuas, cùm esse sic diuisibile, sit contrà rationem formæ spiritualis. Nam esse extensum per accidens in subiecto, & esse diuisibile per accidens ad diuisionem subiecti, vel idem sunt vel sunt necessariò connexa, vt patet.

4. Probatur tertiò: quia si anima esset diuisibilis, esset reuera mortalis. Hoc autem hæreticum est, vt ostendimus in quarto libro. Probatur verò sequela maioris. Nam si alicui præscindatur brachium, quæritur de parte animæ, quæ illud anteà informabat, vtrum illud semper informabit, vel informare desinet? Non primum, quia brachium putrefit, omnesque dispositiones animæ amittit. Quando ergo desinet informare vel omninò interibit, vel conseruabitur sic diuisa? Si interit: ergo anima immortalis non est: non enim maior est ratio, cur vna pars illius sit mortalis quàm cœteræ. Si autem non interit: ergo in futura vita tot reperientur animæ rationales, quot fuerint diuisæ in corpore: & sic aliæ partes erunt damnatæ, si præcisæ fuerint homini existenti in peccato mortali; aliæ saluæ fient, si homo in Dei gratia obierit. Quæ omnia valde absurda sunt, contrà communem hominum existimationem.

Nec potest dici, huiusmodi omnes animæ partes quæ toto vitæ tempore separatæ fuerunt, vel per corruptionem partium corporis, vel per absciſſionem, fore eidem animæ vniendas in Resurrectione. Nam sicut non restituentur tunc omnes corporis partes, quas homo perdidit, quia ad debitam magnitudinem superfluerent, ità nec deberent restitui omnes illæ animæ partes quia non deberent esse plures quàm partes corporis.

5. Probatur quartò, & est confirmatio præcedentis. Vel pars illa animæ separata à reliquis, habet intellectum, vel non? Dicere quòd non habeat, est planè ridiculum: quia est essentialiter rationalis, & eiusdem rationis ac aliæ. Si autem habet: ergo intellectus erit quoque diuisibilis: & ità erunt plurimi intellectus partiales in

anima. Imò euenire poterit, vt per continuam partium corporis iacturam, quæ toto vitæ tempore contingit, homo amittat animam rationalem, quam anteà habebat, & consequenter omnes illos partiales intellectus (quod idem valet de voluntate) & ità virtutes omnes, scientias, & artes, quæ in ipsis erant. Quod ridiculum esse nemo non videt. Non existit ergo diuisibiliter in corpore, nec proinde partes entitatiuas, & integrantes habet, sed omninò indiuisibilis est.

6. Probatur quintò: si anima esset diuisibilis, & extensa, intellectus eius deberet quoque esse diuisibilis, & extensus, vt illi esset proportionatus: & consequenter species, per quas intelligeret, essent extensæ, & diuisibiles: ergo non posset intelligere nisi modo extenso, & diuisibili, & consequenter cum figura, loco, & tempore, quia species extensa non repræsentat nisi rem sic extensam à loco. Hoc autem falsum esse docet experientia: apprehendit enim vniuersalia, & rationes abstractas à loco, & tempore, cœterisque conditionibus materialibus.

7. Confirmatur: quia intellectus diiudicat de omnibus objectis, quæ præcipiuntur ab omnibus sensibus, tum externis, tum internis: ergo non potest esse partialiter diuisus in organis illorum sensuum, ità vt id quod intelligit in sensu communi, non sit idem quod in memoria, & in reliquis. Nam quod iudicat inter duo, debet vtrumque cognoscere; ergo oportet vt intellectus sit omninò idem in tota anima, & vbicumque est, ac proinde omninò impartibilis; ergo non minùs ipsa anima impartibilis erit.

8. Objicies primò: si anima esset indiuisibilis, idem esset totum simul in diuersis corporis partibus, quandoquidem ipsa omnes corporis partes informat, vt suprà ostensum est; sed hoc est naturaliter impossibile: ergo anima debet constare pluribus integrantibus, vt per vnam possit informare partem vnam corporis, & alias per alias. Minor ostenditur: quia forma intimiùs vnitur materiæ, quàm locatum loco: sed vnum locatum, etiam si sit substantia spiritualis, vt Angelus, non potest esse simul in diuersis locis: ergo neque anima in diuersis corporis partibus.

Confirmatur primo: quia nullum indiuisibile potest esse nisi in indiuisibili. Nam oportet locatum æquari loco, & formam suo subjecto: ergo si anima sit indiuisibilis, & informet omnes corporis partes cum hæ sint in infinitum diuisibiles, erit in infinitis, seu erit infinities in corpore: quod est absurdum.

Confirmatur secundo: si anima est tota in qualibet parte corporis, ablatà vnâ parte: vel auferetur anima, aut ex illa transferetur ad aliam: & ità erit bis tota in eadem parte: quod vtrumque est impossibile.

9. Respondeo ad primum, negando minorem: nihil enim impedit quominùs substantia spiritualis, & indiuisibilis, qualis est anima rationalis, actuet, & informet totum aliquod subjectum diuisibile, itá vt sit tota in qualibet parte subjecti: quia omnes illæ partes integrant vnum totum perfectibile ab ipsa. Et licet Angelus non sit in pluribus locis distinctis simul; est tamen in qualibet parte sui loci totus. Vnde hoc exemplum est quædam confirmatio quòd anima possit esse tota in quauis parte corporis, licet non possit esse in pluribus subjectis diuisis. Et Diuus Augustinus in libro contrà Epistolam fundamenti, cap. 16. & 19. immensitatem Dei, ratione cuius est totus indiuisibiliter præsens toti huic vniuerso, probat exemplo ipsius animæ rationalis. Et 6. de Trinitate cap. 6. eam simili modo confirmat. Quâ autem ratione anima indiuisibilis informet corpus diuisibile, quodammodo explicabimus lib. 4. q. 1.

10. Ex his patet responsio ad primam confirmationem. Quamuis enim indiuisibile de genere quantitatis, hoc est, punctum quantitatiuum, non possit esse in loco diuisibili: substantia tamen spiritualis, licet indiuisibilis quò ad entitatem, potest esse in aliquo toto diuisibili: quia est virtualiter eminenter diuisibilis, ob maximam perfectionem, quam habet suprà cœteras formas: & itâ efficit quod aliæ formæ actu diuisibiles: efficiunt in ordine ad informationem subjecti.

11. Ad secundam confirmationem dico, vnâ corporis parte abscisâ, non auferri animam, neque retrahi, aut in aliam partem transferri; sed desinere tantùm informare, & perficere talem partem abscissam: sicut si corrumpatur media pars hostiæ consecratæ, Corpus Christi desinit esse præsens in tali parte, non verò retrahitur, aut transfertur ad aliam medietatem, vel ad cœlum.

12. Objicies secundò: ex axiomate communi, *quidquid recipitur, per modum recipientis, recipitur*: quia scilicet debet esse commensuratum, & proportionatum recipienti. Sed corpus est diuisibile, & extensum: ergo anima quæ in eo recipitur, debet esse extensa, & diuisibilis.

13. Respondeo: si tale axioma intelligeretur iuxtà sensum in objectione intentum, sequeretur animam esse corpoream formaliter, & non spiritualem, quia subiectum eius est corpus: & aquam receptam in amphora, esse ejusdem naturæ cum amphora: & accidens receptum in substantia debere esse substantiam, &c. Non oportet igitur, vt id quod recipitur in alio, habeat naturam, & proprietates eius in quò recipitur; sed tantùm vt recipiatur in illo secundùm ipsius capacitatem, & secundùm modum ejusmodi capacitatis. Vnde ad

hoc vt anima recipiatur in corpore ad modum recipientis, sufficit vt informet ipsum totum æquè ac si diuisibilis esset, & haberet diuersas partes extensionis.

14. Objicies tertiò: manus hominis abscissa aliquandiu viuit, vt patet ex aliquali motu, quo agitatur. Imò sancti Pauli Apostoli caput abscissum ad aquas Saluias, sanctissimum Iesu nomen ter pronunciauit, & triplici saltu se se extulit, vbi tres fonticuli orti sunt, vt venerandâ majorum traditione habetur, & adhuc scaturiunt. De quo potest videri Baronius ad annum Christi 69. num. 13. Hæc autem demonstrant animam in vtraque parte remanere, ac proinde diuidi, quia non potest secundùm idem esse in duobus subjectis diuisis.

Confirmatur ex eo quòd auricula, nasus, & aliæ partes cartilaginosæ abscissæ à corpore humano, si paulò post eidem conjungantur per artem medicam, inueniuntur animatæ sicut antea: ergo abscissæ non amiserunt animam, quia *à priuatione ad habitum non datur regressus*, ex communi axiomate: ac proinde anima fuit diuisa vt pote in parte separata, seu abscissa, simul, & in reliquo corpore existens.

15. Respondeo ad primum, huiusmodi manus abscissæ motum non esse vitalem, nec ab anima procedere: sed à spiritibus vitalibus, qui cùm calidissimi sint, & ignei, ex arterijs, venisque tumultuariâ agitatione confertim prosiliunt, & magna vi, atque impetu huc illucque discursantes, sanguinem, & alios humores impellunt, atque ità manum abscissam commouent, atque concutiunt.

Quod autem de sancto Paulo allatum est, non ad naturam, sed ad miraculum referri debet: nisi quis velit saltus capitis adscribere spiritibus, impetu ex arterijs, & venis prosilientibus. Locutio similiter diuinitùs accidit, nec vitalis fuit magis, quàm quæ in assumptis corporibus ab Angelis exhibetur.

16. Ad confirmatiouem respondent aliqui vt Cajetanus, & Bannez hîc talem partem non animari iterum, quamuis videatur viuere. Sed experientia contrarium probat vt experti asserunt, quia dolorem patitur dum pungitur.

Alij respondent, non esse absurdum dari regressum à priuatione vitæ ad habitum in huiusmodi partibus, si citò toti conjungantur; quia remanet virtus in homine ad eas rursus sibi vniendas, & animâ informandas, non secùs ac si eas comederet; tunc enim per nutritionem eas in se conuerteret, vt notum est: de quo videre potes quæ diximus in libro de generatione, quæst. 2. numero 59. Aliæ tamen partes perfectiores, vt manus, brachium, caput, non possunt hoc

modo rursus vniri reliquo corpori, quia vnum tantùm habent suæ generationis modum, connaturaliter loquendo; i'cóque per solam primam generationem produci possunt. Alia possunt objici contrà indiuisibilitatem animæ rationalis, sed vel pauci sunt momenti, vel iam soluta sunt sectione 1. q. 2.

SECTIO II.

Vtrum omne spirituale sit indiuisibile.

17. SEctione præcedenti ex animæ rationalis spiritualitate, eius indiuisibilitatem in partes integrantes intulimus, quasi omne spirituale debeat esse in hoc genere simplex, nec talium partium compositione constare. Quod licet verissimum esse iudicem respectu substantiæ siue completæ, vt sunt Angeli; siue incompletæ, vt est anima rationalis: tamen respectu accidentium non ità certum esse videtur: & multi oppositum sustinent non sine argumentis, satis firmis, & probabilibus. Quapropter vt de cujusque animæ diuisibilitate certiùs, & enucleatiùs appareat, quid sentiendum sit, operæ pretium est hac de re in ista sectione tractare. Cùm autem res omnis sit corpus, aut spiritus; vel spiritualis, aut corporea: ideò formales rationes horum omnium expendere oportet. nam hoc modo euidentiùs constabit, quibus proprietas indiuisibilitatis tribui debeat, & quibus denegari. Sit igitur.

PRIMA

PRIMA PARS SECTIONIS.

Quid sit corpus, quid spiritus: quid corporeum, quid spirituale.

18. SVmitur hîc corpus propriè, quatenus opponitur spiritui quasi priuatiuè, ità vt quod est spiritus, non sit corpus, & quod est corpus, non sit spiritus: quomodo sumitur Lucæ 24. vbi Christus se Discipulis palpandum præbuit, dicens: *palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere* Nam alioquin multa corpora dicuntur spiritus, vt Psalmo 148. venti vocantur *spiritus procellarū*, & ipsa anima sensitiua brutorum vocatur Spiritus, Eccl. 3. *quis nouit, si spiritus filiorū Adam ascendat sursū, & si spiritus iumentorum descendat deorsum?* Idem que cum proportione debet intelligi de corporeo, & spirituali. Hac ergo ratione præsuppositâ.

19. Quærimus inquo sita sic formalis ratio corporis. Est autem duplex corpus in communi; Mathematicū scilicet, & naturale siue Physicum. Mathematicum est ipsa quantitas molis, siue vnam habeat dimensionem vt linea, siue tres, quod vltimum vocatur propriè corpus, habens longitudinem, latitudinem, & profunditatem.

Corpus naturale, seu Physicum est substantia, cui trina illa dimensio debetur. Nam quando supremum categoriæ genus diuiditur in substantiam corpoream, & incorpoream; corporeum non potest significare quantitatem, quæ est accidens: quia substantia non potest in suo esse constitui per accidens: sed significat differentiam essentialem, quâ substantia constituitur in esse corporeo, & distincto ab esse intelligentiarum, & substantiarum spiritualium. Et talem differentiam hîc inuestigamus.

PRIMA OPINIO.

20. Circà propositam ergo quæstionem tres præcipuè opiniones inuenio, prima est, rationem corporis consistere formaliter in hoc quòd naturaliter exigat trinam dimensionem, longam, latam, profundam. Vt enim diximus lib. 1. Physic. quæst. 3. sect. 6. initio, corpus sonat aliquam molem, & aliquid extensum. Vnde cùm quantitas sit per se extensa, nomen corporis ab ea translatum est ad significandam substantiam, quæ naturaliter postulat habere in se quantitatem, vel molem, & extensionem.

Cùm autem ſubſtantia illa ſit oppoſita ſubſtantiæ incorporeæ, hoc eſt, ſpirituali, vt diximus numero 18. conſequenter ratio formalis ſpiritus in hoc ſita eſſe debet, vt nec ſit quantitas, nec naturaliter exigat recipere in ſe quantitatem, quâ extendatur, molemque accipiat.

21. Corporeum autem illud dicetur, quod naturâ ſuâ aptum erit commenſurari, & coëxtendi corpori, vel ab eo dependere in eſſe, fieri, & conſeruari, vt albedo, anima ſerpentis, item anima equi. Si enim hæc non coëxtenditur corpori, & materiæ; ab eo tamen dependet in fieri, & conſeruari, & per ſe ex eius potentia educitur.

Spirituale verò è contrà illud dicendum erit, quod non poteſt connaturaliter commenſurari materiæ, vel corpori tamquam ſubjecto; aut in fieri & eſſe ab illo non dependet.

22. Hæc eſt propria, ſaltem quò ad primam partem, Cajetani ſententia 1. p. quæſt. 3. art. 1. vbi Diuus Thomas probat Deum non eſſe corpus. Ità ergo loquitur Cajetanus initiò articuli: *corpus hîc ſumitur propriè pro corpore, quod eſt in prædicamento ſubſtantiæ, ſiue illud ſit res ſimplex, vt Auerroës credit de corpore cœleſti, ſiue non inueniatur ſimplex, non eſt curæ. Huiuſmodi autem ſubſtantia trinam habet dimenſionem annexam ſecundùm omnes. ſiue ipſa trina dimenſio ſit idem quod ipſa, ſiue non: nullum enim horum variat propoſitum. Subſtantia autem corporea hoc modo ſumpta, non ſolùm diſtinguitur contrà incorporeum, puta immaterialem ſubſtantiam, ſed etiam contrà non corpus, id eſt, formam etiam, quæ eſt corporis actus; neutrum enim horum eſt ſubſtantia corporea, vt ly corporea eſt differentia intrinſeca conſtituens corpus: qamuis formæ naturales dicantur ſubſtantiæ corporeæ denominatiuè à corporibus, quorum ſunt formæ.... Eſt ergo ſenſus tituli: an Deus ſit corpus; id eſt, ſubſtantia, quæ verè, & propriè eſt quanta, ſeu extenſa an non: ſed vel inextenſa omninò, aut inextenſæ actus: aut quouis alio modo ab ipſa corpulentia diſtinguatur.*

23. Confirmatur ex ſancto Auguſtino in libro contra Epiſtolam fundamenti, tomo 6. cap. 16. circà medium vbi ſic ait: *nec omninò poteſt eſſe aliquod corpus ſiue cœleſte ſiue terreſtre, ſiue aëreum ſiue humidum, quod non minus ſit in parte, quàm in toto, neque vllo modo poſſit in huius partis ſimul habere aliam partem: ſed aliud hîc, & aliud alibi habens, per qualibet ſpatia locorum diſtanti & diuiduâ; vel potiùs, vt ità dicam, ſectili mole diſtenditur. Anima verò natura ... nullo modo inuenitur locorum ſpatiis aliquâ mole diſtendi.*

Libro item 10. de Trinitate cap. 7. poſt medium dicit animam non eſſe ſubſtantiam corpoream, *id eſt, non minore ſui parte minus*

occupare loci spatium, maiusque maiore. Quod citauimus num. 2. & Epist. 57. ad Dardanum, hæc habet: *spatia locorum tolle corporibus, & nusquam erunt: & quia nusquam erunt, non erunt* In quibus omnibus satis demonstrat rationem formalem corporis consistere in mole, extensione, & dimensione, secundùm quam est maius in toto, quam in parte: & consequenter rationem formalem spiritus positam esse in carentia prædictorum.

24. Et hanc sententiam verissimam esse existimo, nihilque contrà illam objici posse alicujus momenti. Nam quod ait Pontius hîc q. 2. superficiem esse corpus proüt opponitur spiritui: itemque lineam, & punctum: & tamen nullum ex his habere, aut petere trinam dimensionem. Præterea animam rationalem non esse corpus, & tamen exigere connaturaliter quantitatem. Et cœlum quoque esse corpus, & incertum esse an habeat quantitatem. Denique si daretur, inquit, substantia indiuisibilis potens ocupare locum diuisibilem impenetrabiliter, esset corpus, & non esset trinæ dimensionis. E contrario verò si daretur substantia trinæ dimensionis, quæ nata esset occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, ità vt esset tota in toto, & tota in qualibet parte, non esset tamen corpus.

25. Hæc, inquam, omnia, & similia sunt parui momenti. Quamuis enim superficies, & linea, si dentur, corporea sint, aut etiam corpora, quia molem habent, & minora sunt in parte, quam in toto, vt Philosophatur Augustinus suprà; sunt tantùm corpora de genere quantitatis, quod saluatur in vna, & in duabus dimensionibus, vt ostensum est in Physica: sed ex communi vsu, corpus sumitur pro eo, quod habet completam rationem molis, & dimensionis, quæ triplicem includit, in eóque perfectè absoluitur, & completur, vt tetigimus lib. 3. Phys. quæst. 2. numero 4. & 5. Vnde in hoc altercari, esset de nomine disputare.

26. Anima autem rationalis exigit quidem quantitatem in suo subjecto, seu in corpore, quod informat, sed non exigit illam in se, vt per eam extendatur, aut molem accipiat: sicut corpus substantiale illam exigit, vt molem habeat, eamque in se recipit, siue ratione omnium suarum partium, materiæ scilicet, & formæ, siue solius materiæ: de quo in libro de generatione, vbi de subjecto accidentium.

Quamuis autem cœlum careret quantitate, esset tamen corpus in sensu prædicto; quia haberet extensionem, & molem corpoream, longam, latam, profundam, æquiualentem moli, quam efficit quantitas in istis inferioribus, vt diximus lib. 2. cœli, quæst. 1. num. 13. Et in hoc etiam altercari, esset disputare de nomine.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

27. Ad illud tamen quod profert per propositiones conditionatas, *si daretur substantia, &c.* Respondendum est posse quemlibet pro arbitratu suo res fingere, eisque proprietates corporis tribuere, vel denegare: sed non propterea veram haberent corporis rationem. Debemus enim de rebus Physicis Philosophari secundùm quod Deus eas instituit, non verò secundùm quod posset eas instituere ad ostensionem potentiæ suæ, vt ait Augustinus 2. de Genesi ad literam, *c.* 1. quia tunc alios conceptus, & definitiones oporteret de ipsis formare, quàm nunc.

Quapropter negandum est talem substantiam indiuisibilem, occupantem locum diuisibilem impenetrabiliter, fore corpus: quià si esset impentrabilis, exigeret quantitatem, cui impenetrabilitas competit, vt proprium quarto modo; ac proinde esset naturâ suâ diuisibilis, & extensibilis. Vel si non esset substantia completa, penderet naturaliter à materia, & corpore, vt de anima perfectorum animalium docent Thomistæ.

28. Et eodem modo respondendum est de alia substantia, quam fingit esse trinæ dimensionis, & tamen esse totam in quauis parte loci, nec propterea fore corpus. Si enim habet trinam dimensionem, est necessariò corpus: nec potest esse tota in qualibet parte loci nisi per miraculum: quia natura nihil facit frustrà. Cum autem esset diuisibilis, & habens partes extrà partes, alioquin impropriissime diceretur trinæ dimensionis, frustrà ponerentur omnes illius partes in singulis loci partibus.

SECVNDA OPINIO.

29. Secunda opinio est ipsius Pontij ità propria, vt fateatur se in nullo alio eam legisse, nimirum corpus, seu substantiam corpoream vt sic, proüt opponitur substantiæ spirituali, esse substantiam connaturaliter impotentem occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, ità vt possit esse tota in toto, & tota in qualibet parte illius loci, saltem sic vt non determinetur naturaliter ad locum determinatum, quasi valeat aliquando plus aliquando minùs loci occupare. Ità habet hic quæst. 2. conclusione 3. Addit autem vltima verba, quia probabile est posse aliquod materiale indiuisibile produci, quod occupet spatium diuisibile, sed tamen ità vt semper determinetur ad tantùm spatij. Quòd si talis opinio non sit vera, inquit, opus non erit addere vltimam illam partem.

Pro confimatione autem huius suæ opinionis nullam aliam rationem affert, nisi quia nulla alia melior explicatio dari potest: nullaque est substantia corporea, etiam possibilis, cui talis ratio non competat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

nec vllo spirituails, etiam possibilis, cui conuenire possit.

30. Vnde ex opposito spiritum, seu substantiam spiritualem dicit esse substantiam potentem connaturaliter occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, saltem sine necessaria exigentia loci determinati sic, quin possit esse in maiori, vel minori.

Quòd autem hæc descriptio sit bona, patet ex eo quòd per talem conceptum distinguitur substantia spiritualis à quibuscunque substantijs corporeis, & cum ipsis formalem oppositionem habet nec vlla melior explicatio, aut descriptio potest pro hac materia assignari.

31. Descendendo autem ad ipsas formas corporeas, aut spirituales, ait conclusione 5. & 6. formam corpoream absolutam esse quæ non potest connaturaliter esse in pluribus locis simul secundùm se totam, aut easdem partes. Spiritualem verò quæ potest connaturaliter occupare locum diuisibiliter absque necessaria exigentia loci determinati sic, quin possit esse in maiori, vel minori: seu illam, quæ potest connaturaliter esse in pluribus locis simul secundùm se totam, aut easdem partes.

Quòd si hujusmodi formæ sint respectiuæ, corporea dicetur, quæ naturâ suâ postulat, sibique determinat subjectum corporeum: spiritualis verò quæ subjectum exigit spirituale. His autem peculiarem definitionem assignat: quia secundùm aliquos Scotistas *vbi*, seu vnio spiritalis, quâ anima vnitur capiti, non potest naturaliter esse in loco pedis, aut simul cum vnione ædis, propter necessariam dependentiam, quam habet ad suum terminum: ideóque definitio formæ corporeæ absolutæ non esset bona pro respectiua, quia conueniret spirituali, scilicet huiusmodi *vbi*, & vnioni.

32. Hanc opinionem existimo probabilem: & propterea negandum erit quod aiunt Thomistæ de animabus perfectorum animalium, eas nimirum esse indiuisibiles, & occupare subjectum diuisibile indiuisibiliter, aliquando maius, aliquando minus. Si enim hoc esset verum, definitio formæ corporeæ numero præcedenti tradita; falsa esset: & definitio formæ spiritualis ibidem assignata, animabus, illis competeret.

Nihilominus videtur discedendum potiùs ab hac Pontij opinione, quàm neganda indiuisibilitas talium animarum, primò quia opinio Pontij solitaria est & absque vlla ratione positiua vrgente: alia verò à nobili, & numeroso Thomistarum cœtu defenditur.

33. Secundò, quia ipse iudicat posse dari aliquod indiuisibile materiale occupans spatium diuisibile indiuisibiliter. Cur ergo negat posse dari formas brutorum materiales indiuisibiles, occupantes corpus diuisibile, ità vt sint totæ in qualibet parte? Quod enim addit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

prædictum indiuisuibile fore determinatum ad certum spatium, non verò animas istas: gratis dicitur. Nam si est indiuisibile, nihil suadet, ipsum non posse esse in subjecto aut in puncto loci indiuisibili: & si spiritum diuisibile occupet, quin possit minus occupare, cùm ipsa corpora diuisibilia possint nunc magis nunc minus extendi per rarefactionem, & condensationem, alioue modo.

Præterea non sibi satis constare videtur Pontius. Dum enim dicit formam spiritualem esse, quæ connaturaliter potest occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, modò maiorem, modò minorem: ergo malè dat illi partes extensiuas, quia sic non occuparet locum indiuisibiliter, sed per partes. Et insuper quando occuparet minorem locum, deberet habere plures partes in eodem subiecto; quod frustrà fieret, & ipse de hoc ipso reprehendit Arriagam num. 117.

34. Quartò: quia ratio corporis, & spiritus meliùs explicatur per primam opinionem, quam per istam. Ideò enim substantia corporea est connaturaliter impotens occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, quià connaturaliter exigit trinam dimensionem. Et similiter spiritus, quia caret tali dimensione, potest occupare locum diuisibilem indiuisibiliter. Vnde Pontius tradit tantùm quamdam descriptionem à posteriori; prima verò sententia illud explicat à priori, & dat causam eius, cuius ista dat tantùm effectum. Vnde patet meliorem posse dari explicationem huius difficultatis, quàm quæ affertur à Pontio, qui hoc tantùm fine videtur hanc viam secutus, vt diuisibilitatem in partes integrantes tribueret rebus spiritualibus, quæ consequenter in hoc à corporis non differrent.

TERTIA OPINIO.

35. Tertiam opinionem defendit Arriaga hîc disp. 1. sect. 4. numero 100. vbi definit corpus *substantiam, per se impenetrabilem cum alia eiusdem speciei.* Et ità materia est corpus, quia per se est impenetrabilis, vel ratione quantitatis, à qua per se pendet; vel ratione sui ipsius, si quantitas non distinguatur ab ipsa. Ipsa item quantitas cùm habeat per se impenetrabilitatem; & forma substantialis, cùm à materia affectâ tali quantitate per se pendeat, vt à subjecto, est per se impenetrabilis cum aliâ forma materiali.

36. Quia verò animaduertit iste auctor omnem rem corpoream non esse impenetrabilem cùm gradus caloris se se penetrent in eodem subjecto, licet sint eiusdem speciei secundùm ipsum: ideò aliam definitionem affert conuenientem omni rei corporeæ: videlicet *ens quãtitatiuum.* Tum explicat illud ens quãtitatiuum sub disjunctione. Vt nimirum sit vel res quæ est per se impenetrabilis cum altera eius-

dem speciei, vel quæ commensuratur cum re hoc modo impenetrabili. Hanc autem commensurationem ponit in hoc quòd pendeat naturaliter ab illa vt à subjecto, aut vt à forma. Denique ex opposito definiens rem spiritualem dicit esse ens non quātitatiuum. Et sine dubio tribuit illi oppositam proprietatem; esse nimirum penetrabile cum alio indiuiduo sibi simili.

37. Hanc opinionem refutari posse iudico, primò quia valde probabile est cœlum carere quantitate, & non dicere dependentiam vllam ab ipsa: & tamen non est res spiritalis, sed corpus habens molem: ergo corpus non rectè definitur ens quantitatiuum, & potest haberi conceptus corporis absque impenetrabilitate, quæ quantitati propria est.

Secundò: quia nulla apparet repugnantia, quin Deus creare possit corpus trinæ dimensionis, seu habens partes extensas, quod ex natura sua esset penetrabile. Nam corpora gloriosa, verè sunt & intelliguntur esse corpora, & tamen beneficio dotis penetrabilitatis petunt esse peruia, & penetrabilia. Igitur corpus vt sic non rectè explicatur per impenetrabilitatem.

38. Tertiò: ipse Arriaga nnmero 114. ex suppositione quòd animæ perfectorum brutorum sint indiuisibiles, quod non repugnare censet numero 157. fatetur vnam fore impenetrabilem cum alia eiusdem speciei; ergo fatendum est vnam formam spiritualem, puta animam rationalem, esse etiam impenetrabilem cum alia anima rationali in eodem corpore. Nihil enim habet anima bruti in se: quo expellat aliam, quod non sit in anima rationali respectu animæ sibi similis. Vnde non rectè explicatur ratio spiritus per negationem impenetrabilitatis.

39. Adde, quòd cùm prima opinio sit vniuersalior, & comprehendat corpora, quæ possunt esse quantitatis expertia; aut etiam habentia quantitatem diuersæ rationis, & admittentem penetrationem. Cùm item explicet quæstionem à priori, hoc est, ab exigentia, quam habet substantia corporea, ipsius quantitatis, vel dimensionis, & molis; præferenda est isti, quæ procedit tantùm ab impenetrabilitate, quæ consequitur quantitatem, & non nisi per quantitatem competit substantiæ.

Vnde nihil fuit, quo adduceretur Arriaga ad impendendam tantam verborum prodigalitatem in explicanda sua sententia, & alienis refutandis: ad quam, sine dubio, recurrit, vt adstrueret diuisibilitatem ipsius rei spiritualis in partes integrantes extensiuas. Ideóque poterat hîc recenseri quarta circà quæstionem hanc sententia, nimirum rationem formalem spiritus, positam esse in indiuisibilitate,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

corporis verò in diuiſibilitate partium extenſiua. Sed operæpretium eſt, fuſiùs hoc loco rem iſtam examinare, cùm præcipua ſit quæſtio, in titulo ſectionis propoſita. Sit ergo.

SECVNDA PARS SECTIONIS.

Indiuiſibilitatem partium integrantium non eſſe ratione rei ſpiritualis.

40. HAnc opinionem reſpectu formæ accidentalis, mordicùs ſuſtinet Pontius hic quæſt. 2. cum plurimis alijs recentioribus poſt Suarem ſecundâ parte ſummæ Theologiæ, lib. 4. de Angelis cap. 1. Imò idem Pontius quæſt. 8 num. 116. idem aſſerit abſolutè reſpectu ſubſtantiæ, præſertim ſi ſit forma.

Probatur autem primò, quia fides, ſpes, & charitas ſunt qualitates ſpirituales exiſtentes in voluntate, vel intellectu, ex communi ſententia: ſed hæ ſunt diuiſibiles in plures partes, ſeu gradus, ſecundùm quos intenduntur: ergo diuiſibilitas in partes integrantes poteſt conuenire rei ſpirituali.

41. Reſpondeo primò negando minorem: huiuſmodi quippe qualitates ſunt omninò ſimplices, & indiuiſibiles, tantùmque intenduntur per maiorem in ſubiecto radicationem, prouenientem à modo aliquo indiuiſibili maioris actualitatis, quo magis actuant ſubiectum, magiſque de potentia ad actum reducunt: qui modus mutatur in perfectiorem, & perfectiorem, quando prædictæ qualitates augeri, ſiue intendi dicuntur, vt iuxta mentem Thomiſtarum fuſè explicuimus in libro de generat. q. 3. à numero 65.

42. Reſpondeo ſecundò, diuiſibilitatem partium integralium quò ad intenſionem, non repugnare rei ſpirituali, ſecùs partium integralium quò ad extenſionem. Ratio eſt, quia partes intenſiuæ recipiuntur in eodem ſubiecto indiuiſibili, perficientes eamdem numero formam gradualiter, quod commune eſt omni formæ intenſibili, & remiſſibili, tum ſpirituali, tum materiali. At partes extenſiuæ, cùm faciant extenſionem, & ponant diſtãtiam inter res, inducunt proprium conceptum rei corporeæ; exigentis molem & extenſionem, aut ab extenſo dependentis: ac proinde rei ſpirituali conuenire non poſſunt.

43. Probatur ſecundò: vnio animæ rationalis ad corpus eſt ſpiritualis; ſed hæc habet partes integrantes extenſiuas, & ſubiecto, hoc eſt, partibus corporis, inter ſe diſtantes: ergo aliquid ſpiritale poteſt eſſe prædicto modo diuiſibile. Minor euidenter oſtenditur: quia dum

noua pars alimenti vnitur ipsi animæ, debet vel produci partialis vnio; & habetur intentum: vel totalis, distincta à præcedenti, & in se indiuisibilis; Et tunc cùm cœteræ partes debeant simili vnione totali vniri, in singulis minimis naturalibus reperientur singulæ vniones totales inter se non continuatæ: vndè non posset tunc homo dici vnum per se, quia eius vnio non esset vna per se.

Item quando pars corporis per corruptionem separatur à reliquo corpore, & ab anima, corrumpitur vnio quæ erat ante inter animam, & talem partem: ergo vel corrumpitur pars totius vnionis præcedentis, & habetur intentum; vel tota vnio, ità vt omnimodè separetur anima à corpore; & hoc est plane ridiculum: tum quia reuera posset dici homo tunc mori, & in eodem instanti resurgere: tum quia eo instanti, quo noua vnio producitur, debet existere vnio præcedens: nam homo est causa vnionis, quæ de nouo accidit, ac proinde debet tunc esse homo; sine vnione verò præcedenti non est homo.

44. Respondeo primò, nullam dari vnionem mediam inter animam: & corpus: sed hæc seipsis immediatè vniri vt abundè ostensum est lib. 1. Phys. quæst. 4. à numero 17. Quòd si admittatur vnio distincta: dico illam vnicam esse, & se tenere ex parte materiæ, ac proinde esse diuisibilem in partes integrantes, vt ostensum est ibidem, à numero 56. Et hoc modo corruit totus argumenti processus, vt patet.

45. Respondeo secundò, dando huic opinioni quod exigit, & probabile esse ostendimus eodem loco, à numero 40. aliam scilicet esse vnionem in materia ad animam rationalem; aliam in anima ad materiam; illam materialem, istam spiritualem. Respondeo, inquam, negando minorem, nempe vnionem illam spiritualem habere partes integrantes extensiuas.

Ad primam eius probationem dico, accedente nouâ alimenti parte, nouam vnionem totalem, & indiuisibilem produci quo vnum minimum naturale alimenti vniatur animæ, remanentibus cœteris vnionibus, quibus reliquæ corporis partes eidem animæ adhærent. Neque propterea homo non erit vnum per se, quia vnum per se constat ex actu, & potentia, ex materia, & anima, tamquam ex proprijs partibus componentibus, vnio verò est tantùm conditio, *sine qua non*: & ad hoc sufficit, quamuis ipsa in se non sit vnum per se, quia ab eius vnitate non sumitur vnitas compositi. Nam vnio materialis, & vnio spiritalis non vniuntur inter se: & tamen non impediunt vnitatem prædictam compositi humani.

46. Ad secundam eiusdem minoris probationem; Respondeo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

primò, in corruptione alicujus partis corporis, perire vnionem, quâ anteà vniebatur cum sibi vicina: & consequenter perire in omnibus alijs partibus: quia cùm vnica sit indiuisibilis, tota in toto, & tota in singulis, non potest perire secundùm aliquid, quin pereat tota. Neque propterea moritur homo, quia in eodē instanti producitur noua, & corruptio vnius est generatio alteriùs: sicut materia non dicitur perire, dum amittit existentiam formæ præcedentis, eó quòd eodem instanti recipit existentiam ab alia.

Dum verò instatur, quòd homo sit causa nouæ vnionis, & consequenter quòd antiqua debeat existere dum noua producitur; respondere oportet, vnionem materiæ ad animam esse superstitem, & consequenter sufficere, vt homo dicatur tunc esse homo, quando producitur noua vnio spiritualis. Et quamuis non esset talis vnio materialis, anima seipsam vniret, & in seipsa talem nouam vnionem efficeret, vel Deus ipse illam produceret, vt de prima hominis generatione diximus in libro de Generat. quæst. 1. numero. 86. Vnde ad nutritionem seu aggenerationem naturalem satis esset ex parte hominis, vt sufficientes dispositiones in materiam alimenti introduceret: de quo vide ibidem à n. 77.

47. Respondeo secundò ad eamdem secundam probationem, negando, vnionem, quâ pars corporis corrupta, vniebatur cum sibi propinqua, corrumpi quò ad entitatem, sed tantùm terminatiuè: hoc est, non ampliùs terminari ad coniungendam partem illam separatam, cum reliquo corpore. Eodem enim modo Philosophandum est de huiusmodi vnione, quo de ipsa anima, quæ in abcisione, vel corruptione partium corporis non retrahitur ad alias, neque corrumpitur, sed desinit informare, & actuare partem illam vt diximus numero 11. Nam proportionali modo ipsa vnio, cùm simplex sit, & indiuisibilis, totáque in toto, & tota in qualibet parte, non retrahitur, aut corrumpitur, parte illâ, ad quam terminabatur, corruptâ; sed desinit ampliùs terminari ad illam. Neque adueniente per nutritionem parte nouâ, oportet vt producatur noua vnio totalis, aut noua vnionis pars, sed eadem simplex vnio, quæ ad alias corporis partes tunc terminatur, incipit de nouo ad istam terminari, & eam ipsi viuenti annectere.

48. Enim verò cùm proprium eius subiectū inhæsionis sit anima, materia verò sit tantùm illius terminus, aut subiectum adhæsionis, vt explicuimus 1. Phys. quæst. 4. à numero 42. nihil nos cogit asserere, vnionem illam entitatiuè perire, propter defectum alicuius, aut aliquarum partium materiæ, remanentibus alijs, & integro eius subiecto, nempe anima; quia quando plures causæ concurrunt ad confer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

uationem vnius effectus, opus non est, vt vnâ desinente, effectus statim pereat, quando reliquæ per se sufficiunt ad eius conseruationem, vt hîc accidit.

Et hanc solutionem, quæ mihi modò occurrit, existimo probabiliorem. Absurdum enim mihi apparet, per continuam, & decretionem, quæ in corpore humano in ipsa nutritione contingit, debere totam vnionem mutari, & desinere accretionem, atque in perpetuo fluxu existere: siue nutritio dicatur fieri continuè, siue per instantia discreta: de quo infrà.

49. Probatur tertiò eadem sententia. Si diuisibilitas in partes integrantes non posset competere formæ spiritali maximè quia non posset aliter distingui à fotma corporea, & materiali. Cùm enim diuidatur ens per spirituale, & corporeum tamquam per membra opposita, contrariæ, & oppositæ conditiones, siue proprietates deberent vtrique conuenire: sed hæc ratio non valet. Nam in primis potest assignari discrimen inter vtramque formam iuxtà secundam, & tertiam opinionem, à numero 29. explicatas, in quibus nulla fit mentio de tali indiuisibilitate, aut aliquo, ex quo necessariò sequatur. Secundo: quia puncta, & indiuisibilia, quæ admittuntur in quantitate, & qualitatibus materialibus, gaudent prædictâ indiuisibilitate, & tamen spiritualia non sunt. Denique secundùm Thomistas, animæ brutorum perfectorum sunt indiuisibiles; & nihilominùs sunt materiales, & corporeæ: ergo indiuisibilitas non est proprium, diiscrimen rei spiritualis à corporea: & consequenter nihil obstat quò minùs opposita diuisibilitas illi conuenire possit.

50. Respondeo primò negando minorem. Indiuisibilitas quippe extensiua, est legitima differentia rei spiritualis à corporea. Vnde ad primam huius minoris probationem dico non rectè assignari aliam differentiam à secunda, & tertia opinionibus, vt ex earum refutatione superiùs assignata colligi potest. Imò prædicta indiuisibilitas per illas insinuatur. Occupare quippe locum diuisibilem indiuisibiliter, quod Pontius tribuit rei spirituali quid est nisi esse indiuisibile extensiuè? Et similiter esse ens quantitatiuum, vel non ens quantitatiuum, vt Arriaga definit corporeum, & spirituale: quid aliud est reipsa, quàm esse diuisibile, vel indiuisibile?

Ad secundam probationem dicitur punctum esse diuisibile vt quo, quatenus omnis diuisio, & sectio partium fit in puncto, & per punctum: & quatenus est formalis nexus partium extensiuarum. Nullum autem horum rei spirituali conuenit.

Ad tertiam probationem oportet negare sententiam Thomistarum, & asserere tales animas, & quidquid aliud materiale est, & corporeum,

diuiſibile eſſe vt *quod*, vel vt *quo*: omne autem ſpirituale diuiſibile eſſe quò ad partes extenſiuas. Verùm quia opinio hæc probabilis eſt & à nobis problematicè inferiùs ſuſtinenda, aliter reſpondendum eſt itaque.

51. Reſpondeo ſecundò, propriam, & formalem rationem ſubſtantiæ corporeæ poſitam eſſe in exigentia trinæ dimenſionis: rationem verò ſubſtantiæ ſpiritualis in carentia, & quaſi priuatione huiuſmodi exigentiæ, vt explicatum eſt in prima ſententia à n.20. Corporeum item, & ſpirituale dici per reſpectum ad corpus, & ſpiritum, vt ibidem tetigimus ac proinde indiuiſibilitas erit aliquid tantùm conſequens ad rationem ſpiritualis, & quaſi proprietas eius, non quidem quarto modo, ſed ſecundo, quæ omnibus indiuiduis conuenit, ſed non ſolis, ſicut intellectiuum reſpectu Angeli. Non ita tamen dicenda eſt proprietas, quaſi non illi neceſſario, & eſſentialiter conueniat: ſed quia non eſt conceptus eius primus, ſeu principalis, neque differentia ſpecifica, & adæquata, cum etiam rei corporeæ poſſit competere. Vnde eſſe indiuiſibile latiùs patet, quàm eſſe ſpirituale; omne tamen ſpirituale eſt indiuiſibile, ſaltem extenſiuè. Et ita ſolutæ manent omnes inſtantiæ, in contrarium allatæ.

52. Probatur quartò: vbicatio Angeli, ſeu præſentia eius ad locum, acquiſita per motum localem ipſius, eſt diuiſibilis, & compoſita ex multis partibus integrantibus, & eſt etiam ſpiritualis, vtpote exiſtens adæquatè in ſubiecto ſpirituali: ergo indiuiſibilitas in huiuſmodi partes non eſt de intrinſeca ratione rei, vel formæ ſpiritualis.

Antecedens demonſtratur ſupponendo Angelum moueri de loco ad locum motu continuo, quod fieri poſſe docet S. Thomas 1.p.q.53. a.1. Tunc enim, ſi eius vbicatio, & præſentia, quam acquirit continuè ad diuerſas loci partes, eſt indiuiſibilis, ſequitur quòd in ſingulis partibus proportionalibus tum loci, tum temporis, acquirat nouam præſentiam totalem, & præcedentem amittat. Vnde cùm partes proportionales ſpatij ſint infinitæ, præſentiæ quoque totales, & integræ, quæ ſibi continuè ſuccedunt in Angelo, erunt infinitæ, & quidem actu & categorematicè, quia non vniuntur inter ſe: atque hoc modo dabitur naturaliter infinitum categorematicum, quod eſt impoſſibile,

53. Reſpondeo, hoc argumentum nullius eſſe momenti, quamuis Arriaga dicat eo maximè aduerſarios vrgeri. Et vt res tota enucleatiùs aperiatur, dico in primis idem argumentum valere, ſi quid valet, in motu alicuius corporis, puta lapidis, ſiue eius præſentia ad locum ſit diuiſibilis, ſiue non. Etenim non poteſt lapis moueri, quin moueatur totus ſimul, & ſecundùm omnes ſuas partes: ergo in ſin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

gulis partibus propoːtionalibus, tum motus, tum temporis mutat præſentiam ſuam totalem, quia nulla pars eius reſpondet parti loci, cui reſpondebat anteà: ideoque in ſingulis inſtantibus verum erit dicere quòd ſit in alio loco, & nouum *Vbi* acquiſierit: ergo cùm ſint infinitæ partes proportionales, & infinita inſtantia in tempore, quo mouetur, & in ſpatio, quod decurrit, producentur infinita *vbi* totalia, & integra non minùs, quàm in Angelo. Vide in libro de Gener. q.3. n.32.

54. Præterea dico non eſſe infinitas partes proportionales, nec infinita inſtantia in continuo, niſi in potentia tantùm: pro quo vide l.3.phyſ.q.3. à num.65.

Tertiò dico: quamuis prædictæ vbicationes eſſent compoſitæ ex partibus integrantibus, non minùs ſequeretur acquiri infinitas partes vbicationis, quâm infinitas vbicationes totales. Quod autem attinet ad rationem infiniti non minùs repugnant infinitæ partes vbicationis, quàm vbicationes infinitæ, vt ex ſe notum apparet: quia vnio partium non tollit earum diſtinctionem aut infinitatem.

Quartò nego tales vbicationes debere dici infinitas actu, quia dum vna producitur, altera corrumpitur, nec poſſunt omnes ſimul exiſtere, quod tamen eſt de ratione infiniti actu, vt tetigimus 3. phyſ. q. 4. num. 77.

55. Quintò: malè intelligitur S. Thomas loco citato primæ partis, dum ait Angelum moueri continuè. Nam ibi hæc habet: *ſicut eſſe in loco, æquiuocè conuenit corpori, & Angelo: ita etiam & moueri ſecundùm locum.* Quapropter vt ibi ait Caietanus, *ſubſtantias ſpirituales moueri non eſt eſſe ſubiectum motus, ſicut nec locari eſt, eas eſſe ſubiectum vbi: ſed virtualiter tangere in genere cauſæ efficientis diuerſa loca. Et ex hoc patet quòd non conſona videtur eorum ſententia, qui vel ſancto Thomæ attribuunt ſubſtantias ſpirituales motu locali localiter vere moueri: vel hoc de mente eius ſuſpicantes vt verum aſſerunt: & quod amplius eſt, gloriantur ſe intelligere S. Thomam.* Vide 3. phyſ, q.5. à num.99.

56. Inſtabis: eſto, non moueatur Angelus motu locali, non poteſt ſaltem negari, quin anima rationalis, motâ manu, acquirat infinitas vbicationes totales, ſi vbicatio eius ſpiritualis, non eſt compoſita ex partibus integrantibus: quia in qualibet parte indeterminata temporis, quo mouetur manus, nouam acquirit vbicationem totalem. Et ita non poteſt efficacia ſuperioris argumenti vllo modo euitari.

57. Reſpondeo primò, animam eſſe in loco tantùm per accidens, vt expreſſè docet Ariſtoteles 4. phyſ. c.5. textu 45. atque adeò moueri tantùm per accidens moto corpore. Quę autem mouentur per

accidens ad motum subiecti in quo sunt, non recipiunt in se *vbi* distinctum, sed sunt in loco per *vbi* ipsius subiecti: & multò minùs anima rationalis, quæ spiritalis est, potest aliquod *vbi* spiritale admittere ex motu corporis, cùm motus corporeus nequeat aliquid spirituale attingere. Pro quo vide quæ diximus lib. 3. phys. quæst. 5. à num. 94.

58. Respondeo secundò animam nullatenus moueri moto brachio. Vt enim docet S. Thomas in 1. d. 37. q. 4. a. 1. ad 4. *Nihil mouetur per accidens, moto eo in quo est, nisi definitiuè sit in eo ita quòd non in alio: sicut anima mouetur per accidens, moto toto corpore, & non motâ manu tantùm.* Et in 2. d. 8. a. 4. ad quartum quęsitum ait quòd Angeli *mouentur per accidens, motis corporibus, in quibus sunt, quia definitiuè sunt in illis corporibus, ita quòd non alibi. Deus autem non mouetur ad motum alicuius corporis, quia ita est in vno, quòd etiam in alio*: sicut anima non mouetur per accidens ad motum manus, sed ad motum totius corporis. Si ergo non recipit in se motum, non recipiet etiam *vbi*. Imò etiam si recipiat motum, non sequitur quòd recipiat *vbi*: quia ex se non habet respectum intrinsecum distantiæ à punctis fixis ex quibus sumitur loci diuersitas, sed tantùm ratione corporis cui vnitur, vide lib. 2. cœli, q. 1. n. 118. Et si hæc solutio non facit satis, præcedentes à num. 53. erunt plusquàm sufficientes.

59. Probatur quintò: visio alicuius spatij protensi, & in longum porrecti est diuisibilis: ergo cognitio, seu visio intellectiua, quæ est spiritalis, est etiam diuisibilis, & composita ex multis partibus integralibus.

Antecedens non eget probatione, quia species talis obiecti sunt in se diuisibiles, recipiuntur in subiecto materiali, & extenso, & repræsentant obiectum extensum. Vnde cùm visio sit quoque materialis, & in subiecto extenso, sit quoque species seu imago obiecti extensi, debet esse extensa, & composita ex multis partibus, repræsentantibus multas, & diuersas obiecti partes.

Et adhuc euidenter conuincitur ex eo quòd partes obiecti propinquiores clariùs videntur, remotiores verò non ita clarè: ergo non potest esse eadem visio indiuisibilis de illis omnibus, alioquin idem indiuisibile esset imago clara, & confusa simul: idem magis, & minùs intensum; ideòque oportet vt per vnam partem integralem repræsentet partem obiecti propinquam, & per aliam partem repræsentet partem obiecti remotam.

Consequentia verò ex hac probatione relinquitur euidenter demonstrata. Nam in vna, & indiuisibili intellectione non potest esse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

maior intensio respectu vnius obiecti. & minor respectu alterius Quare cùm intellectus euidentiùs apprehendat partem propinquam obiecti, quàm remotam, necesse est, vt eius cognitio ex multis partibus integrantibus constituatur iuxtà partes obiecti apprehensi.

60. Respondeo, quidquid sit de antecedente, negando consequentiam. Et ad eius probationem quæ ex probatione antecedentis desumitur, dico illam nihil facere pro aduersariis. Neque enim ipsi negare possunt, quin visio spiritualis recipiatur in subiecto indiuisibili, & inextenso, nempe intellectu: quia ipse non est actus alicuius organi corporalis, in quo partes suas extendat, sed in sola anima recipitur: imo cum ipsa realiter identificatur ex ipsis: ac proinde cùm anima sit omninò indiuisibilis, visio intellectualis est omninò indiuisibilis extensiuè, nec habet partem extrà partem.

Adde quòd si intellectio sit extensa, intellectus erit extensus: & cùm rerum ipsarum essentiam seu substantiam colligamus ex operationibus, & potentiis, concludendum esset animam rationalem esse extensam, & diuisibilem. Quod ad minùs erroneum censetur communiter.

Si quas ergo partes habere dicatur, tantùm erunt intensiuæ, & graduales, & ità per intensiores apprehendet obiectum clariùs, per remissiores minùs clarè, Et hoc ad summum colligi potest ex prædicto argumento.

61. Nihilominùs, quia huiusmodi partes graduales Thomistis non placent, vt aliquam rationem reddamus prædictæ inæqualitatis in cognoscendo aliquod obiectum per eamdem intellectionem: dicendum existimo, species intellectuales eductas è phantasmatis, proportionaliter ad maiorem vel minorem distantiam obiecti, clariùs, aut obscuriùs ipsum repræsentantibus, concurrere omnes cum intellectu, tamquam causas partiales ad eamdem simplicem cognitionem ducendam: & quæ debiliores sunt, concurrere debiliùs, quæ fortiores, fortiùs, & quia virtus causæ relucet in effectu; & effectus est similitudo, & participatio causæ: ideo pars obiecti quæ distantior est, & quæ debiliores mittit species, obscuriùs repræsentatur: quæ verò propinquior est, & cuius species intensiùs concurrunt ad cognitionem, intensiùs, & clariùs ab eadem indiuisibili cognitione refertur.

Hoc potest confirmari ex opinione multorum Philosophorum, inter quos est Bannes 1. p. q. 78. à 3. dubio 3. ad 2. qui existimant ideo ex quauis parte medii totum aliquod obiectum videri: quia omnes eius partes per modum vnius causæ totalis concurrunt ad productionem vnius speciei, quæ in oculo recepta, eum ad vnam

visionem eliciendam iuuat, totius objecti repreſentatiuam, ſecundùm quòd pars quælibet ad productionem talis ſpeciei cooperatur.

Adde, cognitiones ſenſuum externorum non eſſe imagines, ſed ſpecies expreſſas objectorum, vt communiter Thomiſtæ contendunt; ſed tantùm eorum appræhenſiones: & conſequenter poſſe attingere objecta clarius, & obſcuriùs, modo prædicto, abſque vlla diuerſitate intenſionis vel remiſſionis in repræſentando, Et ita primum illud antecedens numeri 59. multùm in ſua probatione deficit. De hoc vide q. 6, ſequentem ſect. 2.

TERTIA PARS SECTIONIS.

Indiuiſibilitatem partium extenſiuarum eſſe de ratione rei ſpiritualis.

62. HÆc eſt expreſſa Scoti ſententia in 4. de 1. quæſt. 5. numero 8. cujus verba attulimus ſuprà numero 3. ibi enim vniuerſaliter aſſerit eſſe contrà rationem rei ſpiritalis extendi per accidens in ſubjecto. Et d. 11. quæſt. 2. numero 8. ait: *viſus non poteſt recipere intellectionem, quia intellectio inextenſa eſt, & viſus extenſus.* Maximè autem nituntur auctores oppoſiti argumento illo, quòd intellectio ſit extenſa, à nobis ſoluto ſuprà numero 60. Vnde Scotus idem de cœteris rebus ſpiritalibus à fortiori debet ſentire. Scotum ſequuntur multi contrà auctores citatos in præcedenti ſectionis parte.

63. Probatur primò iſta ſententia auctoritate Diui Auguſtini multis in locis, & in primis lib 10. de Trinitate cap. 7. vbi aſſerens animam rationalem non eſſe corpoream, explicat quid ſit eſſe corporeum his verbis: *id eſt, non minore ſui parte minus occupare loci ſpatium, maiuſque maior.* Quod etiam ſuprà attulimus, numero 23. Euidens autem eſt, quòd ſi forma ſpiritualis habeat partes extenſiuas, formaliter inter ſe diſtantes, & extrà ſe poſitas, ipſa occupabit majus ſpatium majore ſui parte, & minore minus; ac proinde non ſpiritualis erit, ſed corporea, ex mente Auguſtini.

Prætereà tomo 4. libro 2. de Incarnatione Verbi, ante medium probat Deum non poſſe diuidi, quia ſpiritualis eſt: *impoſſibile namque eſt*, inquit, *de incorporeo diuiſionem aliquam fieri.* Et hoc adhuc ſeueriùs exprimit lib. 1. eiuſdem operis, cap. 11. ſub medium his verbis: *cùm hoc de incorporea natura vel leuiter ſuſpicari, non ſolùm*

ſolum externæ impietatis ſit: verum etiam vltimæ inſipientiæ; nec omninò vel intelligentiam conſequens, vt incorporeæ natu æ ſuſtantialis diuiſio poſsit intelligi.

64. Reſpondeo ad primum locum, in hoc ſanctum Auguſtinum loqui de ſubſtantia ſpirituali, nempe anima, & in cœteris fermè locis, quorum aliqua citauimus numero 2. & 23. de eadem anima ſermonem habere. Nos autem tribuendo partes extenſiuas vbi ſpirituali, loquimus de forma accidentali, non verò de ſubſtantiali, quam indiuiſibilem eſſe concluſimus ſectione 1. Non eſt autem eadem ratio de accidentali, puta de vnione animæ ad corpus, aut *vbi* Angelico: quia hæc exiſtens in ſubiecto ſpiritali occupante locum diuiſibilem, debet ipſùm applicare ad diuerſas partes loci, vel ſubiecti, ad quod illi neceſſariæ ſunt partes integrantes extenſiuæ, vt videtur conuinci argumento 2 & 4 alteriùs opinionis.

Adde quòd licet poſſit dari ſubſtantia ſpiritualis diuiſibilis non ſequitur, quòd anima rationalis non ſit indiuiſibilis: Auguſtinus autem per ordinem ad ipſam præciſè explicuit quid intelligeret per corporeum, vt oſtenderet eam eſſe totam in qualibet parte corporis, non autem ſecundùm partes: & ità habebat intentum, ſiue aliquod aliud ſpiritale poſſit eſſe diuiſibile, ſiue non.

65. Ad ſecundum locum dico illud opus non eſſe diui Augiſtini, vt conſtare poteſt in ſancti Doctoris lectione verſato, & ex ipſa Doctorum cenſura, operi præfixa. Prima etiam ſolutio ſufficit. Eſt enim ibi ſermo de ſubſtantia Dei, quam conſtat indiuiſibilem eſſe. Si enim de re creata ſi intelligeretur, euidens eſt ſeueriora eſſe verba, quàm par ſit. Quæ enim eſſet impietas aſſerere, poſſe produci à Deo ſubſtantiam aliquam ſpiritualem habentem partes extenſiuas? & dari aliqua accidentia ſpiritualia partibus integrantibus conſtituta. Cùm videatur quaſi verum qualitates ſpirituales fidei, ſpei, & caritatis componi ex multis gradibus intenſiuis, vt ex his, quæ in libro de generatione diximus de intenſione qualitatis, colligere licet: & eadem videatur eſſe ratio de partibus extenſiuis.

66. Probatur ſecundò: ſi indiuiſibilitas extenſiua non eſſet de ratione formali rei ſpiritualis, nulla nobis ſupereſſet via, ſaltem naturalis, ad probandam animæ rationalis incorruptibilitatem: hoc autem eſt valde abſurdum, quia non poſſemus rationem reddere eius quæ in nobis eſt fidei; ergo fatendum eſt talem indiuiſibilitatem eſſe de ratione formali rei ſpiritualis.

Maior oſtenditur: quia ſi anima rationalis eſſet diuiſibilis, non eſſet incorruptibilis, vt probatum eſt ſectione primâ. Si autem indiuiſibilitas extenſiua non eſſet abſolutè de ratione rei ſpiritualis, non poſſemus oſtendere eam conuenire potius animæ quàm alteri formæ

ſpirituali. Nam ei non competeret vt ſubſtantia eſt, alioquin omnis ſubſtantia eſſet ſic indiuiſibilis: neque vt ſpiritualis eſt, alioquin omne ſpirituale eſſet indiuiſibile: quod hæc ſententia negat: ergo ad ſaluandam animæ incorruptibilitatem, fatendum eſt omne ſpirituale eſſe indiuiſibile.

67. Reſpondeo negando maiorem. Quamuis enim nobis non conſtaret animam eſſe indiuiſibilem, poſſemus cognoſcere ipſam eſſe incorruptibilem, ex eo quòd ſit independens à materia, & corpore: quæ independentia poteſt nobis innoteſcere ex modo cognoſcendi illius independenter à corpore, vt oſtendemus in 4. libro.

Præterea forma Cœli ex ſententia communi non eſt ſpiritualis, neque etiam indiuiſibilis, ex oppoſitis auctoribus; & tamen eſt incorruptibilis. Item conſtat de materia prima quòd ſit incorruptibilis, quamuis ad diuiſionem quantitatis diuidatur: ergo conſtare poteſt de aliquo, quòd ſit incorruptibile, quamuis non conſtet eſſe indiuiſibile.

68. Reſpondeo ſecundò negatâ eâdem maiore, negando minorem probationis eius: quia licet ratio indiuiſibilitatis non ſit de formali cõceptu rei ſpiritualis in communi, poteſt tamen, oſtendi quòd conueniat animæ rationali, & formæ ſubſtantiali potiùs quàm accidentali, vt tetigimus numero 64. Deinde cùm indiuiſibilitas in rebus ſpiritualibus ſit quædam perfectio, debet potiùs conuenire ſubſtantiæ, quàm accidenti. Et Denique diuiſibilitas intenſiua conuenit accidenti & tamen ex communi ſententia non conuenit ſubſtantiæ: ergo idem poteſt dici de extenſiua: atque ità anima rationalis erit indiuiſibilis, non vt ſubſtantia præcisè, neque vt ſpiritualis præcisè, ſed vt ſubſtantia ſpiritualis coniunctim.

69. Probatur adhuc tertiò eadem opinio: quia non poteſt vllus alius conceptus communis, omni rei ſpirituali magis proprius aſſignari, quàm indiuiſibilitas. Cùm enim ſpirituale & corporeum diuidant ex oppoſito ipſum ens: & nullus conceptus communis ſit magis proprius corpori, quàm eſſe extenſum, & diuiſibile, vt ex ſe notum videtur, quia corpus ex propria notione ſonat aliquam molem, conſequenter eſſe inextenſum, & indiuiſibile, erit germana, & formalis ratio, ſeu conceptus eſſentialis cuiuſcunque rei ſpiritualis.

Confirmatur: quia nullus alius conceptus ex his qui ſolent attribui rei ſpirituali, aliquid ad eius rationem formalem conducit. Puta recipi in ſubiecto indiuiſibili, aut dependere à ſubiecto ſpiritali. Sicut enim eſſe in ſubiecto indiuiſibili non facit ipſam indiuiſibilem: ita eſſe in ſubiecto ſpiritali non facit ſpiritalem.

70. Reſpondeo negando maiorem. In prima quippe parte huius ſectionis à numero 20. aſſignauimus conceptum magis proprium

spiritui, & rei spirituali, quàm sit conceptus indiuisibilitatis, cùm hic conueniat puncto, qui res materialis, & quantitatiua est: item animabus brutorum perfectorum, ex probabili Thomistarum sententia; licet hæ sint planè materiales, & corporeæ. Vnde quamuis prædicta ratio indiuisibilitatis videatur esse de essentia substantiæ spiritualis, vt loco citato explicatum est, & numero 64. tamen respectu formæ accidentalis non ità certum apparet, quin opposita diuisibilitas competere possit.

71. Ad confirmationem dico dependentiam illam, & transcendentalem ordinem, quem forma spiritalis habet ad subiectum spiritale, multum conducere ad eius rationem formalem: imò esse de eius conceptu: aut saltem ex eo quòd naturâ suâ spiritalis est, apta nata est dependere à subiecto spiritali, & illud respicere tanquam sibi proprium, & proportionatum: siue alioquin sit in se diuisibilis, siue non.

Et hæc sufficiant de ista controuersia. Quamuis autem rationes pro hac vltima parte non videantur esse tanti roboris, ac pro parte opposita: probabilius tamen videtur indiuisibilitatem, & inextensionem esse de ratione rei spiritualis: quia sic magis differt à conceptu rei corporeæ: & hæc sententia magis consona est ijs, quæ de natura corporis, & spiritus numero 20. diximus, quæque mihi probabiliora apparent, quàm quæ in secunda, & tertia opinione attuli, à numero 29.

SECTIO TERTIA.

Plantarum animas, omniumque animalium, homine excepto, diuisibiles esse.

72. Ita vniuersaliter docet Scotus in 4. d. 1. q. 5. numero 8. dicens solam animam intellectiuam perficere materiam indiuisibiliter ità vt sit tota in toto, & tota in qualibet parte: cuius textum attulimus suprà, numero 3. Illum sequuntur discipuli communiter, multique recentiores contrà simplicium 1. de anima, textu 47. & lib. 2. textu 20. vbi vult omnes animas, etiam plantarum esse indiuisibiles. Quod idem habet Marsilius Ficinus lib. 6. Theologiæ Platonis & Caietanus Thienensis hic, c. 2.

Hanc opinionem sequuntur etiam Tho. communiter respectu animæ plantarum, & animalium imperfectorum; sed volunt animas perfectorum brutorum esse indiuisibiles; quorum opinio, cùm probabilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

videatur, eam problematicè ſuſtinendo, ſoluemus argumenta oppoſita, vbi primam de plantis, & brutis imperfectis abſolutè ſtabiliuerimus.

73. Probatur itaque primò animas plantarum, & animalium imperfectorum eſſe diuiſibiles, auctoritate Ariſtotelis hoc 2. libro, c. 2, textu 20. his verbis: *ſicut enim in plantis quædam diuiſa, & à ſe inuicem ſeparata viuere videntur, tanquam anima, quæ in ipſis ineſt, actu quidem vna ſit in quàque planta, poteſtate verò plures: ità etiam circa alias animæ differentias videmus accidere in inſectis, quæ inciduntur: nam vtraque pars habet ſenſum, & motum ſecundùm locum.* Et ibidem diuus Thomas lectione 4. litterâ *b.* ſic ait: *hoc manifeſtatur per hoc quòd ramuſculi abſciſi inſeruntur, vel plantantur, & coaleſcunt, quod non eſſet, niſi remaneret in eis vita, & per conſequens anima, quæ eſt principium viuendi: quod contingit tanquam in vnaquà. Que planta anima ſit vna in actu, & multiplex in potentia... ſic etiam videmus in aliis differentiis animæ. ſicut in entomis deciſis, id eſt, in animalibus quæ deciſa viuunt: quia vtraque partium habet ſenſum: quod patet ex hoc quòd retrahit ſe, ſi pungitur & etiam habet motum ſecundùm locum, vt ad ſenſum apparet.*

74 cùm igitur experientiâ ipſâ, & ſenſus notum ſit tamen abſciſſum, & partes à planta diuulſas ſeruare uirtutem vegetatricem, & in ſimilem arborem, aut plantam creſcere, frondeſcere florere partes item vtraque ſerpentis, lacertæ, vermis ſeparatas motum localem excercere, ſenſumque ſeruare, euidens eſt animam, à qua tales operationes procedunt, in huiuſmodi partibus remanere, ac proinde diuidi ad corporis diuiſionem; & ità fieri plures actu, cùm anteà eſſet actu vna, & plures in potentia: non quòd fiant plures pluralitate generationis, quaſi producantur nouæ animæ in ipſa diuiſione corruptâ quæ anteà in illis partibus inerat, vt volunt Marſilius, & Thienenſis: ſed fiunt plures pluralitate multiplicationis, ſeu diuiſionis, quia partes eiuſdem animæ inter ſe priùs vnitæ, & vnicum indiuiduum animæ integrantes, per ſeparationem induunt rationem totiùs, & fiunt plures, non ſecùs ac ëre, aqua, & alia corpora inanimata, fiunt plura dum diuiduntur in partes ſimiles ſpecie, ità ut forma ſpecifica poſt diuiſionem ſit in vtraque partium: ſicut explicat diuus Thomas ibidem.

75. Prabatur ſecundo eadem ſententia reſpectu animæ perfectorum animalium: quia omnes ſunt immerſæ, & addictæ omninò materiæ, ità vt necfieri, nec eſſe nec conſeruari poſſint extrà illam: ergo debent ſequi illius conditionem, ad hoc vt ſit propottio inter informans, & informatum: talis autem conditio eſt extenſio, & diuiſibi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

litas in partes integrantes, saltem mediâ quantitate. Vnde cùm formæ illæ secundùm entitatem suam materiales sint, debent secundùm suam quoque entitatem adæquari, & proportionari materiæ: hoc autem fieri non potest, nisi vna pars formæ respondeat vni parti materiæ, & alteri alteri, adeò vt vna sit extrà alteram, & extrà subiectum alterius partiale: ergo oportet tales omnes formas diuisibiles esse, & extensas.

76. Respondeo concedendo prædictas formas esse materiales, & intrincecè à materia dependentes in fieri, & in esse: sed propterea non est opus eas sequi conditionem illam materiæ, in extensione, & diuisibilitate positam, licet formæ accidantales, vt pote imperfectiores, illam sequantur. Sufficit ergo vt materiæ adæquentur per modum aliquem distinctum, quo constituantur totæ in tota materia, & totæ in qualibet parte, sicut anima rationalis. Neque ideò opus est, vt possint esse naturaliter extrà materiam, & sine tali modo, non secùs ac anima rationalis, quia hæc independens est à materia, non illæ.

77. Probatur tertiò: quia ex Thomistis quantitas non recipitur in sola materia, sed in toto composito, ac proinde in forma simul & materia, vt ostensum in lib. de generatione: ergo non potest non tribuere effectum suum formalem prædictis animabus, & consequenter eas extẽdere & diuisibiles efficere. Nam quoties forma aliqua recipitur in subiecto connaturali, necesse est vt illi tribuat primarium suum effectum formalem.

Adde, quòd si huiusmodi animæ essent incapaces prædcti effectus quantitatiui, reuera essent spirituales, sicut rationalis, quæ ob id indiuisibilis est, nec potest à quantitate extendi..

78. Respondeo, quidquid sit de primo antecedente, de quo in prædicto loco abunde egimus negando quantitatem tribuere suum effectum formalem talibus animabus, quia illius incapaces sunt, sicut anima rationalis. Quia tamen sunt ratiò cur animal tanquam subiectum *quod* extendatur, ideò habent rationem subiecti *quo*, ipsius quantitatis, absque eo quòd necesse sit ipsas ad extentionem totius coextendi. Pro quo vide quæ diximus loco citato de generatione.

Coeterùm non sequitur istas animas esse spirituales, quia sunt indiuisibiles, eò quod hæc duo non reciprocantur, vt diximus numero 51. sed solùm spiritualis est quæ à materia non pendet, & extrà illam cohærere potest: materialis verò quæ dependet à subiecto materiali, seu corporeo, siue diuisibilis sit, siue non, vt explicatum est à numero 20.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 1.7.238 vol.4

79. Probatur quartò : prædictæ animæ educuntur è potentia materiæ ; ergo sunt extensæ, & diuisibiles : Antecedens certum est, quia alioquin non dependerent à materia tamquam à subiecto ; & ità possent cohærere sine illa ; atque adeò essent per se subsistentes , & immortales , sicut anima rationalis , quod falsum esse constat .

Consequentia verò probatur primò , quia si tales formæ non essent extensæ , educerentur totæ de quauis materiæ particula , & non pars de parte : ergò possent conseruari in quauis materiæ parte , cùm à quauis suum esse acciperent : cuius contrarium docet experientia.

Secundò ; quia educuntur per actionem diuisibilem, & extensam: debet autem esse proportio , & commensuratio inter actionem , & effectum; viam,& terminum. Ideòque toti actioni diuisibili debet respondere totalis terminus diuisibilis ; & parti actionis pars termini ; aliòquin si terminus esset indiuisibilis produceretur indiuisibiliter , & subitò in primo actionis puncto , & nihil fieret per eiusdem actionis partes : quod valde absurdum est.

Tertio ; si forma equi *v . g.* educeretur tota , & indiuisibiliter ex corde , non posset tota educi ex alijs partibus ; & ità in vna solùm parte subsisteret, contrà ea,quæ conclusa sunt q. 2. sect. 1. Probatur sequela majoris : quia forma semel educta ex subjecto , non potest denuò educi : ergo si forma equi educitur tota ex corde , non potest simul educi tota ex alia parte , alioquin educeretur ex corde tota , & non tota.

80. Respondeo negando consequentiam : ad cujus primam probationem dico prædictas animas educi totas de quauis parte materiæ, & non partem de parte , quia indiuisibiles sunt. Neque propterea sequitur eas posse conseruari in quauis materiæ parte ; quia non educuntur de quauis parte vt de toto perfectibili , sibi proportionato, sed tamquam de eo , cui possunt totæ vniri , modò tamen cum alijs conjuncta sit : quia anima est actus corporis organici , quod in quauis particula stare nequit. Sicut ergo existit tota in tota materia,& tota in quauis materiæ parte : ità tota educitur è tota materia , & tota è quauis eius parte , quia vnum non est alio difficilius.

81. Ad secundam probationem eiusdem consequentiæ concedo, actionem , quâ producitur anima indiuisibilis , esse diuisibilem , & extensam , at non immediatè terminari ad animam ipsam , sed ad accidentia , quibus disponitur materia ad receptionem animæ , quæ per naturalem resultantiam in ipsa materia generatur , vt dictum est in lib. de Generat. quæst. 1. a numero 53. secundùm mentem multorum Thomistarum præsertim Complutensium. Et ità reperitur proportio , & commensuratio inter ipsam actionem , & terminum